

Vállalkozói szellemre nevelés:

Útmutató az oktatás szereplői számára

Vállalkozói szellemre nevelés:

Útmutató az oktatás szereplői számára

E kiadvány finanszírozása az európai vállalkozások versenyképességének ösztönzését célzó versenyképességi és innovációs keretprogram alapján történik.

Kiadó:

„Vállalkozói készségek 2020” csoport
Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság
Európai Bizottság
1049 Brüsszel
Entr-entrepreneurship@ec.europa.eu

JOGI NYILATKOZAT

Sem az Európai Bizottság, sem más, a Bizottság nevében eljáró személy nem tekinthető felelősnek az ebben a kiadványban található információk felhasználásáért vagy a gondos előkészítés és ellenőrzés ellenére esetleg előforduló hibákért. Ez a kiadvány nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság véleményét vagy állásfoglalását.

Címlapfotó © Colorscurves | Dreamstime.com
Háttérfotók © Dreamstime.com, Istockphoto.com

ISBN 978-92-79-30915-1
doi:10.2769/5167

© Európai Unió, 2014

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Harmadik felek szerzői jogi védelem alatt álló szövegei esetében a felhasználás/sokszorosítás engedélyezését a szerzői jog tulajdonosától (tulajdonosaitól) kell kérni.

Vállalkozói szellemre nevelés: Útmutató az oktatás szereplői számára

Ez az útmutató az Európai Bizottság Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóságának megbízásából készült 2013-ban

Összefoglalás

2012-ben a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, valamint az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság két nemzetközi rendezvényt szervezett a tanárok vállalkozói szellemre nevelésre való felkészítése céljából. A rendezvényekre 2012 májusában az írországi Dublinban és 2012 szeptemberében a szlovéniai Brdóban került sor. A rendezvények célja az volt, hogy a tanárképzésben és a vállalkozói készségek oktatásában érintett szereplőket hozzanak össze jó gyakorlatok bemutatása, eszmecsere és az egymástól való kölcsönös tanulás érdekében.

A két rendezvényen több mint 30 ország – uniós tagállamok, valamint csatlakozásra váró országok és partnerországok – mintegy 170 küldöttje vett részt. Szakértők keretfeltételeket és iránymutatásokat ismertettek, továbbá iskolák, tanárképző intézmények, civil szervezetek és képzési szolgáltatók gyakorlati szakemberei mutatták be módszereiket, programjaikat és projektjeiket. Műhelytalálkozók és csoportos munkaértekezletek keretében innovatív ötleteket vizsgáltak és vitattak meg. Összességében a vállalkozói szellemre nevelésnek a tanárképzésben történő megvalósításával kap-

csolatos tevékenységek széles és változatos körére tértek ki a résztvevők.

Ez az útmutató a két rendezvényen bemutatott ötletes és érdekes gyakorlatokat illusztráló példákat kívánja megismertetni egy szélesebb közönséggel. A kézikönyv kiemeli, hogy a projekteket milyen tényezők segítették és vitték sikerre, és elérhetőségekkel szolgál további információk beszerzéséhez.

A kézikönyv ezekre építve válogatást nyújt a rendezvények eredményeképpen kidolgozott gyakorlati ajánlásokból, abban a reményben, hogy a gyakorlati szakembereknek ösztönzést ad az aktív fellépéshez és azon tevékenységeik továbbviteléhez, amelyekkel a tanárokat felkészíthetik a vállalkozói szellemre nevelésre.

Az útmutatót kidolgozó szervezet

Ezt az útmutatót az ICF GHK : GHK Consulting Ltd. készítette 2013-ban az Európai Bizottság Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatósága megbízásából.

Előszó

A vállalkozói készségek támogatása soha nem volt annyira fontos, mint napjainkban. Az iskolákban, a szakoktatási intézményekben és az egyetemeken a vállalkozói szellemre nevelés megerősítése kedvező hatást fog gyakorolni gazdaságaink vállalkozói dinamizmusára. A vállalkozói szellemre nevelés valójában – amellet, hogy hozzájárul társadalmi vállalkozások és üzleti start-upok létrehozásához – foglalkoztathatóbbá és alkalmazotti szerepben is vállalkozókészebbé fogja tenni a fiatalokat a szociális, a köz- és a magánszektor meglévő szervezetein belül vállalt munkájuk során. Ezért a vállalkozói szellemre nevelés az egyik legjobban megtérülő beruházás Európában: kutatások szerint az ilyen oktatásban részesült tanulók és hallgatók háromszor-hatszor nagyobb valószínűséggel indítanak vállalkozást későbbi életük során, mint azok, akik nem részesülnek vállalkozói készségekkel kapcsolatos oktatásban.

Az Európai Bizottság a „Vállalkozás 2020” cselekvési tervben és a „Gondoljuk újra az oktatást” című közleményében kiemelte, hogy a vállalkozói ismeretek átadását az oktatás valamennyi területébe, többek között a nem formális oktatásba is be kell építeni. Mindkét közlemény felszólítja a tagállamokat annak biztosítására, hogy a tankötelezettség vége előtt minden fiatal gyakorlati vállalkozói tapasztalatot szerezhessen, kiemelve a cselekvés általi tanulás jelentőségét az oktatáson és a képzésen belül. Az oktatás a tagállamok hatáskörébe tartozik, azonban az uniós szintű fellépés támogathatja a tagállamokat a tanárok kiválasztásának, képzésének és továbbképzésének tökéletesítése során. Ez egyrészt rendszerszintű hatást kifejtő finanszírozási intézkedésekkel, különösen a javasolt „Eras-

mus+” programmal, másrészt pedig az egymás szakpolitikáiból és gyakorlataiból való tanulás támogatásával valósítható meg. A nemrég létrehozott Európai Innovációs és Technológiai Intézet szintén hozzájárul a „vállalkozói szelleműbb” kultúra irányába mutató szemléletváltáshoz, emellett az Intézet tudományos és innovatív társulásai (TIT-jei) immár saját mester- és PhD-képzéseket is tartanak, amelyek során a vállalkozói dimenzió is hangsúlyos szerephez jut.

A tanárok szerepe kiemelt, mivel erősen befolyásolják a tanulók eredményeit. A reflektív tanár folyamatosan ügyel gyakorlatára, és a diákok kívánt tanulási eredményei és egyéni igényei fényében folyamatosan kiigazítja azt. A vállalkozói készséghez mint kulcskompetenciához nem feltétlenül kapcsolódik konkrét iskolai tantárgy. Inkább olyan tanítási módot igényel, amelyben a tapasztalati tanulás és a projektmunka központi szerepet játszik. A tanárok nem a válaszokat közlik a diákokkal, hanem a megfelelő kérdések felkutatásában és meghatározásában, valamint a legjobb válaszok megtalálásában segítenek nekik. Tanulóik és hallgatóik ösztönzéséhez, valamint vállalkozói magatartásuk kialakulásának elősegítéséhez a tanároknak sokféle, kreativitással és vállalkozói készséggel kapcsolatos kompetenciával kell rendelkezniük; olyan iskolai környezetre van szükségük, amely ösztönzi a kreativitást és a kockázatvállalást, a hibákat pedig tanulási lehetőségként értelmezik. A tagállamoknak mindenképpen prioritásként kell kezelniük az iskolaigazgatók és a tantestület – többek között az ambíciózus, friss diplomás tanárok és a nagy szakmai múlttal rendelkező tanárok – kompetenciáinak fejlesztését.

Bár a Bizottság egyre több támogatást biztosít az oktatási szakma megerősítéséhez, egyúttal nagyobb kihívás elé állítja a tagállamokat és magát a szakmát is azzal, hogy olyan reform indítását kéri, amely az eredményesebb oktatásnak és tanárképzésnek köszönhetően hatékonyabb tanulást eredményezhet, ugyanis egy reform csak akkor lehet sikeres, ha annak kiinduló- és végpontját a tanárok és az őket oktató pedagógusok képezik.

Ez az útmutató tanárok és szakértők európai szintű két gyakorlati munkaértekezletén („laboratóriumában”) tartott talál-

kozásának eredménye, ahol a meglévő gyakorlat kicserélésére, valamint annak megvitatására törekedtek, hogy melyek azok a leghatékonyabb oktatási és támogatási módszerek, amelyek segítségével a tanárok vállalkozói projekteket és módszereket taníthatnak az órákon. Az említett műhelymunkák során összegyűjtött ötletek és példák bekerültek a kézikönyvbe, hogy szélesebb körben is megoszthassuk ezeket az inspiráló gyakorlatokat. Bízunk abban, hogy kézikönyvünket olvasmányosnak és hasznosnak találja.

Antonio Tajani

Mariella Gramis

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
Kulcsszavak	8
Melyek a vállalkozói szellemre nevelő tanár ismérvei?	9
Mi támogatja a tanárokat a vállalkozói szellemre nevelésben?	10

Példák a tanárképzésben alkalmazott gyakorlatokra	13
---	----

Tanárképzés – Példákból merített kulcsfontosságú üzenetek	14
‣ Vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények	16
‣ Vállalkozói szellemre nevelést célzó programok tanár szakos hallgatók számára	26
‣ Vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos, illetve innovatív módszerek és pedagógiák	36
‣ Hálózatépítés és jó gyakorlatok cseréje	48

Példák a folyamatos szakmai fejlődésben alkalmazott gyakorlatokra	51
---	----

Folyamatos szakmai fejlődés – Példákból merített kulcsfontosságú üzenetek	52
‣ Vállalkozói szellemre nevelő iskolák	54
‣ Szakmai továbbképzések a vállalkozói szellemre nevelésről	58
‣ A vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos innovatív oktatási módszerek és koncepciók	72
‣ Továbbképzést nyújtó szervezetek kapcsolatfelvételi stratégiái	82
‣ Folyamatban lévő, a tanárok továbbképzésére irányuló kezdeményezések	88

Mutató	96
--------	----

Bevezetés

Európa termelékenységének és növekedésének támogatása érdekében elengedhetetlen az oktatásba és a képzésbe való beruházás. Európának kreatív és innovatív vállalkozókra van szüksége; emellett rugalmas és alkalmazkodó munkaerőre, amely rendelkezik a szükséges készségekkel és kulcskompetenciákkal.

Az Európai Bizottság az oktatást olyan eszközként ismeri el, amely támogatja a fiatalokat abban, hogy a vállalkozói szellemet mindinkább magukénak érezzék. A vállalkozói szellemre nevelés útmutat a vállalkozás irányításának megtanulását; lényege, hogy hogyan fejleszthető ki egy, az élet minden területén alkalmazható általános kompetenciakészlet. Minden olyan tanulási, oktatási és képzési formára kiterjedhet, amely hozzájárulhat a vállalkozói szellemhez, kompetenciához és magatartáshoz, akár van kereskedelmi célja, akár nincs.

2012 novemberében az Európai Bizottság közzétette a „Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében” című közleményét. Ez a szakpolitikai kezdeményezés hangsúlyozza, hogy „a 21. század igényeihez igazodó készségfejlesztéshez” transzverzális készségek – például a vállalkozói készség – fejlesztésére irányuló erőfeszítésekre van szükség, továbbá kiemeli „a kritikus gondolkodás, a kezdeményező-készség, a problémamegoldás és a közös munkavégzés képességét”. Ezekre a „vállalkozói készségekre” különös figyelmet kell fordítani, mivel nemcsak konkrét vállalkozói tevékenység megvalósítását segítik elő, hanem a fiatalok foglalkoztathatóságát is javítják.

„A tagállamoknak új és kreatív tanítási és tanulási módszerekkel, valamint a közép- és felsőfokú oktatásban a vállalkozásalapítás lehetőségének mint karrier-célként az előtérbe helyezésével már az általános iskolától kezdve elő kell mozdítani a vállalkozói készségek fejlesztését. A problémaalapú tanulás és a vállalkozásokkal létesített kapcsolatok révén a való életben szerzett tapasztalatoknak valamennyi tudományterületen meg kell jelenítenük, az egyes oktatási szinteknek megfelelő formában. **A kötelező oktatás ideje alatt minden fiatalnak legalább egy alkalommal vállalkozással kapcsolatos gyakorlati tapasztalatot kell szereznie.**”*

Az oktatási és képzési ágazat számára ez azt jelenti, hogy erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítására, hogy a mai európai diákok vállalkozói készségeket fejlesszenek ki, és esélyt kapjanak arra, hogy „vállalkozással kapcsolatos gyakorlati tapasztalatot” szerezzenek. Ez valamennyi oktatási szintre érvényes – az óvodától a felsőoktatásig.

Magától értetődő, hogy a tanárok és a pedagógusok kritikus szerepet töltenek be ebben. Tanulásegítők és ötletszorzók. Alakítják a tanulási folyamatokat, és segítséget nyújthatnak a diákoknak a vállalkozói ismeretek – konkrét ismeretek, készségek és magatartásformák – elsajátításában.

A tanároknak és a pedagógusoknak lehetőségük kell, hogy legyen a vállalkozói szellemre neveléshez és a vállalkozó jellegű tanuláshoz szükséges tudás, készségek és magatartásformák elsajátítására is. Minden tanárnak és tanár szakos hallgatónak a pályája során legalább egyszer részt kell vennie a vállalkozói szellemre neveléssel és a vállalkozói jellegű tanúlással kapcsolatos kulcsfontosságú témákat és módszereket ismertető képzésben.

Az Európai Bizottság számos szakpolitikai dokumentumot tett közzé a vállalkozói szellemre nevelés módjáról (például a vállalkozói ismeretek európai oktatására irányuló oslói menetrendet), és „magas szintű vitacsoportok” sorozata keretében vitákat kezdeményezett a politikai döntéshozók körében. **E dokumentumokban és vitákban kiemelkedő szerepet kaptak az európai tanárok alapképzésére és szakmai továbbképzésére vonatkozó tevékenységek**.**

2012-ben a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, valamint az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság két nemzetközi rendezvényt szervezett a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészítése céljából. A rendezvényekre 2012 májusában az írországi Dublinban és 2012 szeptemberében a szlovéniai Brdóban került sor.

A rendezvények célja az volt, hogy a tanárképzésben és a vállalkozói készségek oktatásában érintett szereplőket hozzanak össze jó gyakorlatok bemutatása, eszmecsere és az egymástól való kölcsönös tanulás érdekében. A két rendezvényen több mint 30 ország – uniós tagállamok, valamint csatlakozásra váró országok és partnerországok – mintegy 170 küldöttje vett részt. Szakértők keretfeltételeket és iránymutatásokat mutattak be, továbbá iskolák, tanárképző intézmények, nem kormányzati szervezetek és képzési szolgáltatók gyakorlati szakemberei ismertették módszereiket, programjaikat és projektjeiket. Műhelytalálkozók és csoportos munkaértekezletek keretében innovatív ötleteket kerestek és vitattak meg. Összességében igen változatos cselekvési területekre tértek ki a vállalkozói készségek tanárképzésben belül megvalósítandó oktatásával kapcsolatban.

Ez az útmutató a két rendezvényen bemutatott inspiráló gyakorlatot illusztráló, válogatott példákat kívánja bemutatni egy szélesebb közönségnek. A kézikönyv kiemeli, hogy a példákat milyen tényezők segítették elő és vitték sikerre, és elérhetőségi adatokkal szolgál további információk beszerzéséhez.

Mindezek alapján a kézikönyv válogatást nyújt a rendezvények nyomán kidolgozott gyakorlati ajánlásokból abban a reményben, hogy a gyakorlati szakembereknek ösztönzést ad az aktív fellépéshez és azon tevékenységeik folytatásához, amelyekkel a tanárokat felkészíthetik a vállalkozói szellemre nevelésre.

* Európai Bizottság, 2012. Gondoljuk újra az oktatást: Beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében.

** http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/index_en.htm

Kulcsszavak

	Tanárképzés	Folyamatos szakmai fejlődés		Tanárképzés	Folyamatos szakmai fejlődés
A tanárok mint ügyfelek	39		Oktatási eszközök		71
A tanárok továbbképzés keretében történő felkészítése		59, 63, 65, 67, 69, 71	Öregdiákok igénybevétele	35	
Alapelvek	47		Problémamegoldás	29	77
Általános iskola	43		Projektmunka	17, 25, 43	73, 77
Az iparágtól való tanulás	35		Szabványosítás		91
Az iskolarendszer egészére kiterjedő megközelítés	21		Szakképzés		79
Az oktatás megújítására irányuló módszerek		81	Támogatási kezdeményezések		93, 95
Együttműködés	19, 29, 37, 41, 49	55, 63, 79, 81, 85, 95	Tananyagok		61, 73, 75, 93, 95
Fenntartható fejlődés	27		Tanár szakos hallgatók felkészítése	27, 29, 33, 35	
Figyelemfelhívás		59, 71, 89, 93	Tanár szakos hallgatók és tanárképző pedagógusok felkészítése	31	
Figyelemfelhívási stratégiák		87	Tanárok és tanárképző pedagógusok felkészítése		61
Folyamatos támogatás		89, 91	Az oktatás megújítására irányuló módszerek		81
Folyamattechnikák	39		Tantárgyközi	27	
Gyakorlati módszerek		65, 87	Tantervi integráció	45	
Hálózatépítés	49		Tanulási eredmények	31	
Innovatív oktatás	47	73, 75, 77	Tapasztalatokra épülő tanulás	41	89
Innovatív oktatási módszerek		79, 87	Teljesítmény		57, 59
Integrált	17, 21, 23, 25, 31, 33	55, 57, 67, 91	Tudástranszfer		81
Kapcsolatfelvételi stratégiák		83, 85, 87	Üzleti tervezés		83
Képességek igazolása	23, 33, 49	85	Vállalkozással kapcsolatos tervek		65
Képzési csomag		83	Vállalkozásszimuláció		63
Képzési program		69	Vállalkozói jellegű tanítás	37, 39, 41, 43, 45	
Készségek elismerése	45		Vállalkozói szellemre nevelés	17	
Kiszolgáltatott közösségek		69	Vállalkozói szellemre nevelő intézmény	19, 21, 23, 25	
Kormányzati támogatás	47		Vállalkozói szellemre nevelő iskolák		55, 57
Kreatív gondolkodás		75	Virtuális tanulás		61
Kreatív partnerek		67	Zene és kreativitás	37	
Művészet és formatervezés	19				

Melyek a vállalkozói szellemre nevelő tanár ismérvei?

A vállalkozói szellemre nevelő, vállalkozó tanár

A vállalkozói szellemre nevelő tanárok szenvedélyesen szeretnek tanítani. Lelkesítők, nyitottak, magabiztosak, rugalmasak és vállalják a felelősséget, ugyanakkor időnként felrúgják a szabályokat. Jól tudnak hallgatni, hasznosítani és értékesíteni tudnak ötleteket, és képesek diák- és cselekvés-orientált módon dolgozni. Csapatjátékosok és jó kapcsolati hálóval rendelkeznek.

Törekednek az oktatás és a gazdaság közötti szakadék áthidalására és, külső szakértőket is bevonnak a tanításba; a való életből vett példákra összpontosítanak. Mindig utalnak egy-egy adott téma gazdasági vetületére, és a vállalkozási vonatkozású tárgyak fontos szerepet játszanak a több tudományágat érintő tanóráikon.

Rugalmas és alakítható tantervet követnek, és az interdiszciplináris, projektalapú tanulást részesítik előnyben; tankönyvek helyett inkább képzési anyagokat használnak. A csoportfolyamatokra és az interakciókra helyezik a hangsúlyt, a tantermet (classroom) olykor „vitateremként” (clash room) értelmezik, ahol teret engednek a sokszínűségnek: a vélemények, a válaszok és a megoldások sokszínűségének és a tanulási folyamattal kapcsolatos gondolatoknak.

A vállalkozói szellemre nevelő tanár inkább tanácsadó, mint előadó. Támogatja a diákok egyéni tanulási folyamatát és személyes kompetenciáik fejlesztését.

A vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos jelenlegi gondolkodásmód számos visszatérő témára épül:

- A vállalkozói szellemre nevelés több, mint felkészülés egy vállalkozás irányítására. A vállalkozói szellemre nevelés a vállalkozói magatartásformák, készségek és ismeretek kifejlesztését jelenti, amelyeknek röviden lehetővé kell tenniük a diák számára, hogy „ötleteket ültessen át a gyakorlatba”.
- A tanárok nem taníthatják meg a vállalkozói beállítottságot, ha maguk nem vállalkozói beállítottságúak.
- A vállalkozói kompetenciák aktív módszereket tesznek szükségessé, amelyekkel a diákok rávehetők a kreativitásuk és az újító szellemük felszabadítására.
- A vállalkozói kompetenciák és készségek csak gyakorlati, a való életben szerzett tanulási tapasztalatokkal sajátíthatók el, illetve alakulhatnak ki.
- Vállalkozói készségek minden tantárgyban szerepelhetnek és külön tantárgyként is taníthatók.
- A vállalkozói szellemre nevelésnek a „vállalkozáson belüli vállalkozókra”, valamint a vállalkozókra kell összpontosítaniuk; figyelembe véve azt, hogy a diákok többsége vállalatokon vagy közintézményeken belül alkalmaz majd vállalkozói készségeket.
- Ahhoz, hogy a vállalkozói szellemre nevelés igazán vonzóvá váljon, a vállalkozói készséggel kapcsolatos tanulási eredményeket, valamint az ezekhez kapcsolódó értékelési módszereket és minőségbiztosítási eljárásokat kell kidolgozni

minden oktatási szint esetében. E módszereket és eljárásokat úgy kell kialakítani, hogy hozzájáruljanak ahhoz, hogy a tanárok előrelépjenek a vállalkozói ismeretek, készségek és magatartásformák elsajátításában.

- A vállalkozói szellemre nevelés menetrendjét a tanárképző intézményeken kívül, a vállalkozások és a szélesebb közönség körében is népszerűsíteni kell.
- A tanárok és az iskolák nem tudják megvalósítani céljaikat a munkatársaik, a vállalkozások és más érdekelt felek együttműködése és a velük létesített partnerségek nélkül.

Mi támogatja a tanárokat a vállalkozói szellemre nevelésben?

A fenti tényezők megvalósításához több feltételnek kell teljesülnie:

Megfelelő tanárképzés

A tanár szakos hallgatóknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy alapképzésük során vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos tapasztalatot szerezzenek. A tágabb értelemben vett vállalkozói készségek oktatásával foglalkozó intézményben folytatott tanulmányaik révén a tanár szakos hallgatók különféle készségeket és módszereket fejlesztenek ki, amelyekkel maguk is innovatívvá és vállalkozói szelleművé válhatnak. Azok a tanárok, akik szakmai tevékenységük megkezdésekor tisztában vannak a vállalkozói elvekkel, képesek fellobbantani a „vállalkozói szikrát”, diákjaikba pedig képesek már a szakmai pályafutásuk kezdetétől fogva lelkesedést önteni.

Vállalkozói stratégiával és jövőképpel rendelkező tanárképző intézmények

A tanárképző intézmények küldetéssel és egyértelmű jövőképpel rendelkeznek azt illetően, hogy a vállalkozói stratégiák hogyan állíthatók intézményi céljaik szolgálatába. A vállalkozói szellemre nevelés a tanulmányi program egészébe horizontális megközelítésként építhető be, ha azt inkább valamennyi tanári képesítéshez lényeges kulcskompetenciának, semmint különálló tantárgynak tekintjük.

Új pedagógiák köré szerveződő vállalkozói tanárképzés

A vállalkozói szellemiségű fellépéshez aktív tanulásra van szükség. Kortárs pedagógiai irányzatokat (például a projektalap, aktív tanulást vagy a független tanulást) kell alkalmazni. Ezeket célzott programokban lehet kikísérletezni; a kialakulófélben lévő jó gyakorlatokat pedig meg kell osztani a tanárképző pedagógusok között, hogy azok végül beépülhessenek a mindennapi pedagógiába. Minden diák számára biztosítani kell nem hagyományos tanulási környezetet (tantermen kívüli, való életben előforduló helyzetek).

Színvonalas szakmai továbbképzés, folyamatos szakmai fejlődés

A vállalkozói szellemre nevelő tanárok támogatásához, valamint ahhoz, hogy azok, akiknek az alapképzés során nem volt lehetőségük vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos tapasztalatok megszerzésére, bepótolhassák lemaradásukat, a gyakorló tanárok szakmai továbbképzését célzó kiemelkedő színvonalú programok szükségesek.

Hogy olyan iskolában dolgozhassanak, amely megbecsüli a vállalkozói szellemet, és támogatás egy hatékony vezetőtől

A vállalkozói szellemre nevelő iskola tisztában van jövőbeni szükségleteivel, és határozott elképzelése van arról, hogy a vállalkozói szellemre nevelés hogyan illeszkedik a szélesebb tananyagba és fejlesztési tervbe. A tanárképzésen belül a vállalkozói készségek fejlesztése nehezen fejt ki jelentős hatást, ha a tanárok később olyan iskolákba kerülnek, amelyek nem támogatják a vállalkozói készségek oktatásának koncepcióját. A vállalkozói szellemre nevelő tanárok számára nagy segítséget jelent a tényleges iskolavezetéstől kapott megfelelő támogatás.

Partnerek a közösségben

A támogatási rendszerek létfontosságú szerepet töltenek be az eredmények elérésében. Vállalkozói szellemmel kapcsolatos pedagógiai munkájuk támogatásához az iskoláknak és a tanárképző intézményeknek kapcsolatokat és együttműködési struktúrákat kell kialakítaniuk a vállalkozásokkal és közösségi szervezetekkel.

Vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos hálózatok

A folyamatos minőség biztosítása érdekében a vállalkozói ismeretek oktatásával és tanulásával foglalkozó tanároknak hálózatba kell szerveződniük, rendszeres találkozókat kell összehívniuk, és tapasztalatokat, know-how-t és anyagokat kell cserélniük egymás között.

Mindezek a tényezők kölcsönösen összefüggnek. A fenntarthatóság és a tartósság érdekében minden területen fellépésre van szükség. A vezetői képesség, a jövőkép és az ösztönzők minden szinten kulcsfontosságúak.

Noha ezek közös elvek, valamennyi intézménynek belsővé kell tennie és a saját intézményi életéhez kell igazítania őket. Az európai kormányok, intézmények, iskolák és érdekelt felek különböző fejlődési stádiumban tartanak a vállalkozói ismeretek oktatásának és tanulásának megvalósításában. Egyes országok már évekkal ezelőtt valamennyi oktatási szinten átfogó stratégiát indítottak a vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatban, míg mások csak most kezdik ezt el, a vállalkozói elvek még túlnyomórészt hiányoznak az oktatásból és a tanulásból, a fellépések intézményi szintű támogatása pedig csak szórványosan fordul elő. Ez azt jelenti, hogy a fenti területek mindegyikén minden egyes helyzetre vonatkozóan egyedi megoldásokat kell kidolgozni.

A megoldások alkalmazási köre is eltérő lehet. Míg az egyik országban lehetőség van nemzeti szintű megoldásokra, más országokban már egy kísérleti iskolában tett kisléptékű intézkedés is számottevő előrelépést jelenthet.

Az útmutatóban szereplő inspiráló példagyűjtemény azt igazolja, hogy nincs olyan projekt vagy intézkedés, amely túlságosan kisléptékű lenne. Számos kiemelkedő példa indult kisléptékűként, majd miután sikeresnek bizonyult, egy szinttel feljebb léphetett.

Útmutatónk célja ezért, hogy kockázatvállalásra, kreativitásra, innovációra, ötletelésre és cselekvésre ösztönözzön, üzenete pedig a következő:

Legyen Ön is vállalkozói szellemű!

Példák a tanárképzésben alkalmazott gyakorlatokra

Tanárképzés – Példákból merített kulcsfontosságú üzenetek

Annak a célnak az eléréséhez, hogy a vállalkozói szellemre nevelés fenntartható módon valósuljon meg a tanárképzésben, Európának a következőkre van szüksége:

Jövőképpel és stratégiával rendelkező, vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények

- A vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmény egyértelmű oktatási koncepcióval rendelkezik, és arra törekszik, hogy **a tanár szakos hallgatók számára biztosítsa a jövőre felkészítő oktatásra való képességet**. Ez a koncepció a tanterv egészébe beépül.
- A vállalkozói szellem szerves részét képezi az **intézmény kultúrájának és küldetésének**.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmény tisztában van jövőbeni szükségleteivel, és **határozott elképzeléssel rendelkezik arról, hogy a vállalkozói szellemre nevelés hogyan illeszkedik a szélesebb tantervbe és fejlesztési tervbe**.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmény támogatja, hogy **a tanulásnak legyen egy** hangsúlyos – szilárd elméleti alapra épülő – **gyakorlati eleme**.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmény **erős hálózattal** rendelkezik.
- A vállalkozói szellemre nevelő intézmény arra törekszik, hogy **megtalálja** és alkalmazza **a megfelelő személyeket**, majd **teret** engedjen **ötleteik kibontakoztatásához**.
- A vállalkozói szellemre nevelés a tanulmányok egészébe **horizontális megközelítésben és tantárgyközi elemként** épül be. A vállalkozói készségek oktatását nem különálló tantárgynak, hanem inkább olyan kompetenciának és adottságnak tekintik, amely kulcsfontosságú bármely tanári képesítéshez.
- A vállalkozói szellemre neveléssel foglalkozó kurzusokon és tevékenységekben való részvétel inkább **tantervi követelmény**, semmint fakultatív tevékenység.
- Folyamatosan ügyelnek arra, hogy a kurzusokat és az oktatott tárgyakat a **munkaerő-piaci igényekhez** igazítsák.
- A vállalkozói szellemre nevelő intézmények **teret engednek a kísérletezésnek**. Új oktatási módszerek és innovatív projektek jutnak lehetőséghez és támogatáshoz a siker érdekében. A pedagógusok tanúsíthatnak kísérletező magatartást, amellyel elismerik, hogy a dolgok néha nem sikerülnek.
- Elengedhetetlen a **felső szintű menedzsment támogatása**.

Vállalkozói szellemű tanárképző oktatók

- A tanárképzésben dolgozó oktatóknak is ki kell kialakítaniuk a tanítás és a tanulás vállalkozói megközelítését. Olyan **környezetet** kell teremteniük, **amely lehetővé teszi a tanárképzés** és a tanítási gyakorlat **megújítását**.
- A vállalkozó szelleművé válás során a tanárképzésben dolgozó oktatóknak néha felül kell emelkedniük a „vállalkozáshoz” társuló negatív fogalmakon. Az **inkább nyereségtermelő, mint nyereségszerző társadalmi vállalkozás** koncepciójának támogatása jól kapcsolódik az oktatás általános eszményeihez, és segíthet az előítéletek leküzdésében.
- A vállalkozói szemléletre neveléshez kapcsolódó **konkrét és kézzelfogható módon meghatározott tanulási eredmények nagyban segítik a tanárképzésben dolgozó oktatókat**.
- A tanárképző pedagógusok fejlett és minőségbiztosítással rendelkező **értékelési módszereket** alkalmaznak a vállalkozói készségek oktatásához kapcsolódó pedagógiában.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárképzők a – jó és rossz – **gyakorlatok megosztására szolgáló hálózatokkal** rendelkeznek. Hálózataikat a kormány tájékoztatásához és az **alulról szerveződő érdekérvényesítéshez** is igénybe veszik.
- A vállalkozói készségeket oktató tanárképzők támogatják a **praktikus és konkrét anyagok kidolgozását** a vállalkozói készségek oktatásának megvalósításához.
- A vállalkozói készségeket oktató tanárképzők **rendszeresen gyűjtik a hallgatók visszajelzéseit**, mivel tudják, hogy a tanuló lelkesedése a vállalkozói szellemre nevelést nagymértékben elősegíti.

A vállalkozói szellemre nevelő pedagógusok képzési programjai és tanár szakos hallgatóknak szánt módszerek

- A vállalkozói szellemre nevelő pedagógusok képzési programjai **a saját vállalkozói ismereteik, készségeik és magatartásformáik fejlesztésére** ösztönzik a tanár szakos hallgatókat.
- A vállalkozói szellemre nevelő pedagógusok képzési programjai hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanár szakos hallgatók kialakítsák **tanítási küldetésüket és saját „port-**

fóliójukat”: Mit szeretnék elérni pedagógusként? Milyen módszerekkel, tapasztalatokkal és erőforrásokkal szolgálhatok?

- **Az aktív tanulás, a gyakorlati tapasztalatok és a cselekvés általi tanulás** támogatást élveznek. A tanár szakos hallgatók különféle lehetőségeket kapnak célkitűzéseik meghatározására, tanulási módszerek megtervezésére és a cselekvésre.
- A tanár szakos hallgatóknak lehetőségük nyílik arra, hogy a módszerek és az ismeretek szempontjából **megvitassák, átgondolják és értékeljék a tanulási folyamatukat**: Mit és hogyan tanulunk?
- A vállalkozói szellemre nevelés **elméletileg megalapozott**, ezáltal az könnyebben érthető és bevezethető.
- A vállalkozói szellemre nevelő pedagógusok képzési programjai és módszerei **a tanár szerepének** azon értelmezését támogatják, hogy a tanár olyan **támogató és segítő**, aki nem csupán válaszokat ad a hallgatóknak, hanem hagyja, hogy maguk találjanak rá azokra.
- A vállalkozói szellemiségű módszerek hagynak **időt a gondolkodásra**, például a gondolatébresztő naplórírásra, valamint a tanulási folyamatok közbeni és utáni gondolatébresztő eszmecserékre. Az elméleti munkának a tanulási folyamatokra, valamint a talált megoldásokra kell összpontosítania.

Az oktatási ágazat, az üzleti közösség és a kreatív ágazat közötti partnerségek

- A vállalkozói készségek tanárképzésen belüli oktatása során igénybe veszik **az oktatási intézmények és az üzleti közösségek közötti kapcsolatokat**. A vállalkozások képviselői sokféleképpen támogathatják a vállalkozói készségek oktatását és tanulását: szakértőként, támogatóként, mentorként vagy kritikus barátként.
- Az oktatási intézmények az alkotóművészetektől megtanulhatják, hogyan segíthetik elő és értékelhetik az alkotó folyamatot: azt, **hogyan hívjanak elő ötleteket, és azokat hogyan ültessék át a gyakorlatba**.
- Az iskolákkal kialakított partnerségek kedveznek az innovatív ötletek, projektek és anyagok kipróbálásának és minőségbiztosításának. Ez a megközelítés ráadásul hozzájárul a vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos koncepció elterjesztéséhez és „eladásához”.

Vállalkozói megközelítések a tanárképzésben

A *Jyväskyläi Egyetem* több tanárképzési modulban kötelező jelleggel bevezette a vállalkozói szellemre nevelést:

A vállalkozás alapjai és az üzleti know-how

- ▶ A vállalkozási szellemre neveléssel kapcsolatos „Részvételen alapuló polgárság és vállalkozás” című bevezető kurzus

A tanár szakos hallgatók a vállalkozói szellemre nevelés fogalmaival és alapjaival, a vállalkozási szakirodalommal, valamint egy adott projekt valamely iskolában vagy nem kormányzati szervezetnél történő megtervezésével és végrehajtásával foglalkoznak. Tanár szakos hallgatók részvételével bonyolított iskolai projektet bemutató két példa:

- ▶ A *gyermekparlament*: a tantárgyközi iskolai megvalósításának, valamint a gyermekekben az élethez való vállalkozói hozzáállás kifejlesztésének eredményes módja. A tanulók számára befolyásolási és részvételi csatornaként működik.

- ▶ A *Gépezet ellen*: az aktív polgárság támogatása. A projekt célja az volt, hogy a középiskolai tanulók véleményt nyilvánítsanak egy aktuális politikai kérdésről. Ebben az esetben szerepjátékot tartottak. A tanár szakos hallgatók feladata az volt, hogy gondoskodjanak a szervezésről és az engedélyekről, és támogatást biztosítsanak a folyamat során.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények

Végrehajtás országa: Finnország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Jyväskyläi Egyetem

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.jyu.fi>

Fő kapcsolattartó: Sonja Virtanen

Fő kapcsolattartó e-mail címe: sonja.virtanen@jyu.fi

Telefon: +358 408053378

Az intézmény telefonszáma: +358 142601211

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: (Finnországban 1–6. osztályban oktató)

általános iskolai tanárok

- ▶ Vállalkozás a műszaki oktatásban és a testnevelésben.
 - ▶ Vállalkozói készségek a műszaki oktatásban: erre egy példa a „Madárház” csoport, amely az ötletek gyakorlatba való átültetésére, az együttműködésen alapuló tanulásra, a kreativitásra és a problémamegoldásra összpontosított.
 - ▶ Vállalkozói szellemre nevelés a testnevelésben – példa erre egy karok közötti sportverseny, amelyben helyi vállalkozások is együttműködtek.
- ▶ „Tanuló szervezetek és vállalkozói szellemre nevelés” című haladó kurzus. A hallgatók figyelme a pedagógiai közösségről a vállalkozásokra tevődik át, ahol a hallgatók a vállalkozásokat tanuló szervezatként figyelik meg.
 - ▶ A csoport előre meghatározott időt tölt egy vállalkozásnál, ahol megfigyeli és kikérdezi a személyzetet, és a lehetséges mértékben részt vesz a vállalkozás tevékenységeiben, hogy hasznos tananyagot gyűjtsön.
 - ▶ A hallgatók feladata többek között az, hogy elemezzék az adott vállalkozásnál alkalmazható tanulási rendszert, és ajánlásokat fogalmazzanak meg a fejlesztésére.
- ▶ A 2013/2014-es tanévben megkezdődött a nemzetközi neveléstudományi mesterképzési program, amelynek egyik kötelező kurzusa az „Oktatási innovációk és vállalkozói készségek” című óra.

A siker előfeltételei

- ▶ A vállalkozói szellemre nevelést be kell építeni az intézmény küldetésébe és tantervébe.

A tevékenység hatása

- ▶ A projektről nem készült hivatalos hatásvizsgálat, de a hallgatók visszajelzése igen kedvező volt, és megemlítették, hogy jobban tisztában vannak a vállalkozói készségek oktatásának jelentőségével.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMLERE NEVELÉS

PROJEKTMUNKA

INTEGRÁLT

FINNORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Sonja Virtanennek az egyetemről szóló prezentációja megtalálható a következő címen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/sonja_virtanen_en.pdf

Az egyetem honlapján általános információk találhatók a tevékenységekről, valamint néhány PowerPoint prezentáció az elmúlt két évben létrehozott projektekről (jelenleg csak finnül): <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/yritytajyys>

„Mozgó szobrok” – Művészet a tanárképzésben

A dublini **National College of Art and Design** változatos tanárképzési programokat kínál. Az alapképzésben részt vevő hallgatók képzőművészeti és neveléstudományi, vagy formatervezési és neveléstudományi közös oklevelet szerezhetnek. Posztgraduális szinten a Pedagógiai Kar különböző mesterfokozatú okleveleket, PhD-okleveleket, szakmai okleveleket és végbizonyítványokat ad művészetpedagógiából.

A művészet és a formatervezés kiváló modellt biztosít a vállalkozói készségek elsajátításához. A művész és a formatervező problémamegoldási és megoldásmegközelítési módja minden tanuló számára alapvető elsajátítandó képesség. A művészeti főiskolák valamennyi tevékenységének szerves eleme a kritikus gondolkodás és az elkötelezettség, amelyek nélkülözhetetlen készségek a vállalkozói sikerhez. A vállalkozói szellemre nevelés

és elsajátítása sokféleképpen javítható a művészetekkel és a formatervezéssel való együttműködés révén. A National College of Art and Design egyik konkrét példája „az együttműködés gyakorlata a tanárképzésben”.

A tanárképzésben részt vevő hallgatók mindannyian szembesülnek az együttműködés gyakorlatával. Az egyik program keretében „mozgó szobrokat” alkottak, a hallgatók ezáltal kapcsolódhattak az ír történelemhez, az előadás természetéhez és erejéhez, valamint a kimondott szó értékéhez. Az ír nemzeti múzeumban hatalmas babákat bemutató kiállítást rendeztek, amelyeket a dublini O’Connell utcán látható szobrok és azok története ihletett. Mindennek kimondottan az együttműködés a lényege: a hallgatók és a tanárok intézményen belüli együttműködése, valamint az iskolákkal, a kulturális intézményekkel és közösségi csoportokkal kialakított külső együttműködés.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények

Végrehajtás országa: Írország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: National College of Arts and Design, Dublin

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.ncad.ie/>

Fő kapcsolattartó: Gary Granville

Fő kapcsolattartó e-mail címe: granvilleg@ncad.ie

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárképzés és dublini iskolák tanulói

Megcélzott oktatási szint: minden szint

A siker előfeltételei

Olyan környezet, amely lehetővé teszi az újítást a tanárképzésben és a tanítási gyakorlatban.

Írország a közelmúltban jelentette be a tanárképzés felülvizsgálatát, ezzel lehetőséget teremtett arra, hogy a National College of Art and Design átalakítsa a tanárképzés koncepcióját. A nyereségtermelés azonban (a nyereségszerzéssel szemben) szorosabban illeszkedik a szociális vállalkozás és hozzájárulás National College of Art and Design által alkalmazott fogalmaihoz.

A tantervért és értékelésért felelős nemzeti tanács (National Council for Curriculum and Assessment) jelenleg előrehaladott szakaszban tartó, szélesebb körű tantervi reformot végez, amely hangsúlyozza, hogy „kulcskézségeket” kell beépíteni az ifjúság oktatásába, valamint, hogy szükség van egy kifejezetten a vállalkozással foglalkozó rövid kurzusra.

A főiskolán belül lényeges változás van folyamatban, és a közelmúltban stratégiai szövetség jött létre a University College Dublinnal. A végzettségek megszerzése három plusz két éves rendszerűre változik, annak érdekében, hogy az alapképzés során és posztgraduális szinten a hallgatók fokozottabban bekapcsolódhassanak valós élethelyzetekbe. A posztgraduális kutatás remélhetőleg határozottabb és közvetlenebb visszajelzést ad az alapképzésben részesülő hallgatóknak.

A tevékenység hatása

A tanárképzésen belüli együttműködési gyakorlatnak különféle előnyei vannak:

- ▶ a csapatmunka, az együttműködési és tárgyalási készségek fejlesztése;
- ▶ az egymás iránti bizalom kiépítése, amelyet az értékelési alap szilárdít meg: az egész csapat egyetlen osztályzatot kap, azaz mindenkinek együtt kell átmennie vagy megbuknia.

Ezek a tantervért és értékelésért felelős nemzeti tanács által nemrég kiemelt „kulcskézségek” szélesebb körébe illeszkednek, amelyek a következők: információfeldolgozás, kommunikáció, személyes eredményesség, közös munka és kritikus gondolkodás.

Az említett gyakorlat fejlesztésére irányuló tervek

A főiskola Pedagógiai Kara azt tervezi, hogy a társadalom iránt elhivatott művészetgyakorlat elnevezésű új mesterszak bevezetésével kidolgozza munkájának közösségi vonatkozású vállalkozási pillérét; e mesterszak a továbbképzési ágazatban való oktatásra feljogosító képesítést is ad majd.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE NEVELŐ INTÉZMÉNY

MŰVÉSZET ÉS FORMATERVEZÉS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

ÍRORSZÁG

Az adott hozzáállással való tanítás művészete

A **Leuveni Neveléstudományi Főiskola T csoportja** mintegy 1000 hallgatóval és 85 tagú tantestülettel rendelkezik. A főiskola küldetésnyilatkozata a következő: „A céltudatos pedagógia lényege a lét megtapasztalása”. A főiskola célja a teljes személyiség fejlesztése. Az úgynevezett „3 E”-re [angolul: Educating, Engineering, Enterprising] összpontosít:

- ▶ **Pedagógia** [Educating]: a hallgatók képességeinek az UNESCO 4 pedagógiai pillére mentén történő fejlesztése: élni tanulás (Learning to Be), tudni tanulás (Learning to Know), cselekedni tanulás (Learning to Do) és az együttélés tanulása (Learning to Live Together).
- ▶ **Tervezés** [Engineering]: a tanárok számára annak lehetővé tétele, hogy hatékony tanulási környezetet hozhassanak létre, ennek során pedig találékonyságot és kreativitást tanúsítsanak.

- ▶ **Vállalkozás** [Enterprising]: vezetői képességgel, újtással és merészséggel végzett cselekvés.

Összességében a főiskola célja tehát olyan tanárok képzése, akik vállalkozói szelleműek, kreatívak és rugalmasak a tanteremben, az iskolában és a társadalomban. A főiskola különféle innovatív pedagógiai módszereket alkalmaz a vállalkozói szemlélet kialakítására, többek között a következőket: kompetencia- és tehetségalapú tanulás; szakmai gyakorlat; projekteken belüli csapatmunka; jövőkép- és küldetésstudat; a hallgatók felelősek saját tanulási folyamataikért; a főiskolai tanár tanácsadóként lép fel; átfogó értékelés; gondolkodás és portfólió; információs és kommunikációs technológiák (IKT) és új média; rugalmas tanulási pályák; nem létező szellemi vagy földrajzi határok.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények

Végrehajtás országa: Belgium

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Leuveni Neveléstudományi Főiskola – T csoport

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <https://my.groupt.be/>

Kapcsolattartó: Thu Dang Kim (innovációért felelős dékánhelyettes)

E-mail: Thu.dang@gropt.be

A kapcsolattartó személy telefonszáma: +32 16301172

Az intézmény telefonszáma: +32 16301030

További érintett szereplők vagy partnerek: A Group T Leuven Education College az UNESCO Társult Iskolák Projekthálózatának tagja

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: neveléstudomány alapképzésben részt vevő hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több oktatási szint; nevezetesen a kora gyermekkori nevelés, az alapkörű oktatás, az alsó középfokú oktatás, az alap- és a középfokú oktatás, valamint felsőfokú mentorálási és fejlesztési tanulmányok (IEC)

A Leuveni Neveléstudományi Főiskola T csoportja számos különböző projektet és kezdeményezést alakított ki a vállalkozói szellemű, kreatív oktatási gyakorlatok tökéletesítésére. Ezek közül kettőt az alábbiakban röviden bemutatunk:

- ▶ Először is a fejlesztési tanulmányok (IEC) területén alkalmazott posztgraduális program az UNESCO pedagógiai pillérei köré szerveződik, és valamennyi alapidiplomával rendelkező hallgatónak szól. A program hallgatósága nemzetközi, többek között kameruni, kínai, egyiptomi, etiópiai, ghánai, indonézai, írországi, hollandiai, nigériai, pakisztáni, spanyolországi, törökországi és egyesült királysági stb. résztvevőkkel. Az őszi félévben a hallgatók a vállalkozói készségek oktatását vizsgálják. A cél az, hogy pedagógiai projekteket hozzanak létre az UNESCO által megállapított öt legfontosabb területen (neveléstudomány, természettudományok, társadalom- és bölcsészettudományok, kultúra, kommunikáció és tájékoztatás). A tavaszi félévben az oktatás általánosabb vizsgálatára térnek át.
- ▶ A jó gyakorlatra vonatkozó második példa a T csoport 1995/96. évi portfóliókonceptiója alapján kialakított „gondolkodás és portfólió”. Ez egy kötelező hároméves kurzus, amelynek során a hallgatók megtanulják kialakítani személyes portfóliójukat. Az első évben a hallgatók megtanulják felfedezni és átgondolni saját adottságaikat. A második évben személyes GYELV-elemzést (gyengeségek, erősségek, lehetőségek és veszélyek) készítenek, a harmadik évben pedig személyes kompetenciáik és adottságaik bizonyítására összpontosítanak. A harmadik és utolsó évben átfogó számonkérésre („I AM”; integral assessment moment) kerül sor, amelynek keretében a program lezárására irányuló kérelem benyújtását követően egy bizottság előtt tartott meghallgatáson kell bebizonyítaniuk, hogy alkalmasak tanárnak.

A siker előfeltételei

Az iskola három fő tényezőt emel ki, amelyek különösen fontosak voltak a sikerhez:

- ▶ *Küldetés és jövőkép meghatározása:* az ún. „három E”-n és az UNESCO-pilléreken alapuló, egyértelmű pedagógiai koncepciót alakítottak ki, és megpróbálták beépíteni a küldetést a tantervükbe. A tanulmányi program során mindvégig horizontális megközelítést alkalmaznak; a vállalkozói szellemre nevelést nem különálló tantárgynak tekintik, hanem inkább olyan kompetenciának vagy adottságnak, amely kulcsfontosságú bármely tanári képesítéshez.
- ▶ *A megfelelő személyek megtalálása:* A Leuveni Neveléstudományi Főiskola T csoportja áldozatos munkával végzi a megfelelő új tanárok felvételét, ezt követően pedig bízik abban, hogy munkájukat jól végzik; e tanárok olyan szakemberek, akik kiváló ötleteket vetnek fel, ha lehetőségük van azok továbbfejlesztésére. Kreatívak, találékonyak és vállalkozói készségekkel rendelkeznek.
- ▶ *A kísérletezés lehetővé tétele:* az új tanítási módszerek és a kihívást jelentő projektek sikeréhez lehetőségekre és támogatásra van szükség; a tanároknak kísérletező hozzáállást kell kialakítaniuk, ehhez pedig azt is be kell látni, hogy a dolgok néha nem sikerülnek.

A tevékenység hatása

- ▶ A Leuveni Neveléstudományi Főiskola T csoportja igen pozitív visszajelzéseket kapott a náluk végzett tanárokat foglalkoztató iskoláktól. Kiemelték, hogy a hallgatók milyen újjító szelleműek (például fejlődő országokban találnak állást). Az oktatott hallgatók száma 15 év alatt ötszörösére emelkedett, és a jövő tanárai immár jobb eszköztárral rendelkeznek a jövőbeli hallgatók változásra való felkészítésére.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE NEVELŐ
INTÉZMÉNY

AZ ISKOLA EGÉSZÉRE KITERJEDŐ
MEGKÖZELÍTÉS

INTEGRÁLT

BELGIUM

Hasznos linkek és források:

Thu Dang főiskolával kapcsolatos prezentációja megtalálható a következő címen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/thu_dang_en.pdf

A vállalkozói készségek oktatására feljogosító bizonyítványnak (Certificate of Entrepreneurial Learning) négy alkotóeleme van:

- ▶ általános oktatás (elméleti tudást igazoló iskolai munkaegység);
- ▶ vállalkozói szellemre nevelés (gazdasági műveltség, munkaalapú profil, ERASMUS vagy Study U.S.A.);
- ▶ társadalmi vállalkozás (beszámolás és elméleti munka vagy önkéntes tevékenységek iránti elköteleződés); valamint
- ▶ fakultatív tevékenységek (írásbeli esszék vagy projektek).

A hallgatók több projektbe bekapcsolódnak és vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos ismereteik és tudásuk függvényében átgondolják a saját tapasztalataikat, a tanulóik tapasztalatait vagy mindkettőt. A tevékenység szorosan kapcsolódik egy elméleti és tudományos háttérhez, ugyanakkor lehetőséget biztosít arra, hogy a tanulás és az értékelés az elméleti munka minőségi vetületére helyezze a hangsúlyt.

A siker előfeltételei

- ▶ A vállalkozói készség szerves részét képezi a főiskola kultúrájának és küldetésének.
- ▶ A vállalkozói készségek holisztikus és integrált megközelítése.

A tevékenység hatása

- ▶ A bizonyítvány és a képzés birtokában javul a hallgatók foglalkoztathatósága.
- ▶ Hosszabb távú előnyök – ez az új pedagógusgeneráció vállalkozói készségeket fog oktatni hallgatóinak, amely készségek végső soron gazdasági és társadalmi megtérülést biztosítanak.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE NEVELŐ
INTÉZMÉNY

KÉPESSÉGEK IGAZOLÁSA

INTEGRÁLT

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Hasznos linkek és források:

Frank Hennessey főiskolát bemutató prezentációja a következő címen érhető el: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/frank_hennessey_en.pdf

Tantervi tantárgy – „Személyes és társadalmi nevelés”

A **guardai Politechnikai Intézetet (GPI)** 1980-ban alapították, és a Neveléstudományi Iskola 1986-ban kezdte meg tevékenységét. Az iskola neveléstudományi alapképzést nyújt, amelynek során a vállalkozói készségek oktatásával külön tárgy – a személyes és társadalmi nevelés – keretében foglalkoznak (45 elméleti/gyakorlati óra és 7,5 óra konzultáció: az európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszer [ECTS] szerint 3 kredit). Ezzel a tárggyal az intézet projektalapú tanulást alkalmaz a vállalkozói szellemre nevelés fejlesztésére szolgáló módszertanként.

A cél az, hogy a hallgatók a projektalapú tanulást alkalmazva a következők révén találjanak megoldást egy adott társadalmi, kulturális vagy gazdasági kérdésre:

- ▶ megtanuljanak saját életük alakítóivá vagy cselekvő szereplőivé válni;
- ▶ kifejlesszék a (maguk vagy a környezet) megváltoztatására való képességet ahhoz, hogy észrevegyék a lehetőségeket, és aktív állampolgárok legyenek.

A hallgatóknak olyan, kihívást jelentő problémákat felvonultató projektet kell bemutatniuk, amelyhez szükség van gondolkodásra, kutatásra, valamint problémamegoldó és döntéshozatali képességeikre. A hallgatók állnak a folyamat középpontjában, amely személyes, illetve társadalmi jelentőségű problémák vizsgálatával kezdődik; ez a hatékonyság érdekében együttműködésen alapuló munkát tesz szükségessé. A tanárok a hallgatók által kidolgozott projekteket elősegítő személy szerepét töltik be, amelynek keretében állampolgárként és oktatási szakemberként projektalakító, illetve cselekvő szerepet vállalnak.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő tanárképző intézmények

Végrehajtás országa: Portugália

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Neveléstudományi,

Kommunikációs és Sportfőiskola, Politechnikai Intézet (GPI), Guarda

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.ipg.pt>

Fő kapcsolattartó: Carlos Francisco De Sousa Reis

Fő kapcsolattartó e-mail címe: creis@ipg.pt

Telefon: +351 964057023/+351 271220115

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: alapfokú oktatás

A siker előfeltételei

- ▶ A tanárképzés, illetve a vállalkozói szellemre nevelés előrevitele érdekében össze kell kapcsolni a vállalkozói készségeket, valamint az önmagunk és a világ megváltoztatására való kulcsképeséget.
- ▶ A vállalkozói szellemre nevelést be kell építeni az intézmény küldetésébe. A guardai Politechnikai Intézet erőteljes gyakorlati elemet ösztönöz, amelyet szilárd elméleti alapok, valamint az az állandó törekvés támaszt alá, hogy a kurzusokat és az oktatott tárgyakat a munkaerőpiac igényeihez és a mai világ új realitásaihoz igazítsák.

A tevékenység hatása

- ▶ A tevékenység hatása az érintettekre és konkrét helyzetekre korlátozódik, ugyanakkor befolyásolja a hallgatók állampolgárként és szakemberként érvényesülő függetlenségének és dinamizmusának kifejlését.

A szóban forgó gyakorlat előrevitelére vonatkozó tervek

- ▶ A guardai Politechnikai Intézet arra számít, hogy a következő tanévre már előirányzott, soron következő tantervi reformmal a vállalkozói szellemre nevelés stabilabb tárgyként kerül be a tanárképzésbe.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE NEVELŐ
INTÉZMÉNY

PROJEKTMUNKA

INTEGRÁLT

PORTUGÁLIA

Hasznos linkek és források:

A tanárképzés keretében a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészítésével foglalkozó konferenciára (ENTENP2013) 2013 júniusában került sor:

http://twintwo.ipg.pt/webapps/portal/frameset.jsp?tab_tab_group_id=_15_1

Módszertani workshop a tantárgyközi tanulásról

A **Xios Főiskola** Flandriában található. 5 tanszéke, 2 campusa és mintegy 3000 hallgatója van. A vállalkozói készségek a tanterv több tárgyában szerepelnek. „A tantárgyközi és a csapatmunkát érintő oktatásméleti workshop” a középfokú oktatásra felkészítő alapképzés programjában szerepel. A „tantárgyközi tanulás” lehetőségéhez kapcsolódó megközelítés a következő:

- ▶ első lépés: „tanulásra ösztönzés” – a vállalkozói készségek oktatásába való elméleti bevezetés;
- ▶ második lépés: oktatásméleti workshop (6, különböző szakos hallgatóból álló csoport);
- ▶ harmadik lépés: tantárgyközi képzés.

A program a következőkből áll:

- ▶ A második évben tantárgyközi workshopot szerveznek, amelyen valamennyi (közgazdaságtan, történelem, testnevelés stb. szakos) hallgató részt vesz. Ezt követően 6–6, eltérő szakos hallgatóból álló csoportokra osztják őket, így hangsúlyozva az interdiszciplináris munkát. A hallgatók ezután a (millenniumi célok szerinti) fenntartható fejlődést szolgáló oktatással kapcsolatos projektet dolgoznak ki. A projekt eredményét egy mentornap alkalmával bemutatják egy olyan közönségnek, amelynek soraiban középiskolai résztvevők is vannak.

Tevékenységtípus: a vállalkozói szemléletre nevelést célzó programok tanár

szakos hallgatók számára

Végrehajtás országa: Belgium

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Xios Főiskola, Belgium

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.xios.be>

Fő kapcsolattartó: Michel Janssens

Fő kapcsolattartó e-mail címe: michel.janssens@xios.be

Telefon: +32 497269666

Az intézmény telefonszáma: +32 11370781

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: középfokú oktatás

- ▶ A harmadik évben a tantárgyközi képzésben részt vevő hallgatók egy középiskolában végrehajtják az általuk kidolgozott projektet: az elméletet így ültetik át a gyakorlatba.
- ▶ A tevékenység – a fenntartható fejlődésben érintett szervezetek felkeresése révén – előmozdítja továbbá a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészítését. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatásban érintettek meghívásával megteremtik az iskola, a munka világa és a főiskola közötti tudásháromszöget.

Ez a tevékenység a következők miatt tekinthető „jó gyakorlatnak”: több tudományterületet ölel fel, kreatív és kötelező. A tevékenység eredménye megvalósítja a tanulási ciklust, és lehetővé teszi a fenntartható fejlődést szolgáló oktatásban érintett szervezetekkel és a középiskolákkal folytatott párbeszédet.

A siker előfeltételei

- ▶ A tanárképző pedagógusok készségei: a tantestület (millenniumi célok szerinti) fenntartható fejlődést szolgáló oktatás területén szerzett kompetenciái.
- ▶ Egyértelmű jövőkép és küldetésnyilatkozat, amelyeket minden tanárnak el kell fogadnia, és alkalmaznia kell.

A tevékenység hatása

- ▶ *A tanárok számára:* fejlődik a képzésben részt vevő tanárok szak tudása és rendszerben való gondolkodása. A nem közvetlenül érintett tanárok (de a tanárképzési tanszéken oktató pedagógusok): felismerik, hogy a (foglalkoztathatósághoz szükséges feltételekről való) tantárgyközi tanulás fontos a tanterv szempontjából, emellett motivációt szereznek ahhoz, hogy ennek a „közösségnek” a részévé váljanak.
- ▶ *A hallgatók számára:* tanulnak egymástól; felismerik, hogy tantárgyközi szemlélet szerint kell tanulniuk; jól felkészülnek egy későbbi állásra (ahol a gyakorlatban kell alkalmazniuk a rendszerben gondolkodást), továbbá megtanulnak együtt dolgozni.
- ▶ *A gyakorlati szakemberek számára:* a tevékenység lehetővé teszi, hogy észrevegyenek bizonyos jó gyakorlatokat a tantárgyközi tanulásban.

TANÁRKÉPZÉS

**TANÁR SZAKOS HALLGATÓK
FELKÉSZÍTÉSE**

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

TANTÁRGYKÖZI

BELGIUM

Egyetemen belüli mentorálási program

A tanár szakos hallgatók a tanév során (két-három hetes) kurzuson vesznek részt. Iskolákban hospitálnak, és együttműködnek az ott tanító tanárokkal. Ez a tantervi követelményük részét képezi.

- ▶ A képzés elemei a következők: iskolákban folytatott tanulás, a tevékenységekről készített beszámolók, a gyakorló tanároknak nyújtott segítség az adott iskolán belüli problémák enyhítéséhez vagy megoldásához, vállalkozásokkal való kapcsolatfelvétel az iskolai projektekben való együttműködés érdekében.

A tevékenység a következők révén mozdítja elő a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészítését:

- ▶ iskolákban oktató tanárokkal és iskolaigazgatókkal folytatott együttműködés;
- ▶ az iskolákban valós helyzetekben felmerülő problémák megismerése és gyakorlati ismeretek szerzése;
- ▶ innovatív portfóliók létrehozása.

Tevékenységtípus: a vállalkozói szemléletre nevelést célzó programok tanár szakos hallgatók számára

Végrehajtás országa: Görögország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Joanninai Egyetem, Koragyermekkori Neveléstudományi Tanszék

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.uoi.gr/oldsite/main.html>

Fő kapcsolattartó: Polyxeni (Jenny) PANGE

Fő kapcsolattartó e-mail címe: pagge@cc.uoi.gr; jennypagge@yahoo.gr

Telefon: +30 6936131810

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több szint

Az e területen történő előrelépéshez a következőkre van szükség:

- ▶ valamennyi tanár oktatási eredményeinek értékelése a közösségükben kifejtett hatásuk alapján;
- ▶ „a legközelebbi szomszédok” elnevezésű tanulási modell alkalmazása egy olyan, együttműködésre épülő légkörben, amelyben a hallgatók maguk választják meg a csoportjukat, és átléphetnek másik csoportba, ha a sajátjukat „unalmasnak” találják;
- ▶ a jó gyakorlat díjazása.

A siker előfeltételei

- ▶ A téma megfelelő elméleti ismerete.
- ▶ Jó együttműködési készségek.
- ▶ Információs és kommunikációs technológiák megfelelő alkalmazása.

A tevékenység hatása

- ▶ Oktatási előnyök meghatározása, a mindennapi iskolai tevékenységek vizsgálata.
- ▶ A hallgatók gyakorlati ismereteket szereznek.
- ▶ A hallgatók együttműködnek az iskolákban oktató tanárokkal és iskolaigazgatókkal (érdekelt felekkel).

TANÁRKÉPZÉS

TANÁR SZAKOS HALLGATÓK
FELKÉSZÍTÉSE

PROBLÉMAMEGOLDÁS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

GÖRÖGORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Görögül: http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/e27_11_03/sin_ath/th_en_viii/ntoliopoyloy.htm

Angolul: <http://ecr.sagepub.com/content/3/3/299.short?rss=1&ssource=mfc&patientinform-links=yes&legid=specr;3/3/299>

Vállalkozói készségek oktatására irányuló, a tanárképzést és a tanártovábbképzést külön hangsúlyozó regionális projekt

2008-ban a térség nyolc kormánya megállapodott a **vállalkozói készségek oktatásának délkelet-európai központja (South East European Centre for Entrepreneurial Learning; SEECEL)** létrehozásáról a Horvát Köztársasággal mint fogadó országgal. A SEECEL kitűzött célja a referenciaértékek megosztása a fejlettebb tudásalapú gazdaságok előmozdítása érdekében.

Ez a konkrét projekt a hallgatók és a tanárok számára konkrét tanulási eredményeket meghatározó nemzetközi tanárképzési modell. A projekthez az Európai Bizottság és a horvát kormány nyújtott pénzügyi támogatást.

A kísérleti folyamat a 8 részt vevő ország 32 ISCED 2 szintű iskolájában és 16 felsőoktatási intézményében szervezett kötelező és választható kurzus keretében zajlott.

Az eddig végrehajtott intézkedések a következők fejlesztésére irányultak:

- ▶ a vállalkozói szellemre nevelő iskoláról szóló jövőkép és stratégia;
- ▶ a vezetés (igazgatók) számára a stratégia mentén kialakított célok;

Tevékenységtípus: a vállalkozói szemléletre nevelést célzó programok tanár szakos hallgatók, tanárok és iskolavezetők számára

Végrehajtás országa: nemzetközi

A tevékenységet végrehajtó intézmény: SEECEL (a vállalkozói készségek oktatásának délkelet-európai központja)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.seecel.hr>

Fő kapcsolattartó: Maja Ljubić

Fő kapcsolattartó e-mail címe: maja.ljubic@seecel.hr

Telefon: +385 13040260

További érintett szereplők vagy partnerek: a SEECEL tagállamai (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Koszovó*, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Szerbia és Törökország)

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók, tanárok és iskolavezetők

Megcélzott oktatási szint: több oktatási szint

*Ez az elnevezés nem sérti a jogállásra vonatkozó álláspontokat, és összhangban van az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244. számú határozatával, valamint a Nemzetközi Bíróság Koszovó Függetlenségi Nyilatkozatáról alkotott véleményével.

- ▶ a tanárok számára a stratégia mentén kialakított célok;
- ▶ a tanulók számára meghatározott tanulási eredmények;
- ▶ a stratégia mentén szervezett erőforrások;
- ▶ a tanárok, más alkalmazottak és „hálózati tanárok” vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos képzésére irányuló terv;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelő iskolához a helyi közösség, a helyi vállalkozások és más érdekelt felek által biztosított támogatás;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelő iskolával kapcsolatos közös elképzelések, valamint a kultúra fejlesztésére irányuló folyamatos munka;
- ▶ ismeretmegosztási stratégia és példamutatás más iskoláknak.

A siker előfeltételei

A szóban forgó projektben kísérleti iskolaként való részvételhez egy feltételrendszert kellett teljesíteni (pl. tömegközlekedési eszközökkel való megközelíthetőség; legalább két iskolai osztály oktatási korcsoportonként; informatikai felszereltség, továbbá a tanárok többségének és az iskolavezetésnek informatikai felszereléseket kell használnia szakmai munkája során; az iskola honlapjának működnie kell; az iskola és a szülők, valamint az iskola és a helyi hatóság közötti együttműködésről előzetesen kialakított rendszerszerű megközelítés; a tantestület pozitív viszonyulása a vállalkozói készségek oktatásához; a tantestület jól ismerje a korszerű oktatási módszereket; az iskolavezetés tagja(i) legyen(ek) képes(ek) angolul kom-

munikálni; az iskolavezetésnek legyen tapasztalata a projektvégrehajtás és a költségvetési vonzatok terén; a tantestület és az iskolavezetés jól ismerje az önértékelést és a külső értékelést). Egyéb előfeltételek: más országok bevonása (a transznacionális dimenzió), valamint a nemzeti kormányoktól és az Európai Uniótól kapott támogatás.

A tevékenység hatása

- ▶ A hallgatóknak, a tanároknak és az iskolavezetésnek előnye származott a projektben való részvételből.
- ▶ A benchmarkok megosztása révén a különböző országok tanulnak egymástól, és így módon hatékonyabb tudásalapú gazdaságokat fejlesztenek ki.
- ▶ A vállalkozói kompetenciát – átfogó végrehajtás keretében – a vállalkozói készségek oktatására irányuló tevékenységek tanárookra és iskolavezetésre gyakorolt hatásának méréséhez használt eszközzel fejlesztik és tesztelik.

További fejlesztés

A tanárképzés és a tanártovábbképzés stratégiai megközelítésének fejlesztése korábbi tapasztalatok és eredmények alapján fog történni. Külön hangsúlyt kap a mentorálási folyamat, valamint a tanárképzésért felelős nemzeti intézmények bevonása.

TANÁRKÉPZÉS

TANÁR SZAKOS HALLGATÓK ÉS TANÁRKÉPZŐ PEDAGÓGUSOK FELKÉSZÍTÉSE

TANULÁSI EREDMÉNYEK

INTEGRÁLT

NEMZETKÖZI

Hasznos linkek és források:

Maja Ljubić projekttel kapcsolatos prezentációja megtalálható a következő címen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/pres_majaljubic_seecel_en.pdf

További információk:

<http://www.seecel.hr>

<http://www.seecel.hr/default.aspx?id=14>

<http://www.seecel.hr/UserDocsImages/Documents/Documents>

Szaktanárképzési program

A **HAMK PTEU** a legnagyobb tanárképző intézmény Finnországban. Az egység 1959-ben jött létre és 1996-ban csatlakozott a HAMK Alkalmazott Tudományok Egyeteméhez. Hivatalos pedagógiai képesítést ad a felsőoktatási intézményekben, felsőfokú szakképző iskolákban, a felnőttoktatási és -képzési intézményekben, állami szervezeteknél, a humánerőforrás-menedzsment területén, valamint az üzleti szférában és az iparban oktatóként tevékenykedők számára.

Az igen versenyképes tanárképzési programba bekapcsolódó szakembereknek legalább alapidiplomával vagy a szakmájukban szerezhető legmagasabb oklevéllel, valamint legalább három év megfelelő szakmai tapasztalattal kell rendelkezniük. A tanár szakos hallgatók többsége alkal-

mazottként dolgozik a tanárképzési program végzése idején, 30%-uknak nincs előzetes oktatási tapasztalata.

A szaktanárképzési program célja, hogy a tanár szakos hallgatók számára biztosítsa:

- ▶ azokat az ismereteket és kompetenciákat, amelyek eligazítással és segítséggel szolgálnak a különböző háttérrel rendelkező hallgatók tanulási folyamatához;
- ▶ a saját tanítási kompetenciák fejlesztésének képességét – azáltal, hogy szakmai know-how-jukat naprakésszé teszi, valamint felismeri a foglalkoztatási ágazaton belüli jövőbeli tendenciákat és fejleményeket.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelést célzó programok tanár szakos hallgatók számára

Végrehajtás országa: Finnország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: HAMK Professional Teacher Education Unit

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English

Fő kapcsolattartó: Heikki Hannula

Fő kapcsolattartó e-mail címe: heikki.hannula@hamk.fi

Telefon: +358 36463377

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: műszaki, mérnöki és társadalomtudományi tanulmányokat

folymatató tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: középfokú, felsőfokú és magasabb szintű oktatás

A szaktanárképzési program az alábbi modulokból áll:

- ▶ oktatásméleti alapok és szakképzés;
- ▶ szakmai pedagógia;
- ▶ a tanár szakos hallgató szervezeténél, elsősorban oktatási intézményeknél bonyolított tanártovábbképzés;
- ▶ szakdolgozat.

2006 óta létezik egy választható kurzus a vállalkozói szellemre nevelés tárgyában: *A vállalkozás alapjai* (3 tanulmányi kredit).

A szaktanárképzési program igen sikeres, magas a jelentkezők száma, és a jelentkezőknek csak mintegy 33%-át tudja fogadni.

A siker előfeltételei

- ▶ A vállalkozói szellemre nevelést be kell építeni az intézmény küldetésébe és tantervébe.
- ▶ A vállalkozási célkitűzéseket bele kell foglalni a tanulás értékelési kriteriumaiba.

A tevékenység hatása

2012 óta a vállalkozói szellemre nevelés négy kurzus célkitűzéseinek képezi részét:

- ▶ *A társadalom, a munka világa és az oktatás* (4 tanulmányi kredit): a tanárhallgatók képesek meghatározni, hogy mit jelent a vállalkozói szellemre nevelés a munka világára nevelésben.
- ▶ *Útmutatás a tanuláshoz* (7 tanulmányi kredit): a tanár szakos hallgatók képesek népszerűsíteni a vállalkozói készségeket különböző tanulási környezetekben.
- ▶ *Az oktatás hálózata* (3 tanulmányi kredit): a tanár szakos hallgatók képesek együttműködést kialakítani **vállalkozások** és más érdekelt felek különböző hálózataiban.
- ▶ *Tanárképzés* (15 tanulmányi kredit): a tanár szakos hallgatók képesek célorientáltan és **vállalkozói szellemiségben** fejleszteni tanítási módszerüket és szakismereteiket.

TANÁRKÉPZÉS

TANÁR SZAKOS HALLGATÓK
FELKÉSZÍTÉSE

KÉPESSÉGEK IGAZOLÁSA

INTEGRÁLT

FINNORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Heikki Hannula egyetemmel kapcsolatos prezentációja megtalálható a következő címen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/heikki_hannula_en.pdf

Az egyetem honlapján általános információk olvashatók a programról: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English/Education/professional_teacher_education

A tanárképzést segítő végzett hallgatók

A **Swansea Metropolitan University** számos olyan innovatív módszert fogadott el, amelyekkel a tanár szakos hallgatók felkészülnek az osztályterem valós helyzeteire, és támogatást kapnak a vállalkozói készségek kifejtéséhez. Az egyik példa: az egyetem egykori hallgatókat és öregdiákokat von be az aktuális képzés kínálat kidolgozásába és a programfejlesztésbe. Az öregdiákok akár a tényleges osztálytermi oktatásban és az új tanár szakos hallgatók értékelésében is részt vehetnek. Ez az úgynevezett folyamatos konceptuális felülvizsgálati modell (Continuous Conceptual Review Model), amely lehetővé teszi a volt hallgatók számára, hogy befolyásolják az aktuális oktatási gyakorlatot.

Ezek a kezdeményezések az egyetemen belül alakultak ki: eleinte a művészeti és formatervezési tanszéken indított vizuális kommunikációs kur-

zusok következtében volt hallgatókat kértek fel szakkurzusaik értékelésére. A neveléstudományi iskola tanárképzési programjai egyszerűen átvették ezt a megközelítést, amely a tanárgyakornokok tanulmányi fejlődésének elősegítése és felügyelete érdekében olyan volt hallgatókat vesz igénybe, akik saját vállalkozást alapítottak. Ezért a projektért az egyetem díjat nyert a vállalkozói készségek oktatásának és az ilyen tárgyú képzésnek a nemzetköziesedésével foglalkozó (2006. évi) brazil konferencián.

A programot azért tekintjük jó gyakorlatnak, mert a tanárok tapasztalatot szereznek a vállalkozói világban, többek között azzal kapcsolatban is, hogyan készítsék fel a hallgatókat a jövőbeni együttműködésre.

Tevékenységtípus: tanár szakos hallgatók felkészítését célzó programok

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság – Anglia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Swansea Metropolitan University

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.smu.ac.uk/>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több szint

A siker előfeltételei

- ▶ A tapasztalatszerzés és az iparágtól való tanulás értékének elismerése.
- ▶ A tanárképző pedagógusok részéről annak elismerése, hogy fontos megbecsülni a volt hallgatókat, valamint azokat a lehetőségeket, amelyekkel az aktuális oktatási gyakorlatot gazdagíthatják.
- ▶ Annak ellenére, hogy a pedagógusok manapság viszonylag könnyen nyomon követhetik egykori hallgatóik szakmai pályafutását, ehhez kifejezetten ezt a célt szolgáló, hosszú távú megközelítést kell kialakítania egy, a hallgatók körében tisztelt és támogatott személynek. Emellett egyszerűen időre van szükség a kurzus elindításához és lebonyolításához.

A tevékenység hatása

- ▶ Az egyetemen a legjelentősebb hatás a tanítás módjának „naprakész jellege”, valamint e tanulási módnak a hallgatói elégedettség és visszacsatolás terén megmutatkozó hatása. Egy főre vonatkoztatva Walesben a legnagyobb az egyetemről kikerülő friss diplomások által alapított kisvállalkozások túlélési aránya, és a Swansea Metropolitan University

e tekintetben folyamatosan listavezető. Ez erősíti az egyetem általános hitelességét is, „mert azt tesszük, amit állítunk”.

- ▶ A tevékenység az aktuális gyakorlat minőség-ellenőrzési mechanizmusaként működik (az alternatív vagy a korábbi gyakorlattal összevetve).
- ▶ A tevékenység lehetővé tette, hogy a volt hallgatók bekapcsolódjanak az aktuális gyakorlatba, ezáltal a jelenlegi hallgatók motiváltabbak lettek, továbbá bizonyítékkal szolgált arra vonatkozóan, hogy az osztályteremben oktatott elmélethez képest mindez hogyan működik a valóságban.
- ▶ A tevékenység keretében „menet közben” módosulhatnak az órai oktatási szempontok, mivel a kurzuson a lehető legnaprakészebb módon tanulhatnak volt hallgatóktól és öregdiákoktól.

TANÁRKÉPZÉS

**TANÁR SZAKOS HALLGATÓK
FELKÉSZÍTÉSE**

ÖREGDIÁKOK IGÉNYBEVÉTELE

AZ IPARÁGTÓL VALÓ TANULÁS

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Hasznos linkek és források:

Penaluna, A. & Penaluna, K. (2006) Business Paradigms in Einstellung: A Creative industries perspective on enhancing entrepreneurship education (Üzleti paradigmák a magatartásban: a vállalkozói készségek oktatásának tökéletesítése a kreatív iparágak szempontjából). A vállalkozói készségek oktatásának és az ilyen tárgyú képzésnek a nemzetköziesedésével foglalkozó konferencia, Sao Paulo, Brazília.

(A dokumentum elnyerte a vezető kutatóknak szánt „Legjobb empirikus dokumentum” elnevezésű különdíjat.)

Penaluna, A. & Penaluna, K. (2008) Business Paradigms in Einstellung: Harnessing Creative Mindsets for Entrepreneurship Education (Üzleti paradigmák a magatartásban: A kreatív szemlélet kamatoztatása a vállalkozói készségek oktatásában), Journal of Small Business and Entrepreneurship, 21. évf., 2. szám, 231–250. o., elérhető a következő címen:

<http://www.freepatentsonline.com/article/Journal-Small-Business-Entrepreneurship/204931981.html>

Vállalkozási megközelítésen alapuló kötelező zenei kurzus (pedagógiai megközelítés)

A **Lappföldi Egyetem** 1979-ben alapított Pedagógiai Kara az egyetem legrégebbi kara, ahol mintegy 700 hallgató vesz részt alapképzésben, 80 hallgató vesz részt posztgraduális képzésben, tantestülete pedig 60 fős. A vállalkozói készségek, illetve azok oktatása a kar stratégiájának kulcsfontosságú elemét jelentik.

„A vállalkozási megközelítésen alapuló kötelező zenei kurzus” oktatása a vállalkozói szemléletű tanulási módszerekre és az inkluzív pedagógiára egyaránt hangsúlyt helyez, ugyanis a vállalkozási elemek – például a lehetőségek felfedezése és megteremtése, a kísérletezés, a gondolkodás és

a tudásmenedzsment – révén minden hallgató képes különböző tartalmakat megtanulni saját erősségeinek, szokásainak és más egyéni adottságainak kihasználásával.

A kurzus a zenetanulást és a vállalkozói gondolkodásmódot és viselkedést ötvözi, különösen azért, hogy különböző zenei alternatívák között kell dönteni. A tanár segítő szerepet tölt be, egységbe rendezi a tanár szakos hallgatók tapasztalatait és átgondolt tudását a tantervi célkitűzésekkel és tartalmakkal. Ezen a kurzuson a hallgatók a zenéről mint jelenségről és a zenetanítási módszerekről szereznek ismereteket. Emellett egyes vállalkozói tulajdonságokra és

Tevékenységtípus: vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos módszerek

és pedagógiák

Végrehajtás országa: Finnország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Lappföldi Egyetem

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

http://www.ulapland.fi/InEnglish/Units/Faculty_of_Education.iw3

Fő kapcsolattartó: Lenita Hietanen

Fő kapcsolattartó e-mail címe: lenita.hietanen@ulapland.fi

Telefon: +358 404844164

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több szint

készségekre helyeződik a hangsúly: például a kezdeményezésre, az önbi-zalomra, a kitartásra, a kockázatvállalásra, a döntéshozatalra, a tárgyalási készségekre, a bizonytalanság tűrésére és a hibákból való tanulásra.

Ennek elérését célzó tevékenységek többek között a következők:

- ▶ A tanár lehetőségeket teremt a hallgatók számára, hogy eldöntsék, milyen tartalmat, milyen terjedelemben, mikor és kivel tanuljanak. Ily módon a tanár kockázatvállalásra, a bizonytalanság kezelésére és a tanulásuk irányítására ösztönzi a hallgatókat, azaz arra, hogy vállaljanak felelősséget a saját tanulási pályájukért.
- ▶ A kurzus során hangsúlyt kap a társaktól való tanulás, különösen az interaktív viták keretében zajló együttműködésen alapuló döntéshozatal és problémamegoldás.
- ▶ Minden hallgató feljegyzéseket készít saját reflektív naplójába. A tanár a vállalkozói tulajdonságokra és készségekre vonatkozó példákat sorakoztat fel. A hallgatók minden zeneóra után értékelik, hogy milyen vállalkozói tulajdonságokat és készségeket éreztek a legerősebbnek a zenetanulási folyamat során, az értékeléseket pedig leírják a naplójukba.

A siker előfeltételei

A tanár négy fő tényezőt emel ki, amelyek különösen fontosak a sikerhez:

- ▶ Együttműködésen alapuló döntéshozatal: a tanulási folyamat során és után a tanár és a diákok megvitatják, átgondolják és értékelik a módszert és az ismereteket is, azaz azt, hogy mit és hogyan tanuljanak. A tanulási folyamat minden szakaszát át kell gondolni: a tervezést, a cselekvést és az eredményt.
- ▶ Cselekvés általi tanulás. A tanárok különféle lehetőségeket teremtenek a hallgatók számára, hogy újfajta módon vehessenek részt a célkitűzések meghatározásában, a tanulási módszerek megtervezésében és a cselekvés során. A gondolkodás hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy új ismereteket alkothassanak a tapasztalataik alapján, és értékelhessék a tanulás folyamatát és eredményét is.
- ▶ A tanár szerepe az, hogy támogatást és segítséget nyújtson. A lényeg az, hogy a tanár ne csupán a hallgatók kezébe adja a válaszokat, hanem hagyja, hogy maguk találjanak rá azokra. A tanárnak azonban időben kell

támogatást nyújtania még a különböző helyzetű hallgatóknak is.

- ▶ Gondolkodási idő: a tanárnak elegendő időt kell hagynia a gondolatébresztő naplózásra, valamint a tanulási folyamatok közbeni és utáni eszmecserékre. Elsősorban a vállalkozó szellemiségű tanulási mód-szereket és a tanterv zenei tartalmait kell átgondolni.

A tevékenység hatása

Bár hivatalos értékelésre mindeddig nem került sor, megfigyelések szerint a tevékenység a következők miatt mozdítja elő a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészítését

- ▶ A hallgatók ösztönzést kapnak arra, hogy saját vállalkozási tevékenységüket kísérletezés útján és a tanulási folyamat valamennyi szakaszának átgondolásával tanulmányozzák.
- ▶ A hallgatóknak különböző vállalkozói megközelítések alkalmazásával kell cselekedniük a tanulási helyzetekben adott vagy általuk teremtett lehetőségek közötti döntéskor.
- ▶ A hallgatók tanulási környezetben megfigyelhetik tanáruk vállalkozói tevékenységét és intézkedéseit.
- ▶ A hallgatók ösztönzést kapnak arra, hogy vállalkozási tapasztalataikat és kompetenciájukat más területeken és különböző iskolai szinteken alkalmazzák.

Az említett gyakorlat fejlesztésére irányuló tervek

- ▶ Az új lehetőségek kialakítása során legyen több idő a tanár szakos hallgatók kölcsönös alkotó folyamatára.
- ▶ Legyen több idő a kritikus gondolkodásra: a társadalmi igazságosság és az esélyegyenlőség az inkluzív vállalkozási megközelítés szerves részét képezi.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI JELLEGŰ TANÍTÁS

ZENE ÉS KREATIVITÁS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

FINNORSZÁG

Innovációs tanácsadó: Koppenhágai Főiskola

A tevékenységet a **Koppenhágai Főiskola** Tanárképzési Tanszéke biztosítja az alapfokú és az alsó középfokú oktatásra készülő tanár szakos hallgatók számára. A tevékenység minden szintre kiterjed; elsősorban a tanár szakos hallgatóknak, de maguknak a tanároknak is szól. A tevékenységet valamennyi harmadéves tanár szakos hallgató számára „plusz tárgyként” népszerűsítik értekezleteken, az interneten és szórólapokon. 2013 tavaszától intenzív uniós programként biztosítják 5 ország 24 tanár szakos hallgatója számára.

A tevékenység célja a tanár szakos hallgatók vállalkozói szellemének ösztönzése és fejlesztése, valamint egy olyan folyamatmodell biztosítása szá-

mukra, amelyet a későbbi tanári munkájuk során hasznosítható technikákkal egészítenek ki. A modell az úgynevezett „FIRE” modell, amely 4 különálló, de egymáshoz kapcsolódó szakaszból áll:

- F** – feltárt tények (könyvekből és a való életből)
- I** – innovatív ötletek (kitalálása és kiválasztása)
- R** – realitásvizsgálat (prototípusalkotás és visszacsatolás révén)
- E** – értékelés (az eredmény, valamint a folyamat és a tanulás értékelése)

Tevékenységtípus: vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív módszerek

Végrehajtás országa: Dánia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Koppenhágai Főiskola, Tanárképzési Tanszék

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://blaagaard-kdas.ucc.dk/english/>

Fő kapcsolattartó: Lilian Rohde

Fő kapcsolattartó e-mail címe: LR@ucc.dk

Telefon: +45 41897581

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: a főiskola tanár szakos hallgatói; szakmai továbbképzésben részt vevő tanárok

Megcélzott oktatási szint: a hallgatók az alapfokú és az alsó középfokú oktatásra vonatkozó képzésben részesülnek

A tanár szakos hallgatók a helyi közösséggel folytatott párbeszéd, az oktatási intézményen kívüli valós partnerekkel való kapcsolatfelvétel és beszámolás terén is fejlesztik kompetenciáikat.

A tevékenység egy kéthetes program, amelynek keretében a tanár szakos hallgatók felveszik a kapcsolatot egy gyakorló tanárral, és egy olyan problémával térnek vissza, amelyet ők szeretnének megoldani. 2012-ben a befogadás és a differenciált oktatás területén felmerült probléma felvetésére kérték őket. A tanár szakos hallgatók ezt követően csoportosan vitatták meg a problémát, és innovatív megoldást dolgoztak ki, amelyet visszavittek a tanárnak.

A siker előfeltételei

- ▶ A tanár szakos hallgatók részvételre motiválása.
- ▶ Az alapfokú vagy az alsó középfokú oktatásban dolgozó tanárok részvétele.
- ▶ Hatékony szervezés, ami azt jelenti, hogy a főiskola viszonylag kevés tanára le tudja bonyolítani a tevékenységet sok résztvevővel.
- ▶ A program kidolgozása több mint hét éve tart, és van egy rövid „ízeltő” változata is a tanulmányaikat megkezdő tanár szakos hallgatók számára.

A tevékenység hatása

- ▶ A tanárok „ügyfélként” való igénybevétele innovatív módszer.

- ▶ Az alkalmazott megközelítés eleget tesz a vállalkozói szellemre nevelés terén a tanár szakos hallgatók számára előírt tanulási eredményeknek, különösen akkor, ha a tanár szakos hallgatók a kihegyezett tanítási gyakorlatuk keretében párhuzamos tevékenységet terveznek a tanulóik számára.
- ▶ A program azt az igényt is kielégíti, hogy a tanár szakos hallgatók a gyakorlatban, valamint módszertani és elméleti úton is tanuljanak a vállalkozói szellemre nevelésről.
- ▶ A program közvetlenül releváns a hallgatók szakmai élete szempontjából, és felhasználóorientált tevékenységekké alakulhat az egyes szakmákban.
- ▶ A program bizonyítható hatással járt, erre utal például az, hogy folyamatban van a tanárképzés megújításáért felelős központ létrehozása, valamint az is, hogy olyan projektről van szó, amely a jó gyakorlat más dän főiskolákkal való megosztását célozza.

Az említett gyakorlat fejlesztésére irányuló tervek

Az innováció és a vállalkozói készségek oktatásához kapcsolódó tanárképzés a tanárképzés új tantervének bevezetése révén fejlődik, amely minden tárgyterületen előír egy ilyen kötelező elemet. A bemutatott modellhez hasonló modellek bekerülnek a hallgatók eszköztárába.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI JELLEGŰ TANÍTÁS

FOLYAMATTECHNIKÁK

A TANÁROK MINT ÜGYFELEK

DÁNIA

Vidéki vállalkozások az aktív tanulásért mint szakmai és pedagógiai eszköz

A Sogn og Fjordane Főiskolának megközelítőleg 3000 hallgatója és 300 alkalmazottja van. A vállalkozói szellemre nevelés valamennyi – az alapfokú, a középfokú és a felsőfokú szakképzésben való oktatásra készülő – tanár szakos hallgató számára kötelező, és a képzési tanterv szerves részét képezi. Minden hallgató részt vehet egy legalább kétnapos – a vállalkozói készségek és a REAL (Rural Enterprises for Action Learning; vidéki vállalkozások az aktív tanulásért) tárgyában szervezett – képzésben, amelyet 2–4 napos változatban szakmai továbbképzésként is kínálnak a gyakorló tanárok számára.

A **REAL** oktatási módszert először az Egyesült Államok vidéki térségeiben dolgozták ki a 80-as években; a Sogn og Fjordane Főiskola a tananyag európai jogtulajdonosa, és annak felhasználásával kínálja kurzusait és képzéseit. A REAL oktatási módszer azon a bizonyított tényen alapul, hogy a vállalkozói szellemre nevelés során alkalmazott gyakorlatok révén, amelyek keretében a hallgatók a tananyagot közvetlenül annak megtanulása után tanítják és használják, az ismeretek 90%-át tartósan megjegyzik, míg az előadások anyagából mindössze 5% marad meg. A REAL oktatási módszer **a tapasztalati tanulás modelljét követi**. Ez a módszer a tanulást illetően azon elképzelés köré épül, hogy:

Tevékenységtípus: vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos módszerek és pedagógiák

Végrehajtás országa: Norvégia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Sogn og Fjordane Főiskola

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.hisf.no/en/home>

Fő kapcsolattartó: Ivar A Offerdal, adjunktus

Fő kapcsolattartó e-mail címe: ivar.offerdal@hisf.no

Telefon: +47 57676065/+47 91300539

Telefon: Tanárképzési és Sporttudományi Kar: +47 57676000

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárképzésben részesülő és sporttudományi hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több oktatási szint (alapfokú, középfokú oktatás és felsőfokú szakképzés). A REAL programot szakmai továbbképzésként is biztosítják gyakorló tanárok számára

„Mondd el, és elfelejtem; mutasd meg, és emlékezni fogok rá; vonj be, és megértem”.

A REAL a gondolkodás, az ismeretbővítés, az alkalmazás és a tapasztalat közötti kapcsolatot vizsgálja. Döntő jelentőséggel bír, hogy a tanuló „konkrét tapasztalattal” rendelkezzen, amelyet az aktív részvételével zajló esemény biztosít. A tanulást ezt követően a tapasztalatok átgondolása erősíti meg, majd az ismeretek tovább bővülnek azzal, ha a tanuló meghatározza a tanulási tevékenység háttérét képező elvont fogalmakat, elméleteket és elveket. Végezetül a tanuló az általa elsajátított nyelvet és készségeket átülteti a „való világ” helyzeteibe.

A REAL a vidéki és a városiasabb térségekre is koncentrálnak, ahol a helyi identitástudat kialakítását különösen fontosnak tekintik, így módon ugyanis a tanulók ösztönözhetők arra, hogy egy napon vállalkozásindítási céllal visszatérjenek a térségbe. A tanmenetben két nagyobb terület szerepel hangsúlyosan: az életvezetési készségekkel és a magatartásformákkal kapcsolatos témák, valamint üzleti vonatkozású témák. Eleinte azokra a magatartásformákra kíván hangsúlyt fektetni, amelyekből később a kulcskompetenciák kialakulnak. A REAL célja a kommunikáció, a kritikus és kreatív gondolkodás, a problémamegoldás, a másokkal folytatott hatékony munkavégzés, valamint a helyi identitástudat fejlesztése. A vállalkozási vonatkozás tekintetében kitűzött cél a piacelemzési, a szélesebb értelemben vett közgazdaságtani, valamint a marketing- és az értékesítési ismeretek előmozdítása.

A REAL a külső intézményekkel/szervezetekkel létesített partnerségeket, valamint a főiskola dékánjainak, illetve elnökeinek támogatását kezeli hangsúlyosan. A REAL az újszerű ötleteket a „modelliskolákkal” együtt fejleszti tovább és teszteli menet közben, amelyek segítenek a tananyag kidolgozásában. A REAL elképzeléseit a munkatársak képzésével és a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos koncepció átadásával terjesztik az intézményen belül. A türelem szükségességét hangsúlyozzák.

A siker előfeltételei

Fontos, hogy a tanárok támogatást kapjanak az iskolától a végrehajtáshoz és türelmesek legyenek, továbbá fontos, hogy egyértelműen:

- ▶ meghatározzák a tevékenységhez kapcsolódó tanulási célkitűzéseket;
- ▶ megszervezzék a tevékenység végrehajtásához szükséges időt és anyagokat;
- ▶ létrehozzanak egy – elsősorban csoporttevékenységen alapuló – eljárást, amelynek a végén prezentációra kerül sor;
- ▶ beépítsék a tanulók tevékenységével, az általuk elsajátított ismeretekkel kapcsolatos gondolatokat, valamint azt, hogy azok hogyan kapcsolódnak a célkitűzéseikhez;
- ▶ arra készítsék a tanulókat, hogy mérlegeljék a valóságban való alkalmazást, valamint azt, hogyan kapcsolható össze a munkavégzés közbeni tanulás és a mindennapi élet.

A tevékenység hatása

- ▶ Sogn og Fjordane megye legtöbb helyi közösségében és iskolájában oktatnak vállalkozói készségeket, és használják a tananyagot.
- ▶ A hallgatók körében végzett közvélemény-kutatások szerint a hallgatók elégedettek a REAL terén szerzett tapasztalataikkal.
- ▶ A REAL-ra 2004-ben egy skandináv felmérésben, majd egy másik projektben 2012-ben ismét jó gyakorlatként hivatkoztak. Kormányzati tervekben is megemlítték (2004/2006).
- ▶ A Kunnskapsparken Bodø társaság 2009-ben készített kutatási jelentése magas pontszámot, illetve kiváló minősítést adott a REAL projektre, amely Sogn og Fjordane megyében 2007 óta része a tanárképzésnek.

Az említett gyakorlat fejlesztésére irányuló tervek

A Sogn og Fjordane Főiskola neveléstudományi tanszékének minden tanára kétnapos workshopon vesz részt, amelyen a vállalkozói készségek oktatásának az új tantervbe való bevezetésről folytatnak megbeszéléseket. A vállalkozói szellemre nevelés a jövőbeni képzésben kötelező tantárgy lesz a pedagógiai vállalkozói készségekkel kapcsolatos, kreditért teljesíthető kurzusként és a tantárgyközi képzés részeként.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI JELLEGŰ TANÍTÁS

TAPASZTALATOKRA ÉPÜLŐ TANULÁS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

NORVÉGIA

Hasznos linkek és források:

Ivar A. Offerdal adjunktus prezentációja a következő internetcímen érhető el: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/ivar_offerdal_en.pdf

Vállalkozói szellemre nevelést célzó program 3–12 éves gyermekek részére

Viana do Castelo Politechnikai Intézetét (IPVC) 1980-ban alapították. Küldetése a következő: „szakképesítést nyújtó, humán, kulturális, tudományos, műszaki és szakmai képzés nyújtása, a küldetésének teljesítéséhez szükséges kutatás elvégzése, valamint Alto-Minho regionális közösségével, különösen a régió termelő ágazatával és vállalkozási szférájával való együttműködés”.

A „Világmegváltó ötletek” elnevezésű, vállalkozói szellemre nevelést célzó, 3–12 éves gyermekeknek szánt program Viana do Castelo Politechnikai Intézetének Neveléstudományi Iskolája és az Alice Nabeiro „Delta” Oktatási Központja közötti partnerség eredménye. A projekt a vállalkozói készségek oktatásának tágabb meghatározását követi; az említett oktatást egy olyan folyamatnak tekinti, amely lehetővé teszi a tanulók számára az ötletek gyakorlatba való átültetését, és az a célja, hogy az úgynevezett „puha

készségekként” ismert vállalkozói készségeket a gyermekekben és a tanár szakos hallgatókban egyaránt előmozdítsa.

A program óvodás (3–5 éves) gyermekeknek, az alapfokú oktatás első ciklusában részt vevő (6–9 éves) gyermekeknek és az alapfokú oktatás második ciklusában részt vevő (10–12 éves) gyermekeknek szánt anyagokat és javasolt tevékenységeket biztosít. A gyermekek a saját ötleteik alapján kidolgozzák saját projektjüket, közben pedig felfedezik az alábbi ismeretkörök esetében szükséges készségeket:

- ▶ ötletek ösztönzése;
- ▶ ötletek megosztása;

Tevékenységtípus: vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos módszerek és pedagógiák

Végrehajtás országa: Portugália

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Viana do Castelői Főiskola, Politechnikai Intézet

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://portal.ipvc.pt/portal/page/portal/ese>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: iskola-előkészítő

- ▶ Mit szeretnék csinálni?;
- ▶ szemléletmódok;
- ▶ mások meghallgatása;
- ▶ a projekt megbeszélése;
- ▶ együttműködő társakkal együtt végzett munka;
- ▶ igények meghatározása;
- ▶ prototípusok kialakítása a projekt megosztásához;
- ▶ együttműködő társak hálózata;
- ▶ feladatsiklusok;
- ▶ projektvezetés.

Viana do Castelo Politechnikai Intézetének Neveléstudományi Iskolájában a tanárképzési kurzusokon a tanár szakos hallgatók a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos képzésben részesültek, amely a vállalkozói szellemre nevelést célzó, 3–12 éveseknek szánt programával megegyező formában valósult meg. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozói készségek oktatására irányuló képzést úgy alakították ki, hogy előmozdítsa a tanár szakos hallgatók vállalkozói készségeinek (ismereteinek, magatartásformáinak és értékeinek) fejlesztését. Ezzel egyidejűleg a hallgatók megtanulják, hogyan mozdítsák elő a vállalkozói készségek kialakulását (3–12 éves) kisgyermekek esetében. A vállalkozói készségek oktatásához használt tananyagot a hallgatók fogadó iskolákon belüli tanítási gyakorlata során tesztelik és igazítják ki. A tanár szakos hallgatók együttműködnek és felkutatják a vállalkozói készségek oktatásához megfelelő pedagógiai módszereket. Ily módon megoszthatják és terjeszthetik is a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos gyakorlatokat a fogadó iskolákban. A projekt értékelése cselekvő kutatási megközelítésen alapul.

A siker előfeltételei

- ▶ Az aktív tanulási megközelítések és a projektmunka iránt elkötelezett iskolák.
- ▶ Rugalmas tantervvel rendelkező iskolák.
- ▶ A tanár szakos hallgatók vállalkozói készségei fejlesztésének beépítése a tanárképzés tantervébe.
- ▶ A vállalkozói készségek oktatásának szigorú felügyelete a hallgatók fogadó iskolákban teljesített tanítási gyakorlata alatt.
- ▶ A vállalkozói készségek oktatási folyamatának és eredményeinek nyomon követése (például cselekvő kutatási modell alkalmazásával), valamint a tananyag eltérő iskolai környezetektől függő értékelése, kiigazítása és kidolgozása.
- ▶ A jó gyakorlatok meghatározása, a projekt megosztása és terjesztése.

A tevékenység hatása

- ▶ A program lehetővé teszi a tanár szakos hallgatók számára, hogy fejlesszék a vállalkozói szellemre nevelést az óvodákban és az alapfokú iskolákban.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI JELLEGŰ TANÍTÁS

ÁLTALÁNOS ISKOLA

PROJEKTMUNKA

PORTUGÁLIA

Hasznos linkek és források:

A projekt és a „Ter ideias para mudar o mundo” (Világmegváltó ötletek) című kézikönyv címlapjának bemutatása:

<http://internacional.ipv.pt/en/node/17>

Az Arteveldehogeschool kreativitásért, innovációért és vállalkozói készségekért felelős központja

A **genti Artevelde Főiskola** olyan szakemberek képzésére törekszik, akik kreativitással, innovatív gondolkodással és vállalkozói szellemiséggel képesek tágítani a határaikat. A főiskola célja, hogy a hallgatókat és a tantestületet kihívásként olyan új válaszok fellelítésére ösztönözze, amelyek a rohamosan változó oktatási környezetben felmerülő új ötleteken alapulnak. A főigazgató által irányított és 2011 szeptemberében létrehozott ACCIO (az Arteveldehogeschool kreativitásért, innovációért és vállalkozói készségekért felelős központja) tudományos központ vezető szerepet tölt be ebben a folyamatban, ami várhatóan hozzájárul majd a főiskola egyik legfontosabb stratégiai célkitűzésének teljesüléséhez: „a kreativitás, az

innováció és a vállalkozói szellem magvainak elhintése és ezek ösztönzése a hallgatók és az alkalmazottak körében”. Az iskola mind a 16 tanszékének megvan az ACCIO projektért felelős saját tisztviselője.

Valamennyi tantervi újítást a vállalkozó számára kötelező készségek ihlettek; ezek többek között a következők: kreativitás, a megfelelő lehetőségek keresése, ügyfélközpontúság, vezetői adottságok, kitartás stb. A hallgatók és a tanárok vállalkozói készségeinek előzetes és utólagos tesztelésére online eszközt fejlesztettek ki. Az ACCIO projektfelelősei az említett készségek felismerését célzó képzésben részesülnek. Minden programnak megvan az ACCIO-szótára,

Tevékenységtípus: vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos módszerek és pedagógiák

Végrehajtás országa: Belgium

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Artevelde Főiskola

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl/>

Fő kapcsolattartó: Dominique Roodhooft

Fő kapcsolattartó e-mail címe: dominique.roodhooft@arteveldehs.be

Telefon: +32 92347477

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: a főiskola tanárai és hallgatói

Megcélzott oktatási szint: egyetemi szint

amely tartalmazza a készségek leírását és a kapcsolódó tanulási eredményeket. E szótár segítségével a kreativitás, az innováció és a vállalkozói készségek szisztematikusan kerülnek be a tantervbe. Az ACCIO kreativitásért felelős tisztviselői ezenfelül ötletbörzékkel, kreatív gondolkodással kapcsolatos tanárképzéssel, lelkesítő előadásokkal, valamint a kreatív és vállalkozói fellépés javítását célzó egyéb tevékenységekkel segítenek.

Az ACCIO eredményei többek között a következők:

- ▶ 13 ötletbörze tanárokkal és hallgatókkal az elmúlt három hónapban;
- ▶ a tanév kezdetén 130, kreatív ötlettel rendelkező hallgató összehívása;
- ▶ az ACCIO 2012 első negyedévében 36 hallgatót támogatott saját vállalkozásának indításában;
- ▶ 400 hallgató töltötte ki az online tesztet a 2011/2012-es tanévben.

A tanulságok többek között a következők voltak:

- ▶ A tanárok nehezen győzhetők meg. A vállalkozói készségek oktatását csak a vállalkozás túlzottan szűken értelmezett meghatározásával kötik össze.
- ▶ A vállalkozói szellemre nevelés nehezen építhető be a különböző tárgyakba, de a tanárokkal és a hallgatókkal tartott egyeztetések hozzájárulnak a jó gyakorlat tanszékek közötti átadásához.

Hasznos linkek és források:

http://www.youtube.com/watch?v=to06gDoDzu0&feature=player_embedded
http://www.youtube.com/watch?v=_7_15DdqQ4A&feature=player_embedded
<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl/>
<http://www.scoop.it/t/tools-voor-lesgevers>
<http://www.scoop.it/t/arteveldehogeschool-en-ondernemen>
<http://www.scoop.it/t/food-en-drinks-for-creative-brains>
<https://twitter.com/AccioArtevelde>
<http://nl-nl.facebook.com/accio.artevelde>

A siker előfeltételei

- ▶ Fentről lefelé irányuló támogatás: a vezetés támogatása elengedhetetlen.
- ▶ A vállalkozói szellemre nevelést a közösségnek el kell ismernie releváns oktatásként.
- ▶ A tanárok arra való motiválása, hogy tanulják meg és értékeljék a vállalkozói szellemre nevelés jelentőségét.
- ▶ A 13 kompetenciára épülő modell meghatározása és felépítése megfelelő volt, ami megkönnyítette annak értelmezését és végrehajtását.

A tevékenység hatása

- ▶ A vállalkozói készségeknek a tantervbe és a tanítás folyamatába való sikeres beépülése, valamint a vállalkozás és az innováció ösztönzése a hallgatók körében a foglalkoztathatóságuk javítása érdekében.

TANÁRKÉPZÉS

VÁLLALKOZÓI JELLEGŰ TANÍTÁS

KÉSZSÉGEK ELISMERÉSE

TANTERVI INTEGRÁCIÓ

BELGIUM

Innováció és vállalkozói készségek

Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság 2008-ban vezette be „Az üzleti világ és a vállalkozói készségek” című kötelező kurzust a középiskola negyedik évfolyama számára, heti 2 órában. Az **Innováció és a Vállalkozói Készségek Oktatásának Fejlesztéséért Felelős Nemzeti Központ (NCDIEL)** kétnapos képzéseket szervezett a pedagógustársadalom számára. Az NCDIEL kiegészítő tananyagot is biztosított, és az Oktatásfejlesztési Irodával együtt felelt a középiskolák számára kiírt országos üzletiterv-készítési verseny megrendezéséért. A verseny a miniszterelnök védnöksége alatt kerül megrendezésre.

Az elmúlt néhány évben Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság kormánya fokozottan támogatta a vállalkozói szellem fejlesztését a fiatalok körében. 2011 novemberében a kormány bejelentette, hogy 2012 szeptemberétől

a középiskolák első, második és harmadik évfolyamán (14, 15 és 16 éves diákok számára) „Innováció és vállalkozói készségek” címmel új kurzust vezet be, 2014 szeptemberétől pedig az általános iskolák nyolcadik és kilencedik osztályában (12 és 13 évesek számára) is bevezeti ezt a kurzust. A kormány támogatja a tanárok új tantárggyal kapcsolatos képzését.

2011 novemberében a kormány létrehozta a **vállalkozói készségek oktatóinak országos hálózatát**.

- ▶ A 2012 januárja és márciusa között kidolgozott új kurzus tantervét az oktatás- és tudományügyi miniszter hivatalosan 2012. március közepén hagyta jóvá.

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív oktatási módszerek

Végrehajtás országa: Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság Oktatás- és

Tudományügyi Minisztériuma

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.mon.gov.mk/>

Fő kapcsolattartók: Vesna Horvatovikj és Radmil Polenakovik

Fő kapcsolattartók e-mail címe: vesnahorvatovik@bro.gov.mk (felelős intézmény),
radmil.polenakovik@ncdiel.mk (programfejlesztéshez, képzéshez és végrehajtáshoz nyújtott támogatás)

További érintett szereplők vagy partnerek: az Innováció és a Vállalkozói Készségek Oktatásának Fejlesztéséért Felelős Nemzeti Központ, Oktatásfejlesztési Iroda

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok és hallgatók

Megcélzott oktatási szint: alapfokú és középfokú oktatás

- ▶ 2012 májusában és júniusában az NCDIEL és a CEC (egy másik szakképző vállalat) 1300 tanár részvételével kétnapos képzést bonyolított le az új tantervhez kapcsolódóan. A képzést a kormány finanszírozta.
- ▶ A 2012 májusa és augusztusa közötti időszakban az NCDIEL kidolgozta az új kurzushoz tartozó tananyagot és tankönyveket. 2012. augusztus 30-án az NCDIEL egynapos képzést szervezett, amelyen 300 tanár vett részt, hogy megismerkedjen az új tananyagokkal.
- ▶ A 2012-ben kezdődött új tanévben bevezették az új kurzust. A kurzust heti egy tanórán tartják mindhárom évfolyamon (az első, a második és a harmadik évben).
- ▶ Ugyanezt az eljárást megismétlik (tantervfejlesztés, a tanárok felkészítésével és a tananyagok kidolgozásával kapcsolatos képzések) az általános iskolákban 2014 szeptemberében bevezetésre kerülő „innováció és vállalkozói készségek” című kurzus esetében.

A képzés fontosabb témakörei a következők voltak:

- ▶ Mit jelent a vállalkozói szellemre nevelés?
- ▶ Pályaorientáció
- ▶ Vállalkozás: igazságok és tévhitek a vállalkozásról; a vállalkozás alapelvei; a vállalkozási folyamat (vállalkozói óra) és elemei; kulcsfontosságú vállalkozói készségek; vállalkozói szellemiségű tanítási módszerek.
- ▶ Hogyan építsünk innovatív társadalmat?
- ▶ Hogyan legyünk innovatívak? Új ötletek felkutatása; ötletfelvetési módszerek; az ötletek rendszerezése és értékelése.

Ez a vállalkozói szellemre nevelés szakpolitikai támogatásához kapcsolódó – fentről lefelé irányuló – megközelítésre vonatkozó jó gyakorlatot

illusztráló példa. A kormány úgy döntött, hogy a 12–18 éves diákokat minden évben közvetlenül bevonja a vállalkozói készségek oktatásába. Ez azt jelenti, hogy minden évben 36 közvetlen kontaktóra lesz az innováció és a vállalkozói készségek különböző témaköréről (a tanulmányok folytatásának utolsó évében 72 tanórát terveznek).

A siker előfeltételei

A szóban forgó tevékenység legfontosabb sikertényezői a következők voltak:

- ▶ Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság kormányának az új kurzus bevezetéséhez nyújtott politikai támogatása.
- ▶ A tanárképzéshez biztosított kormányzati finanszírozás.
- ▶ Az Oktatásfejlesztési Központ és az NCDIEL megfelelő együttműködése.
- ▶ Az NCDIEL munkatársainak kiterjedt tapasztalata a vállalkozói szellemre nevelés, a tanítási módszerek és a tanárokkal való közvetlen kapcsolattartás terén.

A tevékenység hatása

- ▶ Ennek az esetnek a legfőbb üzenete az, hogy egy (fentről lefelé irányuló megközelítést alkalmazó) proaktív kormánnyal és a vállalkozáshoz kapcsolódó kötelező kurzus(ok) bevezetésével lehetőség van arra, hogy az ország valamennyi diákja megismerkedjen a vállalkozói készségekkel és a kapcsolódó tevékenységekkel.

TANÁRKÉPZÉS

INNOVATÍV OKTATÁS

KORMÁNYZATI TÁMOGATÁS

ALAPELVEK

**MACEDÓNIA VOLT JUGOSZLÁV
KÖZTÁRSASÁG**

Hasznos linkek és források:

A tanároknak szervezett kétnapos képzésről a www.ncdiel.mk oldalon olvasható ismertető (macedón nyelven).

Az új tanterv az Oktatásfejlesztési Iroda honlapján található (macedón nyelven).

Vállalkozási ismereteket oktató wales-i pedagógusok hálózata

A wales-i kormány által támogatott **Welsh Enterprise Educators Network (WEEN)** (a vállalkozási ismereteket oktató wales-i pedagógusok hálózata) a vállalkozási ismereteket és vállalkozói készségeket oktató wales-i pedagógusok számára információkat és irányítást biztosító szervezet.

Ebben a projektben 7, hálózatba szervezett főiskola és egyetem vesz részt. A projekt keretében akkreditált mesterszintű tanárképzési modult dolgoztak ki a vállalkozói szellemre nevelés terén. A kurzust szakoktatási és -képzési, felsőoktatási, valamint közösségi oktatási háttérrel rendelkező pedagógusok fejlesztésére használták.

A tevékenység a tanárok vállalkozói készségek oktatására való felkészí-

tését egy olyan strukturált megközelítéssel támogatja, amelynek köszönhetően megérthető, hogy a vállalkozás lényeges a társadalom, a gazdaság és az oktatás szempontjából, valamint amely biztosítja a vállalkozói készségek oktatásához kapcsolódó módszertanok és pedagógiák gyakorlati ismeretét. A kurzus „előhívó” megközelítést alkalmaz. Ez a „kíváncsiságon alapuló tanulás”, amelynek keretében a tanárok az általuk tanultakat úgy helyezik kontextusba, hogy a saját környezetükben alkalmazzák azokat.

Ezt a munkát az **Enterprise Educators UK** támogatta. Az **EEUK** több mint 90 egyesült királysági felsőoktatási intézmény több mint 500 vállalkozói készségeket oktató pedagógusával és gyakorlati szakemberével együtt vesz részt a hálózatépítésben, a vállalkozói készségek támogatásában és fejlesztésében.

Tevékenységtípus: hálózatépítés és jó gyakorlat cseréje

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság – Wales

A tevékenységet végrehajtó intézmény: – Welsh Enterprise Educators Network c/o Swansea (WEEN)

Metropolitan, Trinity St David, Wales

Fő kapcsolattartó: Andy Penaluna

Fő kapcsolattartó e-mail címe: andy.penaluna@smu.ac.uk

Telefon: +44 1792481199

További érintett szereplők vagy partnerek: a wales-i kormány, az Enterprise Educators UK

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: egyetemek, tanárképző főiskolák, szakoktatási és -képzési intézmények

Megcélzott oktatási szint: interdiszciplináris/több oktatási szint

Az EEUK közreműködése elősegítette, hogy az Egyesült Királyság egész területén szerzett tapasztalatok beépüljenek a projektfejlesztésbe, hozzájárult továbbá az EEUK hálózatba való bekapcsolódáshoz, valamint a projekt eredményeinek szélesebb körű terjesztéséhez.

A siker előfeltételei

A tevékenység a hallgatói visszacsatolás, valamint a szemléletmód alapos ismerete miatt tekinthető „jó gyakorlatnak”.

Az e területen alkalmazandó jó gyakorlat jövőbeni támogatásának van néhány kulcsfontosságú eleme:

- ▶ a nemzeti hálózatoknak nyíltan meg kell osztaniuk a sikeres és a sikertelen gyakorlatokat is;
- ▶ a nemzeti hálózatoknak tájékoztatniuk kell a kormányt, és alulról szerveződő érdekvérvényesítési tevékenységet kell folytatniuk;
- ▶ kormányzati „felvásárlás” és a kutatás kezdeti finanszírozása (pl. a wales-i kormány megvalósíthatósági tanulmánya).

Az Enterprise Educators hálózat e területen való előmozdításához az alábbiakra van szükség:

- ▶ a kreativitás motiválásának jobb megértése és elmélyültebb gondolkodás a vállalkozói szellemiségű személyek szemléletmódjáról (nem induló vállalkozások);

Hasznos linkek és források:

A vállalkozói készségek oktatásához vállalkozói szellemű pedagógusokra van szükség: a hivatalos tanárképzés keretein belül lelkesíteniük kell a leendő tanárokat: <http://sbaer.uca.edu/research/icsb/2012/Penaluna%20486.pdf>

Különböző esettanulmányok találhatóak a honlapjukon: <http://www.enterprise.ac.uk/index.php/case-studies>

Andy Penaluna prezentációja megtalálható a következő internetcímen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/andy_penaluna_en.pdf

Creativity-based assessment and neural understandings: A discussion and case study analysis (Kreativitáson alapuló értékelés és neurális értelmezés: vitadokumentum és esettanulmány-elemzés): <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1891415>

ADEPPT projekt: www.adeptt.eu

YES CPD Hub: http://ms.fs4b.wales.gov.uk/sub_sites/big_ideas_wales/content/projects/colleges_and_universities/entrepreneurship_hubs.aspx

- ▶ tapasztalatokkal rendelkező pedagógushálózatoktól kiinduló konszenzus elismerése;
- ▶ tanszékközi egyetem, amely különböző pedagógiai megközelítéseket köt össze, filozófiákat vesz kölcsön és alkalmaz.

A tevékenység hatása

- ▶ A tevékenység elősegítette a vállalkozói szellemre nevelés terén alkalmazott gyakorlatok megosztására szolgáló hálózatok kialakítását.
- ▶ A tevékenység felkészítette a jövő tanárait a vállalkozói szellemre nevelésre.
- ▶ A tevékenység az Egyesült Királyság és az Európai Unió egész területén hozzájárul új kezdeményezésekhez (az ADEPTT projekt, valamint uniós tematikus munkacsoportok révén).

Az említett gyakorlat fejlesztésére irányuló tervek

A vállalkozási ismereteket oktató pedagógusoknak szánt első (kreditért teljesíthető) tanárképzési modul létrehozásából levont tanulságokat az Enterprise Educators UK jelenleg az Egyesült Királyság egész területén terjeszti; hozzájárul továbbá az uniós szakpolitikai vitához. 2013-ban ez a projekt a YES CPD Hub elnevezésű pánwales-i kezdeményezéssé alakult, amelyet a Youth Entrepreneurship Strategy (a fiatalok vállalkozói készségeinek kialakítását célzó stratégia) keretében szintén a wales-i kormány finanszírozott.

TANÁRKÉPZÉS

HÁLÓZATÉPÍTÉS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

KÉPESSÉGEK IGAZOLÁSA

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Példák a folyamatos szakmai fejlődésben alkalmazott gyakorlatokra

Folyamatos szakmai fejlődés – Példákból merített kulcsfontosságú üzenetek

Annak a célnak az eléréséhez, hogy a vállalkozói szellemre nevelés fenntartható módon valósuljon meg a tanárok szakmai továbbképzésében, Európának a következőkre van szüksége:

A vállalkozói szellemre nevelő iskoláknak támogatniuk kell a vállalkozói szellemet a tanításban és a tanulásban

- A vállalkozói szellemre nevelő iskolának **szakmai és elkötelezett vezetése** van, amely támogatja valamennyi diák vállalkozói szellemre nevelését.
- A vállalkozói szellemre nevelő iskola **oktatási koncepciója a jövőre felkészítő oktatáson alapul.**
- A tantestület és **minden munkatárs hajlandó pozitívan viszonyulni a változáshoz.**
- A vállalkozói szellemre nevelő iskola tisztában van jövőbeni szükségleteivel és határozott elképzeléssel rendelkezik arról, hogy **a vállalkozói szellemre nevelés hogyan illeszkedik a szélesebb tantervbe és fejlesztési tervbe.**
- **A vállalkozói szellemre nevelésnek illeszkednie kell a tantervhez, és minden tantárgyba be kell épülnie;** nem minősül külön tantárgynak.
- Az iskola **elköteleződött azoknak a transzverzális, kreatív és vállalkozói készségeknek a támogatása mellett,** amelyekre a gyermekeknek és a fiataloknak szükségük van ahhoz, hogy ne csak az iskolában, hanem a szélesebb társadalomban is jól teljesítsenek.
- **A tevékenységen alapuló tanulás és a diákközpontú módszerek** a tanítás és a tanulás szerves részét képezik.
- Konkrét **tanulási eredményeket határoznak meg, és** azokat a vizsgák keretében **értékelik.**
- A tevékenységeket **rendszeresen értékelik,** különösen **az egyes diákok képességfejlesztésére kifejtett hatásukat.**
- **Rendszeresen gyűjtik a diákok visszajelzéseit** – a tanulók pozitív reakciói fontos húzóerőt jelentenek a vállalkozói jellegű tanulás megvalósításához és a vállalkozói szellemre nevelés mielőbbi elfogadásához.

A vállalkozó szellemre nevelő tanároknak képesnek kell lenniük a vállalkozói indíttatás kialakítására

- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok **jutalmazzák az egyéni kezdeményezést, a felelősség- és a kockázatvállalást.**
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok készek **elfogadni a kudarcot a tanulási folyamat szerves részeként.**
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok azonban azt is megtanulták, hogyan **kezeljék a kockázatokat.** A kudarc a vállalkozási folyamat szerves része, de lehet az idő, a készségek és az elköteleződés költséges tékozlása is. A vállalkozói szellemre nevelő tanárok tudják, hogyan **mérsékeljék a kockázatokat.**
- A **vállalkozói szellemre nevelő tanárok** csapatmunkára való készségei erősek.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok hálózatban működnek. **Eszmecsere-találkozásokra, eszmecserékre, fórumokra, konferenciákra, és rendszeresen találkoznak.**
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok **különböző kreatív módszereket alkalmaznak** innovatív pedagógiai eszközként.
- **Lehetővé teszik, hogy a gyermekek felelősséget vállaljanak a saját tanulási folyamatukért,** például oly módon, hogy hagyják, hogy ők alakítsák ki a saját tanóráikat.
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok értékelési módszereikben **nemcsak a megoldást, hanem a megoldáshoz vezető folyamatot is elismerik.**
- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok igénybe veszik a technológiát és a közösségi médiát az osztályteremben zajló tanulás támogatására. **A tanulási folyamatot támogató új megoldásokat, előállítási módszereket és számítástechnikai eszközöket keresnek.**
- **A közösségi médiát** ahhoz is **igénybe veszik, hogy munkatársaiktól tanuljanak, és információt cseréljenek velük.**

A vállalkozói szellemre nevelő tanárok képzésére irányuló, vállalkozói szellemiségű módszereket előmozdító programok

- A vállalkozói szellemre nevelő tanárok képzésére irányuló program **a tanárok saját vállalkozói vénáját fejleszti.**
- A képzés **a vállalkozói szellemet nem elszigetelt készségként, hanem többek**

között a kreativitás, a technológiai tudatosság és a projektmenedzsment **kulcskompetenciáit igénylő koncepcióként kezeli.**

- A képzés bemutatja, hogy **minden tantervben található olyan kiindulópontok, amelyeknél elkezdhető a vállalkozói szellemre nevelés,** továbbá olyan szempontok, amelyek jól felhasználhatók vállalkozói készségek oktatásánál.
- **A képzés a tanárok meglévő vállalkozói tevékenységeire épül,** és bemutatja, hogy az általuk már alkalmazott módszerek hogyan illeszkednek a koncepcióba.
- Konkrét **tanulási eredményeket határoznak meg, és azokat értékelik.**
- A képzés keretében biztosított kurzusok **gyakorlati megközelítésekre összpontosítanak, és a felelősségtudat kialakítására alkalmas aktív, részvételen alapuló módszereket tartalmaznak.**
- A továbbképzést biztosító szervezetek **a kurzusok széles körű elterjedésének és népszerűsítésének ösztönzését** célzó intézkedéseket tesznek (pl. az iskolák közvetlen megszólításával, továbbá az interneten és az éves tanári értekezleteken stb.).
- A vállalkozói készségekre irányuló képzések **ösztönzik a fenntarthatóságot;** például oly módon, hogy a tanárokat és a tanulókat a tanítási és a tanulási folyamatuk gondos megtervezésére, folyamatos megbeszélésére és átgondolására ösztönzi.

Az oktatási ágazat, az üzleti közösség és a kreatív iparág közötti partnerségek

- A vállalkozói szellemre nevelő iskoláknak és a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos projekteknek javára válik az **üzleti partnerek bevonása.** A vállalatok és az üzleti szervezetek szakértelmet tudnak biztosítani a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos projektekhez, és részt tudnak venni az iskolákon belüli tanárképzésben.
- Az iskolák **partnerséget alakíthatnak ki külső szervezetekkel** annak érdekében, hogy igénybe vegyék a vállalkozói szellemre nevelés terén **náluk hiányzó szakértelmet.**
- **Az alkotó tevékenységet végzők** – például művészek, tervezők, építészek és tudományos szakemberek – **segíthetnek az iskoláknak és a tanároknak a gyermekek és a fiatalok kreativitásának felszabadításában, valamint törekvéseik és teljesítményük fokozásában.** A példák közül az derül ki, hogy az alkotó tevékenységet végzők és az iskolák közötti hosszú távú kapcsolatok kedvező hatást fejtenek ki.
- A vállalkozói szellemre nevelő intézmények és pedagógusok **tanulnak egymástól, és kicserélik tapasztalataikat** helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi szinten.

Matija Antun Reljković Gimnázium, Slavonski Brod

A Matija Antun Reljković Gimnázium a tanulói vállalkozói készségeinek – többek között rugalmasságuk, kreativitásuk és kockázatvállalási magatartásuk – fejlesztésére törekszik. Ennek érdekében egy olyan iskola kialakítása a célja, amely lehetővé teszi, hogy a tanulói színvonalas és megbízható középfokú oktatásban részesüljenek, emellett lehetőséget teremtsen az egész életen át tartó tanuláshoz és a továbbtanuláshoz is. További célja egy olyan iskola kialakítása, amely a diákok és a helyi gazdaság számára egyaránt vonzó, és igazodik az igényeikhez.

Az iskola fejlesztéséhez kulcsfontosságú volt a létesítményeinek korszerűsítése és diverzifikálása, és jelenleg a következőkkel büszkélkedhet:

- ▶ egy gyümölcsös, egy szőlőskert és egy borászati gyakorlóhely;

- ▶ egy növénykutató laboratórium;
- ▶ egy erdészeti kutatólaboratórium;
- ▶ egy állatorvosi laboratórium; és
- ▶ egy kémiai laboratórium.

Ezek a laboratóriumok és kertek mára tantermekké váltak, a diákok jelenleg például a „mikroszaporítást” (növények klónozását), a gyümölcsstermesztést és az erdészeti tevékenységet gyakorolják. Ezenkívül az iskola nemrég biotechnológiai fejlesztési központot hozott létre, amely nemcsak nagyszerű tanulási környezet lesz a diákok számára, hanem ösztönözni fogja Slavonski Brod szélesebb értelemben vett gazdaságát is.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő iskolák

Végrehajtás országa: Horvátország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Matija Antun Reljković

Gimnázium, Slavonski Brod

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://ss-marejkovica-sb.skole.hr/>

Fő kapcsolattartó: Vlado Prskalo

Fő kapcsolattartó e-mail címe: dvvi@yahoo.com

Megcélzott oktatási szint: három különálló tagozatból – mezőgazdasági, állatorvosi és kémia tagozatból – álló középiskola

A siker előfeltételei

- ▶ A tanítási folyamatban részt vevőknek a változásra nyitott hozzáállást kell tanúsítaniuk. Nyitottnak kell lenniük új tanítási módszerek alkalmazására. Az iskola elhagyta a hagyományos tantermi tanítási módszereket, és a projekt-, a csoport- és a kutatómunkára, valamint gyakorlati képzésre és workshopokra tért át.
- ▶ Szükség volt nemzetközi partnerek támogatására. A Matija Antun Reljković Gimnázium jelentős uniós támogatásban részesült. Az uniós források segítségével számos technikai központot, többek között egy gyümölcsöst, egy szőlőskertet és egy borászati gyakorlóléphet, egy erdészeti kutatólaboratóriumot, egy állatorvosi laboratóriumot, egy mikroszaporítási laboratóriumot és egy szántóföldi növénytermesztési gyakorlóléphet alakítottak ki.
- ▶ A helyi kapcsolatok szintén kulcsfontosságúak; az iskola Brod Posavina megye munkaügyi hivatalával, kereskedelmi kamarákkal, agártudományi egyetemekkel, valamint kutatási és fejlesztési intézetekkel tart fenn kapcsolatokat.
- ▶ Az iskolának reagálnia kellett a helyi piaci keresletre és kínálatra is. Külön törekedett egy olyan kultúra megteremtésére, amelyben a diákok büszkék arra, hogy a földeken dolgoznak, rányitva a szemüket a fenn tartható életvezetésre, valamint a terület legfőbb munkavégzési formájához – a mezőgazdasághoz – való alkalmazkodásra.
- ▶ Fontos a legújabb és legkorszerűbb berendezések beszerzése és – lehetőség szerint – új technológiák alkalmazása.

A tevékenység hatása

A tevékenység eredményei kiválóak, az eredményeket pedig innovatív módszerekkel mérik.

- ▶ Nemcsak a végzett diákok száma, hanem a termelés színvonala is számít. A diákok például paradicsomot és levendulát termesztnek, és azokat eladják a helyi közösségnek. Ez különösen örömteli, mivel Slavonski Brod – a helyi térség – híres a mezőgazdaságáról.
- ▶ A diákok igen változatos munkamódszerek terén sajátítanak el készségeket (pl. vérmintákat vehetnek, és elemezhetik azokat).
- ▶ Egyes diákok egyetemen tanulnak tovább, de az iskola ennél fontosabbnak tartja, hogy valamennyi diák vállalkozói készségeit és szemléletmódját fejlessze.
- ▶ A biotechnológiai kutatással és fejlesztéssel foglalkozó regionális központra irányuló projekt révén az iskola hozzájárulhatott a helyi és a regionális mezőgazdasági vállalkozók támogatásához azzal, hogy bevezette a legújabb technológiákat és javította a költséghatékonyságot.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE
NEVELŐ ISKOLÁK

INTEGRÁLT

EGYÜTTMŰKÖDÉS

HORVÁTORSZÁG

Manchester Academy

A **Manchester Academy** a United Learning által a 11–18 éves korosztály számára létrehozott iskola, amelynek célkitűzése, hogy „mindenkiből kihozza a legjobbat”. Az iskola a fegyvereiről, gengszterbandáiról és kábítószereiről híres Moss Side térségben található, a bekerülő diákok rendkívül eltérő háttérűek, és sok fiatal menekült vagy menedékkérő. A Manchester Academy olyan üzleti és vállalkozási szakiskola, amelynek célja, hogy különféle formális és informális tanulási környezetek segítségével fejlessze a diákok vállalkozói tulajdonságait. Az iskola alapfeltevése, hogy az elméleti készségek nem elegendőek; a diákoknak az életben való boldoguláshoz és a gazdaságilag termelékeny polgárrá váláshoz készségekre és reális törekvésekre is szükségük van.

A tanterv kidolgozásával foglalkozó munkacsoportok a munkáltatók bevonását és a vállalkozásokat a tanterv egészébe belefoglalják. A munkáltatók

bevonását a teljesítmény fokozására szolgáló kulcsfontosságú módszerként alkalmazzák, és minden tantárgy és tanár érintett a tantervhez kapcsolódó vállalkozói készségek oktatására irányuló munkában. Emellett valamennyi évfolyamon személyre szabott és holisztikus szakmai pályafutási program működik, amelynek keretében a diákok a 7. évfolyamtól (12 éves koruktól) a 11. évfolyamig (16 éves korukig) tartó munkájuk tapasztalatairól portfóliót készítenek. Az előrelépés nyomon követés és értékelés tárgyát képezi.

Az iskola különféle vállalkozási tevékenységeket szervez a diákok számára, például a következőket:

- ▶ A tanárok évente hat alkalommal szakmai pályafutással kapcsolatos találkozókat szerveznek a diákok számára, például azzal kapcsolatban, hogy a tantárgyuk miért fog hozzájárulni az állásszerzéshez.

Tevékenységtípus: vállalkozói szellemre nevelő iskolák

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság – Anglia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Manchester Academy

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.manchester-academy.org/>

Fő kapcsolattartó: Jane Delfino

Fő kapcsolattartó e-mail címe: jane.delfino@manchester-academy.org

Telefon: +44 1612324159

További érintett szereplők vagy partnerek: United Learning

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: 11–18 éves korosztály

Megcélzott oktatási szint: középfokú oktatás

- ▶ „Ágazati beavató heteket” szerveznek annak érdekében, hogy a diákok megismerkedjenek a különböző ipari ágazatokkal és a szakmájukkal. Az iskola vetélkedőket és versenyeket is rendez annak érdekében, hogy a diákokat megismertesse a különböző ágazatokkal.
- ▶ „Készségskálát” készítenek, amely megmutatja a diákoknak az adott szakmákhoz szükséges készségeket, valamint azok jellemző béreit.
- ▶ Az iskola számos helyi üzleti partnerrel működik együtt. A „frissen készült kereskedelem” témakörében együttműködött például a Whitworth Art Galleryvel; ennek keretében a diákok művészekkel és vállalkozókkal együtt terveztek és készítették laptop- és telefonszámokat, amelyeket jelenleg manchesteri művészeti galériákban árúsítanak. A nyereség egy bizonyos százalékát az AfrUKa szervezetnek adományozzák.
- ▶ Tervben van, hogy a jövőben kialakítanak egy olyan, diákoknak szánt jutalmazási programot, amelyben munkahelyi gyakorlatot, önkéntes munkát és mikrovállalkozások létrehozását tartalmazó tanegységek szerepelnének. E tanegységek egy részét a tanárok oktatnák, további szakmai továbbképzési lehetőségeket biztosítva számukra. Reményeik szerint a jövőben ezeket a nemzeti ügynökségek támogatnák és elismernék.

A siker előfeltételei

Az iskola több tényezőt emel ki, amelyek elengedhetetlenek a vállalkozói szellemre nevelő iskolaként elért sikeréhez:

- ▶ Mindenki – az iskolaigazgatótól a diákokig, a tanárokig, sőt az étkeztető személyzet is – támogatja a vállalkozói szellemre nevelő iskola koncepcióját. Ez a koncepció sokféleképpen nyilvánul meg, például minden potenciális új munkatárstól megkérdezik, véleménye szerint ő hogyan járulna hozzá a „vállalkozói szellemre nevelő iskolához”, emellett hetente tartanak értekezletet friss diplomás tanárok számára.
- ▶ A vállalkozói szellemre nevelés illeszkedik a tantervhez, és minden tantárgyba beépül; nem minősül külön tantárgynak. A Whitworth Art Gallery-vel létrejött partnerség jelenleg például a művészeti és a textil tanszék része, és erős folyamatos szakmai fejlődést biztosít a munkatársak számára.

Hasznos linkek és források:

Jane Delfinónak az iskolával kapcsolatos prezentációja megtalálható a következő címen: http://prezi.com/-zsfnd6_babr/the-entrepreneurial-school/

Az UL honlapja: <http://unitedlearning.org.uk/>

Az AfrUKa társadalmi vállalkozás honlapja.

- ▶ Az iskola egy nagyobb szervezet – a United Learning (UL) – részét képezi. Az UL mindegyik iskolájában vállalkozási koordinátor segítségével ösztönzi a vállalkozói szellemre nevelést. A szervezet továbbá tanárképzést szervez, megszervezi a jó gyakorlatok megosztását és új programok közös fejlesztését.
- ▶ A konkrét tevékenységek a diákok igényeihez és olyan tantárgyterületekhez igazíthatók, amelyek lehetővé teszik, hogy a diákok sokféle készséget fejlesszenek ki.
- ▶ Az eredményes és változatos helyi üzleti partnerségek kulcsfontosságúak. A Manchester Academy különféle partnerekkel dolgozik együtt, többek között a Mercedes Benzszel, a Manchesteri Egyetemmel és a Manchesteri Városi Futballklubbal. A Manchesteri Egyetem például tanácsot ad a diákoknak a sikeres egyetemi tanulmányokhoz, továbbá a humánerőforrás-tanácsadási programjukhoz hasonló programokon keresztül munkalehetőségeket kínál.

A tevékenység hatása

- ▶ *Jobb teljesítmény.* A Manchester Academy teljesítménye számottevően javult azóta, amióta az UL átvette, és a vállalkozói készségeket beépítette a tantervbe. A korábban „gyenge” iskolának az OFSTED (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills – az Egyesült Királyság iskolafelügyeleti hivatala) jelenleg „jó” minősítést ad, a diákok előmenetelét pedig időnként „kiválónak” értékeli. Az igen sokféle háttérű (több mint 70 féle nyelvet beszélő) diákközösséggel rendelkező, többségében alacsony jövedelmű háztartásokból érkező diákokat oktató iskolában (ahol a diákok 64%-a jogosult ingyenes iskolai étkezésre) a diákoknak jelenleg 94%-a a GCSE elnevezésű előrehozott érettségi vizsgán 5 A* és C közötti minősítést szerez, míg ez az arány a szakiskolává alakulás előtt 12% volt.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**VÁLLALKOZÓI SZELLEMRE
NEVELŐ ISKOLÁK**

INTEGRÁLT

TELJESÍTMÉNY

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

„Igen a kompetenciákra, nem a sztereotípiákra”

Az „Igen a kompetenciákra, nem a sztereotípiákra” elnevezésű program olyan átfogó oktatási program, amelynek célja a lengyelországi mikołów-i körzetben működő szakoktatási és -képzési intézmények által nyújtott oktatási szolgáltatások kiterjesztése, és azok színvonalának javítása.

A program négy modulból áll:

- ▶ az alábbi szakmai kulcskompetenciákkal összefüggő kiegészítő tanórák:
 - ▶ angol, német nyelvi képzés;
 - ▶ matematika, fizika, műszaki tanulmányok;
 - ▶ vállalkozói szellemre nevelés;
- ▶ a tantestületnek szánt pszichológiai és pedagógiai támogatási program;
- ▶ szakmai (munkaerő-piaci) tanácsadási program, ezen belül:
 - ▶ globális, regionális és helyi munkaerő-piaci tendenciák;
 - ▶ szaktanácsadóval tartott egyéni konzultációk;
- ▶ tanfolyami és szakmai gyakorlati program:
 - ▶ igen sok ilyen program létezik, például számítógéppel támogatott tervezés (CAD), készpénznyilvántartások kezelése és jogosítványszerzés.

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az intézményükön belül felkészítő

szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Lengyelország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Zespół szkół technicznych w mikołowie

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.zst.edu.pl/pl>

Fő kapcsolattartó: Monika Gutowska

Fő kapcsolattartó e-mail címe: monikagutowska@gmail.com

További érintett szereplők vagy partnerek: a mikołów-i körzet két másik iskolája

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok és diákok

Megcélzott oktatási szint: középfokú szakoktatási és -képzési intézmények

A siker előfeltételei

Az oktatási és a szakmai teljesítmény a megfelelő kulcskompetenciákkal rendelkező diákokra épül. A szóban forgó program ezeknek a kulcskompetenciáknak a fejlesztésére összpontosít, amelyek emellett a célkitűzéseik eléréséhez is központi jelentőségűek:

- ▶ eredményesen kommunikáljanak anyanyelvükön és idegen nyelven;
- ▶ rendelkezzenek matematikai, tudományos és informatikai kompetenciákkal;
- ▶ rendelkezzenek a tanulás készségével;
- ▶ igazodjanak el a társadalomban, és legyenek jó állampolgárok;
- ▶ legyenek képesek kezdeményezőkézséget tanúsítani és legyenek vállalkozó szelleműek;
- ▶ tudjanak más kultúrákról, és legyenek képesek saját kultúrájuk kifejezésre juttatására.

A tevékenység hatása

- ▶ *A teljesítmény fokozása.* Kulcsfontosságú célkitűzés a szakoktatásban és -képzésben részt vevő diákok legalább 60%-ának megszólítása, oktatási és szakmai lehetőségeik javítása „kulcskompetenciáik” tökéletesítése révén.
- ▶ *Esélyegyenlőség.* A program oly módon ügyel a diákok közötti nevelésbeli eltérések kiegyenlítésére, hogy javítja a tanulási és egyéb nehézségekkel küzdő diákok önbecsülését, valamint pedagógiai és pszichológiai támogatást nyújt számukra.
- ▶ Kitekintés az iskolán túlra, a *munkaerőpiacra*. A program javítja a diákok azon képességét, hogy a helyi piac figyelembevételével folyamatosan tervezzék szakmai pályafutásukat, továbbá biztosítja megfelelő szakmai képesítések, kurzusok és gyakorlati lehetőségek rendelkezésre állását.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE

FIGYELEMFELHÍVÁS

TELJESÍTMÉNY

LENGYELORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Az „Igen a kompetenciákra, nem a sztereotípiákra” elnevezésű programról szóló prezentáció (lengyelül): <http://zst.edu.pl/pdf/ktsn/KTSNII.pdf>

YVI: a vállalkozói szellemre nevelés virtuális tanulási környezete

A **vállalkozói szellemre nevelés** a valamennyi finnországi tanár képzéséhez kapcsolódó stratégiák és tantervek részét képezi. Az YVI egy országos, több tudományágra kiterjedő fejlesztési és kutatási projekt. Az YVI egy olyan virtuális tanulási környezet, amely a következőket kínálja:

- ▶ a vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos tananyagokra és módszerekre vonatkozó számos példa;
- ▶ a közösségi média segítségével megvalósítható hálózatépítési lehetőségek;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés szótára;

▶ a vállalkozói szellemre neveléssel kapcsolatos kutatásokra vonatkozó információk;

▶ versenyek.

Céljai a következők:

- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés valamennyi stratégiában és tantervben szerepeljen;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés (mint tanárképzési pedagógia) fejlesztése és értékelése;

Tevékenységtípus: a vállalkozói szemléletre nevelést célzó programok tanárok és tanárképzők számára

Végrehajtás országa: Finnország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: a Turku Egyetem, illetve a Lappeenranta Műszaki Egyetem

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.yvi.fi>

Fő kapcsolattartó: Jaana Seikkula-Leino (projektvezető, egyetemi tanár), Heikki Hannula (a finnországi tanári szakképzésért, valamint a pedagógiai fejlesztési és értékelési célkitűzésért felelős koordinátor)

Fő kapcsolattartó e-mail címe: jaana.seikkula-leino@utu.fi

Telefon: +358 505305902/Heikki Hannula telefonszáma: +358 408307427

További érintett szereplők vagy partnerek: 7 tanárképző iskola; 3 tanárképzési tanszék; 2 másik egyetem; 6 alkalmazott tudományi egyetem; 4 tanárképző egység; 10 egyéb partner: szervezetek, valamint a Munkaügyi és Gazdasági Minisztérium

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanár szakos hallgatók

Megcélzott oktatási szint: több oktatási szint

- ▶ a hálózati együttműködés és a regionális fejlődés erősítése a vállalkozói készségek oktatását fejlesztők körében;
- ▶ olyan, a vállalkozói készségek fejlesztésére irányuló dinamikus modell létrehozása, amelyben a tervezést, a végrehajtást és az értékelést fejlesztik.

A siker előfeltételei

- ▶ A kezdeményezés fejlesztéséhez fontos az intézményi támogatás.
- ▶ A vállalkozói szellemre nevelés megvalósításához kifejezetten gyakorlatias és konkrét segédanyagokat kell kidolgozni.

A tevékenység hatása

- ▶ A vállalkozói szellemre nevelés valamennyi stratégiában és tantervben szerepel. Minden tanárképzés szerves részét képezi, és minden új tanár rendelkezik a vállalkozói készségek oktatásához szükséges készségekkel.
- ▶ A tanárok tanítási készségei fejlődtek.
- ▶ A tanárok számára egyedülálló tanulási környezet jött létre.
- ▶ Valamennyi tananyag egy helyen hozzáférhető.
- ▶ Fejlődött a hálózatépítés.
- ▶ Fokozódott a több tudományágra kiterjedő nemzetközi kutatás.
- ▶ Az ország valamennyi tanárképző pedagógusa élvezheti a virtuális platform előnyeit.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

TANÁROK ÉS TANÁRKÉPZŐ
PEDAGÓGUSOK FELKÉSZÍTÉSE

VIRTUÁLIS TANULÁS

TANANYAGOK

FINNORSZÁG

Hasznos linkek és források:

A projekt honlapja: <http://www.yvi.fi/>

Jaana Seikkula-Leino prezentációja elérhető a következő internetcímen: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/jaana_seikkula-leino_en.pdf

A vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos kutatás és események a Lappeenranta Műszaki Egyetemen: <http://developmentcentre.lut.fi/hankesivusto.asp?hid=7&alasivu=33>

A tanárok és a diákok vállalkozói szellemének fejlesztése

Az **Induló vállalkozásokra és vállalkozások jogutódlására irányuló kezdeményezés (IFEX)** Baden-Württemberg tartomány Pénzügyi és Gazdasági Minisztériumának egyik részlege, amely számos arra irányuló tevékenységet folytat, hogy a következők révén előmozdítsa a vállalkozói érzéket az iskolákban:

- ▶ a tanulók fogékonnyá tétele a vállalkozói gondolkodásra és fellépésre;
- ▶ az önfoglalkoztatásra, illetve a vállalkozásra vonatkozó elképzelés előmozdítása szakmai lehetőségként;
- ▶ a gazdasági folyamatok tanulók általi megértésének javítása; valamint

- ▶ társadalmi kompetenciáik és „puha készségeik” javítása.

Az IFEX az Oktatási Minisztériummal együttműködésben különböző projekteket kínál iskolák, tanárok és tanulók számára. Egy erre vonatkozó példa az Oktatási Minisztérium által a wüth-i kompetenciaközponttal együttműködésben szervezett egyedi tanárképzési program. A képzés tartalma tanórákkal összefüggő, illetve oktatási tárgyú iskolai projektek (pl. minivállalkozások/iskolai cégek alapítása vagy versenyek létrehozása) révén valósul meg, és segít a tanároknak a vállalatokkal való kapcsolatépítésben.

A program egy nyitóértekezlettel és egy (általában 6–7 hetes), interneten keresztül folytatott önálló tanulási időszakkal kezdődik az Egységes Európai

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az intézményükön belül felkészítő szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Németország – Baden-Württemberg

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Induló vállalkozásokra és vállalkozások jogutódlására irányuló kezdeményezés (IFEX), Baden-Württemberg tartomány Pénzügyi-és Gazdasági Minisztériumának egyik osztálya

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.gruendung-bw.de>

Fő kapcsolattartó: Petra Weininger

Fő kapcsolattartó e-mail címe: petra.weininger@mfw.bwl.de

Telefon: +49 7111232765

További érintett szereplők vagy partnerek: Oktatási, Ifjúsági és Tudományügyi Minisztérium – Baden-Württemberg; kereskedelmi és iparkamarák

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok

Megcélzott oktatási szint: általános tantervű középiskolákban oktató tanárok

Gazdasági Oklevél (European Business Competence Licence) megszerzésével. Ezt követően a „könnyű vállalkozás” elnevezésű vállalkozásszimulációs játékkal egynapos workshopra kerül sor. A program legfontosabb része – a vállalatnál töltött hét – ezután következik. Ennek utolsó napján a tanárok egy gazdasági projektet terveznek, amelyet a tanulóikkal együtt a következő tanévben valósítanak meg. A következő évben a tanárok egynapos munkaértekezleten cserélik ki a projekttel kapcsolatos tapasztalataikat, majd írásbeli beszámolót tesznek közzé az interneten, hogy bárki megtekinthesse.

Az Oktatási Minisztérium egy másik programja, amelyet a Pénzügyi és Gazdasági Minisztériummal és a kamarákkal együtt folytat, az „Iskolák és vállalkozások közötti oktatási együttműködés” című program. Az együttműködések iskolák és vállalatok közötti szerződések hozzák létre. Az a céljuk, hogy mindkét partner számára előnyös helyzetet teremtsenek. Egy kifejezetten erre a célra létrehozott regionális irányítócsoporthoz párosítja össze az iskolákat és a vállalatokat.

A siker előfeltételei

- ▶ A gazdasági oktatás már Baden-Württemberg tartomány valamennyi iskolájában a nemzeti tanterv részét képezi. A gazdasági ismeretek előmozdítására irányuló projekteket szívesen fogadják.
- ▶ Az oktatásban gyakorlati szakemberek és előadók hálózata vesz részt. Az IFEX a Pénzügyi és Gazdasági Minisztérium része, és szoros együttműködést folytat az Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztériummal, tanárok-

kal, üzleti szervezetekkel, vállalkozókkal, vállalkozástulajdonosokkal, magánkezdemenyezésekkel, projektivitelező szervezetekkel és például olyan országos projekkel, mint a JUNIOR és a business@school.

- ▶ A vállalkozásnál töltött idő döntő jelentőségű. A tanárok által a képzésük során egy vállalatnál töltött hét mindenképpen kulcsfontosságú az igénybe vett kereskedelmi kapcsolatok megerősítéséhez, miután visszatérnek az iskolájukba.
- ▶ A nyomon követés elengedhetetlen. Az egynapos munkaértekezlet, valamint a beszámolók és jó gyakorlatok interneten történő közzététele lehetővé teszi a vállalkozói szellemre nevelés terén szerzett hosszú távú tapasztalatok megosztását.

A tevékenység hatása

- ▶ Évente mintegy 50 tanár vesz részt a tanárképzési programban, amelynek egy része elősegíti az iskolák és a vállalatok közötti kapcsolatokat, ezáltal pedig megkönnyíti az együttműködést.
- ▶ 2008 óta Baden-Württemberg tartomány 1700 középiskolája folytat együttműködést 3500 vállalattal, ami azt jelenti, hogy az összes általános tantervű középiskola 95%-a működik együtt vállalatokkal.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE**

VÁLLALKOZÁSSZIMULÁCIÓ

EGYÜTTMŰKÖDÉS

NÉMETORSZÁG

A vállalkozási gyakorlat elismerése és fejlesztése a tanárképzésben

A **vállalkozási gyakorlat elismerése és fejlesztése a tanárképzésben (ADEPPT)** egy 9 ország 13 intézményéből álló partnerség által létrehozott, a Leonardo Da Vinci programból finanszírozott projekt. Olyan képzés, amely célirányosabb és gyakorlatorientáltabb képzési lehetőségeket biztosít a vállalkozással kapcsolatos tanítási gyakorlat támogatására és javítására. A képzés kétnapos, de kérés esetén meghosszabbítható. A „kivitelezés” (azaz a teljesítés gyakorlati módja) szempontjából összpontosít a vállalkozási készségek oktatására. A „kivitelezés” egy logikai modell és egy olyan folyamat, amelyet a tanárok felhasználhatnak vállalkozással kapcsolatos terveik fejlesztéséhez. Rákényszeríti a tanárokat annak mérlegelésére, hogy az intézkedésük megvalósítható-e, megvalósításra érdemes-e és kivitelezhető-e.

A projekt öt kulcsfontosságú elvet követ:

- ▶ *„Madár a kézben”* – annak felismerése, hogy nem kell bombasztikus ötleteket vagy „fantasztikus” lehetőségeket hajhászni, hanem elegendő egy megoldás egy egyszerű problémához.
- ▶ *„Megfizethető veszteség”* – annak mérlegelése, hogy az ember reálisan mennyi időt tud befektetni, tekintettel arra, hogy a vállalkozás esetleg nem lesz sikeres.
- ▶ *„Örült szövevény”* – lehetőség szerint partnerségek kialakítása más személyekkel és szervezetekkel.

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az intézményükön belül felkészítő szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Spanyolország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Valnalon

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.valnalon.com/>

Fő kapcsolattartó: Ivan Diego Rodriguez

Fő kapcsolattartó e-mail címe: ivan@valnalon.com

Telefon: +34 9856982227

További érintett szereplők vagy partnerek: GrijpdeBuitenKans – az oktatási intézményeken belül vállalkozói készségek oktatásának támogatására törekvő, független holland szervezet

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: ugyanezen intézmény iskolavezetői és tantestülete

Megcélzott oktatási szint: valamennyi oktatási szint tanárainak szóló szakmai továbbképzés

- ▶ „Limonádé” – a bizonytalan lehetőségekből adódó meglepetések megragadása; az ember inkább maradjon rugalmas, mint ragaszkodjon meglévő célokhoz.
- ▶ „Repülőgéppilóta” – az ember összpontosítson az általa szabályozható tevékenységekre; a jövő nem meglelt vagy prognosztizált, hanem azt mi alakítjuk.

A siker előfeltételei

- ▶ Az iskolavezetés elköteleződése rendkívül fontos.
- ▶ A képzés kiindulópontja a meglévő vállalkozói szellemiségű tevékenységek finomítása, a tanárok részvételre készítése és a már folyamatban lévő tevékenységeik figyelembevétele.
- ▶ A vállalkozási projekteknek meg kell tanulniuk a fenntarthatóvá válást.
- ▶ A kockázatkezelés megtanulása. A kudarc a vállalkozási folyamat szerves része, de lehet az idő, a készségek és az elköteleződés költséges tékozlása is. A képzés ezért fokozottan igénybe veszi az „oktatási palettát”, hogy segítséget nyújtson a tanároknak kockázataik megértésében és mérséklésében.
- ▶ A képzés nem elméleti szimuláció. A tanároknak konkrét és hitelesített oktatási megoldással kell előállniuk.

A tevékenység hatása

A képzésnek hat meghatározott célkitűzése van, ezek a magatartás és a gyakorlat tartós megváltoztatására irányulnak:

- ▶ a tanárok dolgozzanak ki a „jövő héten” történő alkalmazásra kész, új (oktatási) terméket vagy szolgáltatásokat;
- ▶ a tanárok tanulják meg, hogyan érvényesítsék a projektet vagy valamely új tanulási környezetet;
- ▶ a tanárok győzzenek meg különböző partnereket a diákok tanulási folyamatának megkönnyítése érdekében;
- ▶ a tanárok meghatározhatják a vállalkozói tevékenység kölcsönös előnyeit, a vállalkozó szempontjából és oktatási formaként egyaránt;
- ▶ a tanárok tanulják meg a vállalkozói szókinész használatát és lefordítását;
- ▶ a tanárok ismerjék el és értékeljék a vállalkozói magatartást, és tudják, hogyan juthatnak további erőforrásokhoz.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE**

**VÁLLALKOZÁSSAL
KAPCSOLATOS TERVEK**

GYAKORLATI MÓDSZEREK

SPANYOLORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Ivan Diego Prezi prezentációja: http://prezi.com/_-gd384z1zbg/adeptt-ivan-diego/

A Grijpdebuitenkans honlapja: <http://www.grijpdebuitenkans.nl/>

Kreativitás, kultúra és oktatás – Kreatív partnerségek

A **kreatív partnerségekre** irányuló program az Egyesült Királyság kiemelt kreatív tanulási programja volt, amely 2002 és 2011 között Anglia egész területén működött. A program alkotó tevékenységet végzőket – például művészeket, tervezőket, építészeket és tudományos szakembereket – vitt az iskolákba, hogy a tanárokkal együttműködve felszabadítsák a gyermekek és a fiatalok kreativitását, továbbá fokozzák törekvéseiket és teljesítményüket. A partnerségek több mint 1 millió gyermekkel és 90 000 tanárral dolgoztak együtt több mint 8000 projektben. 2011-ig a kreatív partnerségekre irányuló programot az Arts Council England finanszírozta, a szervezeten belüli költségcsökkentések miatt azonban visszavonták a támogatást. Azóta a Kreativitás, kultúra és oktatás (CCE) változatosabb tevékenységet folytat, nemzetközibbé vált, többek között Ausztráliával, Németországgal, Litvániával, Norvégiával, Pakisztánnal, Katarral, Dél-Koreával és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel (OECD) működik együtt.

A CCE a továbbiakban is bővíti működési területét, és világszerte új ötletek, projektek és partnerségek révén fejti ki hatását.

A kreatív partnerségekre irányuló program a kreatív partnerek és az iskolák közötti hosszú távú kapcsolatokra épít. Az iskolák a kezelni kívánt konkrét igény vagy probléma – például a fiúk olvasáskészsége, a szülők bevonása vagy játszótéri viselkedés – meghatározását követően részvételi kérelmet nyújtanak be. Az iskolához speciális képzettségű kreatív közvetítőt rendelnek, aki együttműködik a tanárokkal, a diákokkal és más alkotó szakemberekkel egy olyan projekt létrehozása érdekében, amely kreatív megoldást biztosít az iskolák egyedi nehézségeire.

Kreatív megoldást illusztrál például Stoke-on-Trent elszegényedett területén az az általános iskola, amelynek új tanulóhelyiségre volt szüksége. Különleges dolgot akartak, és megbeszélték a gyermekekkel, hogy mitől jó egy tanulóhelyi-

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az intézményükön belül felkészítő szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság – Anglia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Creativity, Culture and Education (CCE), egy egyesült királysági nem kormányzati és jótékonyági szervezet, honlapja: <http://www.creativitycultureeducation.org/>

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.creative-partnerships.com/>

Fő kapcsolattartó: Paul Roberts, elnök

Fő kapcsolattartó e-mail címe: dee.keane@cceengland.org

Telefon: +44 8448112145

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: iskolás gyermekek és fiatalok, valamint tanáraik

Megcélzott oktatási szint: alapfokú és középfokú oktatás

ség. Rengeteg ötlet merült fel, például faház, strand is, de annál az ötletnél maradtak, hogy egy régi repülőgépet alakítsanak át tanteremmé, mert úgy érezték, hogy egy repülőgépben bármit tudnának tanulni. A repülőgép segítségével a diákok gyakorlatilag időutazást tehetnének, ellátogathatnának a Karib-tengerre, esőerdőkbe és a sivatagba. A gyermekek mindvégig részt vettek a folyamatban a kulcsfontosságú döntések meghozatalában: a repülőgép megvásárlásától a tervezési engedély megszerzésén át egy hivatásos tervező szerződtetéséig, aki a repülőgépet tanteremmé alakította.

A tanulóközpontú tevékenységekhez hasonlóan a kreatív partnerségekre irányuló program azzal is támogatja a tanárokat, hogy folyamatos szakmai fejlesztést és ismeretmegosztást biztosít a tantermekben. Tervezési, képzési és fejlesztési alkalmakat tartanak, amelyek lehetővé teszik az iskolai személyzet és az alkotó szakemberek együttműködését új, kreatív tanítási és tanulási megoldások megtervezése, átgondolása, kigondolása és kikísérletezése érdekében.

A siker előfeltételei

- ▶ Az iskolavezetésnek részt kell vennie a projektben, és el kell köteleződni a projekt mellett, a szélesebb értelemben vett tantestületnek pedig hajlandónak kell lennie arra, hogy pozitívan viszonyuljon a változáshoz.
- ▶ Az iskolának el kell köteleződni azoknak a transzverzális, kreatív és vállalkozói készségeknek a támogatása mellett, amelyekre a gyermekeknek és a fiataloknak szükségük van ahhoz, hogy ne csak az iskolában, hanem a szélesebb társadalomban is jól teljesítsenek.
- ▶ A megfelelően kialakított tervezési és értékelési keretrendszer arra ösztönzi a tanárokat, a tanulókat és az alkotó szakembereket, hogy gondosan tervezzék meg és folyamatosan gondolják át a tanulásukat. A keretrendszer ezenkívül folyamatosan lehetőséget teremt a tanulásra, a gyakorlat tökéletesítésére és beépítésére.

A tevékenység hatása

A kreatív partnerségekre irányuló program széles körű értékelés tárgyát képezte, amely felmérte annak a tanulókra, a tanároknak, a szülőkre és az Egyesült Királyság tágabb értelemben vett gazdaságára gyakorolt hatását.

- ▶ A jobb teljesítmény. A Nemzeti Oktatáskutató Alapítvány (National

Foundation for Educational Research; NFER) 13 000 olyan fiatalot kísért figyelemmel, akik részt vettek a kreatív partnerségekre irányuló programban. A teljesítményre vonatkozó adatok szerint a résztvevők a 3. és a 4. képzési szakaszban annak ellenére túteljesítették az országos átlagot, hogy gazdasági és társadalmi kihívásokkal küzdő térségekből származnak.

- ▶ Nagyobb önbizalom. A Brit Piackutató Iroda (British Market Research Bureau; BMRB) oktatási intézmények vezetői körében végzett felméréséből az derült ki, hogy véleményük szerint a kreatív partnerségekre irányuló program az esetek 92%-ában növelte a tanulók önbizalmát, az esetek 91%-ában javította a kommunikációs készségeiket, 87%-ban pedig a motivációjukat.
- ▶ Kreatívabb tanárok. Ugyanebben a felmérésben az oktatási intézmények vezetői a tanáraik készségeinek javulását is kiemelik, 94%-uk szerint javultak a készségek, 92%-uk hatékonyabban vesz igénybe alkotó szakembereket az osztályteremben, 92%-uk pedig hajlamosabb kreatív megközelítést alkalmazni.
- ▶ A tanári elvárások tisztázódása. A tanárok magasabb elvárásokat támasztanak és jobban bíznak a tanulóikban – számos tanár megemlíti, hogy milyen meglepetésként és a felismerés erejével hatott rájuk, amikor látták, hogy az osztályukban általában nehézségekkel küzdő tanulók kiválóan teljesítettek a kreatív órákon. Ez a tanári elvárások és a tanulói teljesítmény közötti kapcsolatra való tekintettel különösen fontos.
- ▶ A gyermekek tanulása iránt elkötelezettebb szülők. A Nottinghami Egyetemen végzett kutatás szerint a kreativitás eredményesen ösztönzi a szülők érdeklődését a gyermekük iskolai tevékenysége iránt. Ez különösen igaz azokra a szülőkre, akik esetleg maguk is nehézségekkel küzdöttek az iskolában.
- ▶ A tágabb értelemben vett gazdaság számára jelentkező előnyök. A PWC tanácsadó cég jelentése szerint a kreatív partnerségekre irányuló program csaknem 4 milliárd GBP nettó nyereséget termel az Egyesült Királyság gazdasága számára.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE**

KREATÍV PARTNEREK

INTEGRÁLT

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Programa Escolhas („Választások” program)

A *Programa Escolhas* a portugál kormány által a legkiszolgáltatottabb közösségekben – különösen a bevándorlói közösségekben és az etnikai kisebbségekben – élő gyermekek és fiatalok társadalmi befogadásának előmozdítása céljával létrehozott program. A program célja az esélyegyenlőség előmozdítása és a társadalmi kohézió megerősítése. Az intézkedési területek legfontosabb prioritásai a következők: iskolai befogadás és nem formális oktatás; szakképzés és foglalkoztathatóság; polgári és közösségi részvétel; digitális befogadás, valamint vállalkozói készségek és felelősségteremtés. Az utolsó – a vállalkozói készségek és a felelősségteremtés – a helyi közösségek mozgósítását célzó egyre több befektetés eredményeként jött létre.

A vállalkozói készségek és felelősségteremtés az alábbi négy ágazatban folytatott tevékenységeket érint:

- ▶ készségfejlesztő tevékenységek;
- ▶ a fiatalok által tervezett, végrehajtott és értékelt projektek pénzügyi és tudományos támogatása;
- ▶ ifjúsági csoportok létrehozásának előmozdítása alulról induló kezdeményezések támogatásának elősegítése érdekében;
- ▶ más civil társadalmi szervezeteknél végzett látogatások, szakmai gyakorlatok, valamint azokkal kialakított partnerségek.

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az intézményükön belül felkészítő szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Portugália

A tevékenységet végrehajtó intézmény: A Minisztertanács Elnökségének Minisztériuma (portugál kormány)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.programaescolhas.pt/>

Fő kapcsolattartó: Dana Redford

Fő kapcsolattartó e-mail címe: dana.redford@redfordresearch.com

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: hátrányos helyzetű közösségekből kikerülő fiatalok (és tanáraik)

Megcélzott oktatási szint: középfokú, felsőfokú oktatás, szakoktatás és -képzés

A szóban forgó képzési program egyik eleme az „Uma Escolha de Futuro” (Választás a jövő érdekében), amely 14–24 év közötti fiatalok személyes, szociális és szakmai készségeit kívánja fejleszteni azáltal, hogy segítséget nyújt számukra rövid, közép- és hosszú távú projektek végrehajtásához. A program két, egymást kiegészítő útmutatóból áll: az egyik a tanároknak, a másik a fiataloknak szól. A program öt egységből áll, amelyek segítséget nyújtanak nekik helyi közösségek felkeresésében, vállalkozók találásában, vállalkozói szellemű ötletek megvizsgálásában és megvalósításában, digitális jártasságuk fejlesztésében és üzleti ötletek megvalósításában.

A siker előfeltételei

- ▶ Két különböző útmutatót hoztak létre. Az egyik – a tanároknak és az oktatóknak szánt – útmutató didaktikusabb, strukturáltabb és információgazdagabb; a másik – a fiataloknak szánt – útmutató könnyedebb, inkább elméleti jellegű és gyakorlati példákat tartalmaz. E felosztással egyidejűleg egy, a szakemberek által kezelhető és hasznosítható pedagógiai eszköz és egy olyan gyakorlati módszer jön létre, amellyel fejleszthetők a fiatalok vállalkozói készségei.
- ▶ A projektet a portugál kormány – a Bevándorlásért és a Kultúrák Közötti Párbeszédért Felelős Főbiztosság irányítása alatt álló Minisztertanács Elnökségének Minisztériuma – finanszírozza és részben működteti. A projekt az Európai Szociális Alapból társfinanszírozásban részesül.

A tevékenység hatása

A projekt a közelmúltban ötödik alkalommal került meghosszabbításra, 2013 januárjától 2015 decemberéig. A negyedik projektidőszakban 130, kivétel nélkül alulról szerveződő új projekt indult.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE**

KISZOLGÁLTATOTT KÖZÖSSÉGEK

KÉPZÉSI PROGRAM

PORTUGÁLIA

Az UPI projekt

Az **UPI** (jelentése szlovénül: remény) projekt a Szlovén Kisipari Kamara által a kreativitás, a vállalkozói készségek és az innováció témakörében általános iskolákban tartott workshopsorozat. A projekt két különálló szakaszból állt; a szakmai jellegű első rész a projektek, illetve programok kidolgozását ölelte fel. Ezt követően az iskolában lebonyolították a workshopokat. A szakmai részhez a Kisipari Kamara tanítóknak és a részt vevő gyermekeknek szánt képzési programokat és füzeteket dolgozott ki, alapvetően azzal a céllal, hogy segítséget nyújtson képzési modulok létrehozásához.

Az egyes workshopokat két mentor vezette: egyikük az iskolából, a másik pedig a tágabb értelemben vett üzleti szektorból érkezett. Az egyes workshopokon a tanulók üzleti terveket készítettek, például növények és

virágok értékesítésére vonatkozóan. A tanulók gondolkodtak vállalatuk szervezeti felépítéséről, az ügyfeleikről (akik főként családtagjaik voltak), a marketingről, az egyedi értékesítési pontokról és a potenciális veszélyekről (pl. esetleg megfeledeztek a növények locsolásáról). A különböző csoportok más-más kreatív tervezési és reklámozási módszereket alkalmaztak. Az egyik csoport például rövid YouTube-videót készített az üzleti tervéről, míg egy másik csoport olyan füzetet állított össze, amely jelenleg elérhető az interneten és szlovéniai könyvtárakban. Az első workshopokat követően 8 regionális eseményt szerveztek, ahol a gyermekek bemutathatták üzleti tervüket.

A workshopok mellett a Kisipari Kamara azt is megvizsgálta, hogy milyen tényezők akadályozták vagy ösztönözték a fiatalokat arra, hogy kreatívab-

Tevékenységtípus: a tanárokat a vállalkozói készségek oktatására az

intézményükön belül felkészítő szakmai továbbképzési programok

Végrehajtás országa: Szlovénia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: a Szlovén Köztársaság Kisipari és Kisvállalkozási Kamarája

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.ozs.si>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: általános iskolai mentorok és gyermekek

Megcélzott oktatási szint: általános iskolák

bak legyenek. Ez a kutatás számos tökéletesítési lehetőségre világított rá, továbbá felhívta a figyelmet a projekt egyes sikereire. A tanulók általában a következőképpen vélekedtek:

- ▶ a tanárok nem használták ki megfelelően az IKT-eszközöket az órákon;
- ▶ az IKT nagyobb mértékű használata a tanulást érdekesebbé tehetné volna;
- ▶ a gyermekek kreativitását és innovativitását befolyásoló fő tényezők a környezet, a család és az egyéni személyiség.

Kiderült, hogy az iskolák többsége azért vett részt a workshopokon, mert új és érdekes módszereket szerettek volna találni a gyermekek bevonására. Megállapítást nyert, hogy azok a tanárok, akik részt vettek a workshopokon, sokkal aktívabban alkalmaztak információs és kommunikációs technológiákat tanítási módszereikben.

A siker előfeltételei

A szóban forgó projekt sikere szempontjából két kulcsfontosságú tényező volt:

- ▶ Magas szintű érdekelt felek széles körű részvétele; például a projektet a Gazdasági Minisztérium finanszírozta, és abban 62 különböző regionális kisipari kamara vett részt.

- ▶ Az oktatási intézmények vezetői teljes mértékben támogatták a projektet, ami azért kulcsfontosságú, mert elsősorban ők döntöttek iskolájuk részvételéről.

A tevékenység hatása

Összességében 31 általános iskola vett részt 87 workshopon, ahol a gyermekek 84 üzleti tervet készítettek. Ezek a számok megfeleltek a projekt összes kitűzött céljának a részt vevő fiatalok száma és a workshopok száma tekintetében. Továbbá:

- ▶ A projekt sikeresen dolgozott ki mentoroknak szánt szakmai tanítási eszközöket, valamint sikeresen épített be mentorálási programot a nemzeti tantervbe.
- ▶ A tanulók számára különböző szakmákat vezetett be az általános iskolákba és ott népszerűsítette ezeket, emellett továbbfejlesztette vállalkozói szellemüket és ötleteiket.
- ▶ A tanárok magabiztosabban használják az IKT-t oktatási módszereikben, ezáltal pedig az óráik érdekesebbé váltak a tanulók számára.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉS KERETÉBEN
TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSE

FIGYELEMFELHÍVÁS

OKTATÁSI ESZKÖZÖK

SZLOVÉNIA

Life 2 projekt – „Oktatók képzése”

„Az életvezetési készségeken belüli kulcskompetenciák” vagy röviden **LIFE 2 projekt** segítséget nyújt a fiataloknak abban, hogy a szakképzésük során kifejlesszék a munkahelyen szükséges készségeket és önbizalmat, különösen olyan vállalkozói készségeket, mint a kreativitás és az innováció. Az „Oktatók képzése” elnevezésű csomagot az öt partnerország szakemberekből álló munkacsoportjai állították össze. A csomag célja, hogy segítséget nyújtson a tanároknak abban, hogy életvezetési készségeket építsenek szakterületükbe, és szorosabb kapcsolatokat alakítsanak ki munkáltatókkal.

Maga a csomag a következő három szakaszból áll:

- ▶ egy felhasználói útmutató, amely lehetővé teszi a csomag oly módon történő kiigazítását, hogy az megfeleljen a szervezeti és a tanulói igényeknek;
- ▶ az „oktatók képzéséhez” szükséges erőforrások:
 - ▶ 1. rész: háttérismereteket biztosít és elősegíti az „életvezetési készségeken belüli kulcskompetenciák” fogalmának megértését, többek között a tanárok általi jobb értelmezést célzó feladatok révén;

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív oktatási módszerek és koncepciók

Végrehajtás országa: Dánia, Spanyolország, Portugália, Románia, Egyesült Királyság

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Dánia – Niels Brock Business College; Spanyolország – CEBANC; Európai Szakoktatási és Szakképzési Fórum (European Forum of Technical and Vocational Education and Training; EfVET); Portugália – ANESPO; Románia – Oktatásfejlesztési és -innovációs Központ (The Centre for Development and Innovation in Education; TEHNE); Egyesült Királyság – Norton Radstock College és Bath Spa University

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.life-2.eu/>

Fő kapcsolattartók: Rosaleen Courtney és Irene Ferreira

Fő kapcsolattartók e-mail címe: rosaleen.courtney@nortcoll.ac.uk és irene.ferreira@anespo.pt

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: szaktanárok, tanárképző pedagógusok, szakoktatásban és -képzésben tanulók, munkáltatói hálózatok, hátrányos helyzetű csoportokat támogató szervezetek, valamint politikai döntéshozók, illetve befolyásolók

Megcélzott oktatási szint: szakoktatási és -képzési intézmények, illetve szervezetek tanárainak szánt szakmai továbbképzés, valamint szakoktatási és -képzési pedagógusok szakmai alapképzése keretében biztosított képzés

- ▶ 2. rész: különböző gyakorlati modelleket biztosít ahhoz, hogy az életvezetési készségek teljes mértékben beépüljenek a szakoktatásba;
- ▶ 3. rész: az oktatók képzéséhez szükséges különféle tevékenységeket tartalmaz, amelyeket szaktanároknak szóló strukturált képzési program keretében kell végezni, vagy amelyeket maguknak a tanároknak kell végezniük a saját diákjaikkal;
- ▶ a jó gyakorlatról szóló szakasz. Ebben Európa egész területéről szerepelnek olyan ihletforrások, amelyek esetében az életvezetési készségeken belüli kulcskompetenciák sikeresen bekerültek a szakoktatásba.

A siker előfeltételei

- ▶ *Tények.* A LIFE 2 szilárd tényeken alapul. Az első LIFE projekt megállapításaira (lásd: www.life-keyskills.info), az egész életen át tartó tanulás sikerének előfeltételeivel foglalkozó európai civil társadalmi platform által folytatott kutatásra, valamint „Az életvezetési készségek mint az egész életen át tartó tanulás kulcsai” című, 2004-ben megrendezett konferenciára épül, ahol a bevált gyakorlathoz kapcsolódó ajánlásokat és példákat mutattak be.
- ▶ *Visszacsatolás.* A projekt az öt partnerország munkáltatóinak, tanárainak és tanulóinak sokrétű visszajelzéseire épít.
- ▶ *Finanszírozás.* A projektet az Európai Bizottság Leonardo Da Vinci programja támogatja. Ez a támogatási rendszer, amely az Európai Bizottság egész életen át tartó tanulási programjának részét képezi, igen sok különböző és változatos léptékű tevékenységet támogat.

Hasznos linkek és források:

Leonardo da Vinci program: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/ldv_en.htm

ANESPO – Associação Nacional de Escolas Profissionais, Portugália: <http://www.anespo.pt/>

CEBANC, Spanyolország: <http://www.cebanc.hezkuntza.net/web/guest/proyectos###>

Bath Spa University, Egyesült Királyság: <http://www.bathspa.ac.uk>

Niels Brock Business School, Dánia: <http://www.cbs.dk>

TEHNE, Románia: <http://www.tehne.ro/>

EFVET, <http://www.efvet.org/>

Az egész életen át tartó tanulás kulcskompetenciáit ismertető videó: <http://www.youtube.com/watch?v=RD-elxM1lw>

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

INNOVATÍV OKTATÁS

TANANYAGOK

PROJEKTMUNKA

EURÓPA EGÉSZÉRE KITERJEDŐ

Újítás a vállalkozói szellemre nevelő pedagógiában

Ez a kurzus különféle kreatív módszereket alkalmazott innovatív pedagógiai eszközként a **Roueni Üzleti Főiskolán** és az Aalto Egyetemen tanulmányokat folytató hallgatók számára. A kurzus igen változatos elemekből állt, többek között a következőkből: az egyes hallgatók egy absztrakt festmény alapján leírták egy vállalkozás történetét, értekezést írtak a művészet és a vállalkozás kapcsolatáról, valamint előadást tartottak a vállalkozóról mint gazdasági szereplőről. Romain Artus (Franciaország) ihletforrásként biztosította festményeit. A kurzus célja az volt, hogy a hallgatók megtanulják: különböző pedagógiai eszközök (pl. művészet, zene, történetírás és színház) hogyan befolyásolják a vállalkozáshoz való viszonyulást.

A kurzus elsősorban arra törekedett, hogy a résztvevőket ráébressze arra, hogy képesek a rendszeren kívüli gondolkodásra; ezt a képességet alapvető vállalkozói kompetenciának tekinti. A kurzus megpróbálta erősíteni a hallgatók vállalkozói szemléletmódját, emellett nem megszokott tanulási eszközökkel (például a művészet és a zene segítségével) mérte az új helyzetekhez történő alkalmazkodásra való képességüket. A foglalkozásokat különböző – helyi és nemzetközi – művészekkel együttműködésben tartották. Eljött például Dr. Joelle Lagier, aki a művészként élt életéről mesélt, valamint egy Tokióban élő japán fotóművész is érkezett.

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív oktatási módszerek és koncepciók

Végrehajtás országa: Franciaország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Rouen Business School (Roueni Üzleti Főiskola)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.rouenbs.fr/en>

Fő kapcsolattartó: Rita Klapper

Fő kapcsolattartó e-mail címe: rgklapper@gmail.com

További érintett szereplők vagy partnerek: művészek, többek között Romain Artus és Joelle Lagier (Franciaország) és Beata Joutsen (Finnország)

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: a Roueni Üzleti Főiskola, valamint a Helsinki Gazdasági Főiskola (Aalto Egyetem) alapképzésben és mesterképzésben részt vevő hallgatói

Megcélzott oktatási szint: felsőoktatás (alapképzés és mesterképzés)

A jövőre vonatkozó tervek között szerepel e program különböző nemzetközi szintekre történő bevezetése, valamint kísérleti jelleggel a társadalom hátrányosabb helyzetű csoportjaiban, például munkanélküliek körében való alkalmazása.

A siker előfeltételei

Az innovatív pedagógia elterjedéséhez számos dolognak meg kell változnia:

- ▶ Világszerte több időt kell fordítani és több pénzügyi forrást kell befektetni annak érdekében, hogy a nem hagyományos, innovatív és kreatív vállalkozási kurzusok bekerüljenek a felsőfokú oktatásba és a felsőoktatásba.
- ▶ Nagyobb nyitottság a – nem feltétlenül technológiai alapú – innovatív pedagógia iránt a felsőfokú oktatást és a felsőoktatást irányító intézményekben, de magukban a tanároknak is.
- ▶ Szükséges, hogy a hangsúly a hagyományos elméletről és esettanulmányokról egy kreativitás- és innovációorientált megközelítésre tevődjön át.
- ▶ A külső bemutatásra irányuló megközelítés helyett a szerves alkalmazás megközelítésének népszerűsítése érdekében újra ki kell hangsúlyozni a vállalkozói értékeket, a vállalkozói gondolkodást és a vállalkozói életérzést.

A tevékenység hatása

E kurzus hatásának mennyiségi és minőségi szempontú mérésére egyaránt sor került:

- ▶ Az egyén megtanulja felismerni a benne rejlő lehetőségeket, és szemléletváltást ér el, amennyiben „a vállalkozóvá válás megvalósíthatóvá válik”.
- ▶ A mennyiségi eredmények a „vállalkozói tulajdonságokról” kialakított vélekedésben bekövetkezett változásokat tekintették át. A legszembetűnőbb változás az volt, hogy mintegy 50%-kal emelkedett azoknak a hallgatóknak az aránya, akik szerint „bárki lehet vállalkozó”.
- ▶ A hallgatók igen pozitív visszajelzést adtak, egyikük szerint „jó dolog új helyeken találkozni a vállalkozói készségekkel, és jó dolog, hogy azokat össze tudják kapcsolni a művészettel”.

A kortárs művészet ihlette vállalkozási történet írásáról alkotott vélemény az volt, hogy „teljesen újszerű élmény, amely meglepetést okozott üdítő eredményével, és bebizonyította [számomra], hogy van bennem kreativitás”. További vélekedés szerint jól illeszkedik a modern világba, ahol „a kreatív és ügyes vállalkozókat nagyra becsülik és örömmel fogadják”.

- ▶ A tervek szerint a jövőben olyan kutatási program indul, amely azt fogja értékelni, hogy az innovatív pedagógia hogyan érhet el szemléletváltozást különböző nemzetközi környezetekben.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

INNOVATÍV OKTATÁS

TANANYAGOK

KREATÍV GONDOLKODÁS

FRANCIAORSZÁG

Méthode d'Initiation au Métier d'Entrepreneur

A **Méthode d'Initiation au Métier d'Entrepreneur (MIME)** a vállalkozói készségek javítására kialakított szimulációs módszer.

Ezt a módszert 10 évvel ezelőtt hozták létre leendő vállalkozók számára, és jelenleg sikeresen alkalmazzák alkalmazottak, hallgatók és tanárok esetében; Franciaországban évente több mint ezer résztvevőt számlál. E szimulációs módszer célja az, hogy megértesse a résztvevőkkel a vállalkozások működését irányító alapvető mechanizmusokat, eközben pedig vállalkozói és problémamegoldási készségeket igénylő és azokat javító helyzeteket teremtsen.

A MIME a vállalkozások működésének átfogó, összetett és dinamikus meg-

közelítését részesíti előnyben; soha nem választja el az érteni vágyást a tevékenység örömeitől. A számítógép használata mindvégig tilos, helyette azon van a hangsúly, hogy az emberek alapvetően hogyan járulhatnak hozzá a vállalkozásokhoz. Négy munkacsoport létrehoz négy olyan vállalkozást, amelyek mindegyike ugyanazt a terméket állítja elő és értékesíti. A munkacsoportok ezt követően két évig versenyeznek egymással, és vállalkozásuk előbbre vitele során valamennyiüknek meg kell birkóznia a döntéshozatallal és a kockázatvállalással. A munka négy működési elvre épül:

- ▶ Különböző problémamegoldási módokat csak egy-egy probléma egyértelmű meghatározása után vizsgáljanak meg.

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív

oktatási módszerek és koncepciók

Végrehajtás országa: Franciaország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.i2er.org/>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: vállalkozói készségeket oktató tanárképző pedagógusok; szakoktatásban és -képzésben dolgozó oktatók; hallgatók; felnőtt tanulók

Megcélzott oktatási szint: gimnáziumok és egyetemek

- ▶ Új eszközöket csak a szükségességük egyértelmű kinyilvánítása után használjanak.
- ▶ A következtetések a hallgatók közötti eszmecserék eredményeképpen jöjjenek létre.
- ▶ Bármely felmerülő feltételezést közvetlenül meg kell vizsgálni.

A siker előfeltételei

A MIME az egész életen át tartó tanulásra irányuló uniós program „Leonardo da Vinci – Innovációtranszfer” elnevezésű intézkedéséből finanszírozott MANAGE projekt részét képezi. Ez lehetővé tette, hogy a MIME módszert lefordítsák angol, olasz, román és spanyol nyelvre.

A tevékenység hatása

A MIME módszer befolyásolni kívánja, hogy a hallgatók hogyan értelmezik a vállalkozásokat és a vállalkozások szerepét.

Az alábbiak értelmezése tekintetében:

- ▶ a vállalkozások működését irányító alapvető gazdasági mechanizmusok;

- ▶ a vállalkozások által a környezetükkel kialakított kapcsolatok;
- ▶ a vállalkozásoknál dolgozó férfiak és nők alapvető hozzájárulása.

A következők reális szemlélete:

- ▶ a vállalatvezető helyzete;
- ▶ az általuk alkalmazandó készségek;
- ▶ a döntéshozatalban játszott szerepük.

A következők gyakorlati elemzése:

- ▶ széles körben alkalmazott irányítási eszközök;
- ▶ számviteli és pénzügyi kimutatások;
- ▶ stratégiák és folyamatok.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

INNOVATÍV OKTATÁS

PROBLÉMAMEGOLDÁS

PROJEKTMUNKA

FRANCIAORSZÁG

Hálózatépítés az üzleti közösséggel

A **Zöld Kakas Líceum** elsősorban a középiskolai oktatásból lemorzsolódott fiatalok számára létrehozott középiskola. 200, 15–26 év közötti diákról gondoskodik, második esélyt biztosítva számukra középiskolai és OKJ-rendszerű képzések elvégzésére. Küldetésének központi eleme, hogy diákjai és tanárai számára is új és innovatív együttműködési módszereket találjon a tanulmányi előmenetelhez és a személyes fejlődéshez, például a szakoktatási programja segítségével.

A líceum korai iskolaelhagyókkal és középiskolai végzettséggel rendelkezőkkel dolgozik, segítséget nyújt filmkészítési és fotográfiai képzésükhöz. Két tanár irányítja a fiatalok csoportját, akik képzésük során együttműköd-

nek az iskola környezetével, ahol megpróbálnak dolgozni és munkát szerezni. A diákok cselekvés útján tanulnak: egy támogató, munkára épülő iskolában biztosított kétéves programban vesznek részt. A tanárok a projektek elválaszthatatlan résztvevői, akik segítenek a fiataloknak a projektek megszervezésében, megrendelt tartalmak kidolgozásában és az üzleti partnerekkel folytatott kommunikációban. A tanárok fizetése és a diákok ösztöndíja részben a projekt sikerétől függ.

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív oktatási módszerek és koncepciók

Végrehajtás országa: Magyarország

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Zöld Kakas Líceum

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.zoldkakas.hu/kuszli/>

Fő kapcsolattartó: Schnellbach Máté

Fő kapcsolattartó e-mail címe: schnellbach.mate@gmail.com

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: azok a 15–26 év közötti fiatalok, akik nem tudták befejezni a középiskolát

Megcélzott oktatási szint: a középiskola felső tagozata

A siker előfeltételei

- ▶ A siker legfontosabb előfeltétele a szabadság garantálása; az ilyen stílusú tanításnak rugalmasnak kell lennie, tehát a vezetőknek nyitottnak kell lenniük a kockázatokra.
- ▶ Az iskolának rendelkeznie kell az újíthoz szükséges szabadsággal, és valamilyen szinten szükséges, hogy a nagyobb oktatásügyi hatóságok ne szóljanak bele a működésébe.
- ▶ A tanároknak kiemelkedő vállalkozói készségekkel kell rendelkezniük; tulajdonképpen vállalkozóként dolgoznak, ami igen távol áll a megszokott tanári szereptől.
- ▶ Végezetül támogató szervezeti kultúrára és felépítésre van szükség.

A tevékenység hatása

A diákok néhány jelentős eredménnyel büszkélkedhetnek:

- ▶ Álláshelyekre felvettek. Az elmúlt évben a 12 résztvevő közül heten teljes munkaidős vagy részmunkaidős állást kaptak a képzésük ideje alatt, az idén pedig a 14 résztvevő közül hatnak van állása.
- ▶ Az üzleti szektor támasztotta kereslet. Az iskolához számos kisvállalat fordul együttműködési kéréssel (például a marketing, a művészetek és a gyakorlati szolgáltatások területéről).
- ▶ Országos elismerés. A diákok számos országos díjat is elnyertek Magyarországon: az elmúlt két évben például két diák dokumentumfilmje is díjazott volt a Diákújságírók Egyesületének pályázatán.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

INNOVATÍV OKTATÁSI MÓDSZEREK

SZAKKÉPZÉS

EGYÜTTMŰKÖDÉS

MAGYARORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Első helyezett a Diákújságírók Egyesületének pályázatán: <http://www.youtube.com/watch?v=oX41RKyBM9E>

Második helyezett a Diákújságírók Egyesületének pályázatán, Magyarország utolsó élő tengerészéről szól.

A diákok fotóiból készült válogatás: <https://picasaweb.google.com/100088693387758940555/KiallitasKepei?authkey=Gv1sRgCNzy6eawrKBOQ>

Tknika – Szakoktatásért és képzésért és az egész életen át tartó tanulásért felelős innovációs központ

A Tknika azoknak a folyamatos baszkföldi törekvéseknek a keretébe illeszkedik, amelyek a baszkföldi szakképzést Európa élvonalába kívánják állítani. A Tknika innovatív projekteket dolgoz ki különböző területeken: a technológia, a tanárképzés és az innovációmenedzsment területén. A Tknika nyitott és együttműködésre építő központ, amely eredményes szövetségeket alakít ki magánvállalkozásokkal, kutatással foglalkozó tanszékekkel, egyetemekkel és technológiai központokkal. A Tknika négy fontosabb területen bonyolít innovációs projekteket:

- ▶ technológia;
- ▶ IKT;
- ▶ menedzsment;
- ▶ módszertan és pedagógia.

A Tknika innovációs projektek előterjesztésére és megvalósítására ösztönzi a felsőfokú műszaki szakoktatási és -képzési intézmények tanárait és vezetését. Ez az innováció változatos formában nyilvánulhat meg; például innovatív lehet a főiskola vezetése vagy a társadalommal folytatott kommunikációja; innovatív lehet az, ahogyan a vállalatokkal tart fenn kapcsolatot; innovatív lehet az, ahogyan képzést nyújt, új technológiákat alkalmaz, vagy új ismereteket sajátít el. A Tknika motivációs szakemberei irányítják a projekteket, amelyeket a főiskolák tanáraival együtt dolgoznak ki. A tanárok többsége továbbra is a saját főiskoláján tanít, de csökkentett óraszámban, hogy részt vehessen a Tknikával folytatott projekteken.

Tevékenységtípus: a vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos innovatív oktatási módszerek és koncepciók

Végrehajtás országa: Spanyolország, Baszkföld

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Tknika, a baszk kormány oktatásért, nyelvpolitikáért és kultúráért felelős minisztériumának a szakoktatásért és -képzésért és az egész életen át tartó tanulásért felelős főosztályához tartozó központ

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.tknika.net>

Fő kapcsolattartó: Iñaki Mujika, a Tknika igazgatója, imujika@tknika.net

További kapcsolattartók: Samuel Triguero, az irányítás területéért felelős koordinátor, striguero@tknika.net; Víctor Arias, nemzetközi ügyekért felelős oktató, barias@tknika.net; JLF Maure, nemzetközi ügyekért felelős oktató, jlfemandez@tknika.net

További érintett szereplők vagy partnerek: baszkföldi állami és magántulajdonban lévő felsőfokú szakoktatási és -képzési intézményeket tömörítő szövetségek: IKASLAN, HETEL, AICE

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: baszkföldi felsőfokú műszaki szakoktatási és -képzési intézmények tanárai és diákjai

Megcélzott oktatási szint: középfokú, felsőfokú és felsőoktatási (állami és államilag támogatott) műszaki szakoktatási és -képzési intézmények

A Tknika megközelítése hat lépésből áll:

- ▶ A Tknika innovációs projekteket dolgoz ki, az eredményeket pedig továbbítja a szakoktatásban és -képzésben dolgozó tanároknak.
- ▶ A tanárok ezeket az eredményeket felhasználják diákjaik oktatásához.
- ▶ A diákok átadják ezeket az ismereteket a munkahelyüknek.
- ▶ A Tknika hálózatot épít ki szakoktatásban és -képzésben dolgozó tanárokkal (biztosítva az egész rendszer felé irányuló tudástranszfert).
- ▶ A Tknika olyan szervezetekkel és magánszemélyekkel működik együtt, akik értéket adhatnak a folyamat egészéhez.
- ▶ A Tknika az irányítási modellje segítségével is garantálja teljesítménye kiválóságát.

A siker előfeltételei

- ▶ A központban folytatott tevékenységek kivétel nélkül a vállalkozói képzésre összpontosítanak. A vállalkozói szellemet nem elszigetelt képességként, hanem többek között a kreativitás, a technológiai tudatosság és a projektmenedzsment készségét igénylő koncepcióként kezelik.
- ▶ A Tknika munkája a TknikaInnova elnevezésű innovációmenedzsment-moddellen alapul. Ez a modell az egyéni kezdeményezés, a felelősség- és a kockázatvállalás jutalmazásával, valamint a kudarc elfogadásának jutalmazásával támogatja a vállalkozói készségeket. Az egyes résztvevők csapatmunka keretében dolgoznak ki konkrét projekteket, ami lehetővé teszi a feladatok fokozottabb rugalmasságát és összehangolását; minden csapat felelős a saját projektjéért, ez pedig nagyobb elköteleződést és kitartást eredményez a célok megvalósításában.
- ▶ A technológiát széles körben alkalmazzák. Ez gyorsabb és hatékonyabb tudástranszfert tesz lehetővé. A Tknika figyelemmel kíséri a technológia-fejlesztéseket, továbbá olyan új megoldásokat, gyártási eljárásokat és számítógépes eszközöket kutat fel, amelyek javítják a tanulási folyamatot a műszaki felsőfokú szakoktatási és -képzési intézményekben, a vállalkozásoknál pedig fokozzák a termelékenységét.

A tevékenység hatása

Tknika:

- ▶ A Tknika elismert és nagyra becsült központ. Egy OECD-munkacsoport tagjai nemrég látogatást tettek a Tknika központban, és a projektet Baszkföld felsőoktatási politikájának fontos erősségeként jellemezték, valamint javasolták a terjesztését.
- ▶ Kihívásként kezeli a fejlődés akadályait. A Tknika segít leküzdeni a baszk rendszer sajátos korlátait, különösen az olyan szokásokat, mint a lassú döntéshozatal, a hierarchikus felépítésű intézmények és a kudarcból való félelem, és azokat dinamizmussal, személyi kezdeményezéssel és vállalkozói szellemű légkörrel váltja fel.
- ▶ Ösztönzi a tevékenységet. A műszaki felsőfokú szakoktatási és -képzési intézmények erőteljes keresletet támasztanak a Tknika szolgáltatásai iránt. A Tknika széles körben épít kapcsolatokat számos területen. Jelenleg 24 innovációs projektet működtet 200 együttműködő féllel.
- ▶ Pozitív megtérülést eredményez. Értékelések szerint a program hozadékai felülmúlják a kezdeti beruházást.
- ▶ Az érdekelt felek elégedettségét vizsgáló éves felmérések is azt bizonyítják, hogy a Tknika központot nagyra értékelik.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

**AZ OKTATÁS MEGÚJÍTÁSÁRA
IRÁNYULÓ MÓDSZEREK**

TUDÁSTRANSZFER

EGYÜTTMŰKÖDÉS

SPANYOLORSZÁG

Gyakorlati jártasságot biztosító vállalkozási és vállalkozói készségek

A Network for Training Entrepreneurship (NFTE) New Yorkban jött létre 1987-ben, belgiumi tevékenységét 1998-ban kezdte meg. Azóta több mint 350 000 fiatal végezte el a képzést. Az NFTE Belgium innovatív tantervet kínál Flandriában, Vallóniában és Brüsszelben; a kurzusokat olyan oktatók tartják, akik széles körű üzleti tapasztalattal rendelkeznek, és további lehetőségeket biztosítanak hátrányos helyzetű fiatalok számára ahhoz, hogy szakmai és magánéletükben sikeressé váljanak. Ilyen minőségükben konkrét összeköttetést biztosítanak az oktatási környezet és a vállalatok között.

A *Vaardig Ondernemerschap En Ondernemende Vaardigheden* (gyakorlati jártasságot biztosító vállalkozási és vállalkozói készségek) elnevezésű projektben az NFTE két szakképesített üzleti oktatója iskolákat és szervezete-

ket keres fel, és vállalkozásoktatási képzési csomagot biztosít. E képzés célja, hogy az egyes fiatalok egy nekik tetsző ötlethez vagy projekthez üzleti tervet dolgozzanak ki. Ezen túlmenően a vállalkozói magatartásformák, az üzleti kompetenciák és az élelátás fejlesztését ösztönzik. A gyakorlatban alkalmazandó számítógépes készségekkel is foglalkoznak, mivel ezek a modern világban kulcsfontosságúak a sikerhez.

A tanárok segítőként részt vehetne az NFTE kurzusain, és maguk is oktatói képesítő bizonyítványt szerezhetnek, ha sikeresen elvégzik az NFTE oktatói képzését.

Tevékenységtípus: szakmai továbbképzést nyújtó szervezetek

kapcsolatfelvételi stratégiái

Végrehajtás országa: Belgium

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Network for Training

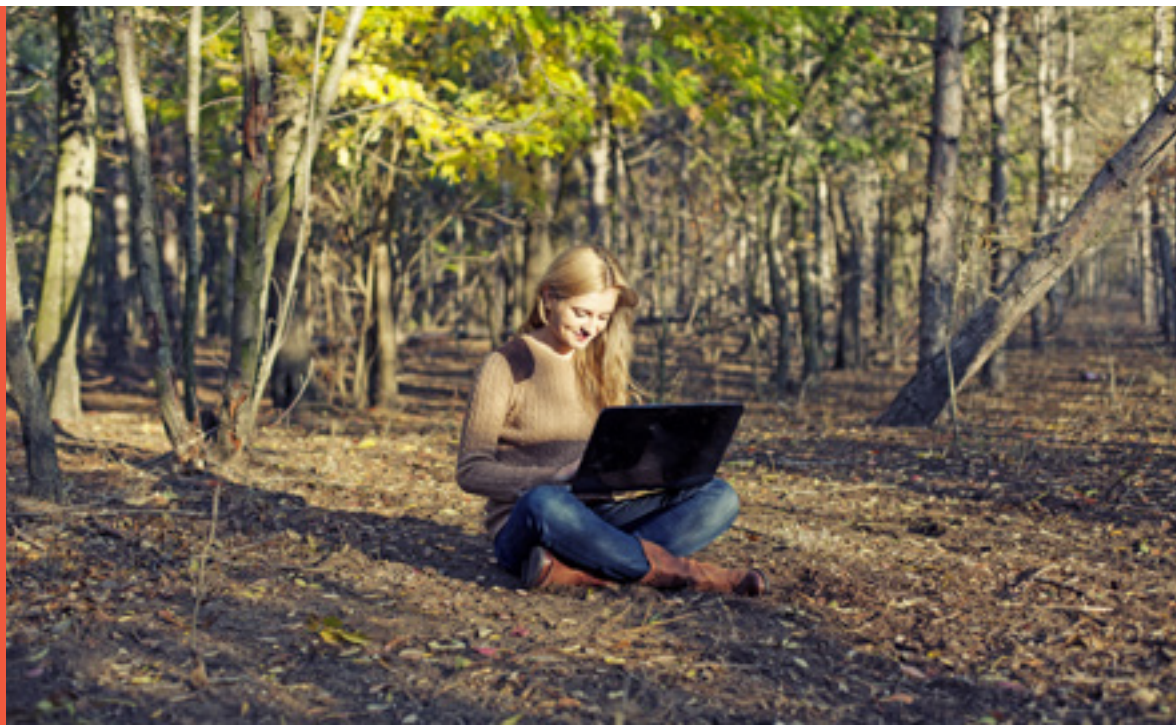
Entrepreneurship (NFTE) Belgium

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.nfte.be/index.php?id=home&L=2>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: középfokú szakoktatásban és

szakképzésben részt vevő diákok

A siker előfeltételei

- ▶ A képzés egyik célja, hogy a diákokat kreatív, a megszokottól eltérő projektek kidolgozására készítse. Ennek eléréséhez a tanítási módszereknek egyformán innovatívnak és interaktívnak kell lenniük. Az NFTE Belgium ezért változatos módszerekkel dolgozik, többek között piackutatást végeztet a diákokkal a közvetlen környezetükben, emellett internetes kutatással ellenőrizteti velük ötletük életképességét.
- ▶ A valóságban szerzett tapasztalat és visszajelzés szintén döntő jelentőségű a sikerhez és az elköteleződéshez. A kurzus keretében vállalatlátogatásra kerül sor, valamint vállalkozásvezetők tartanak beszámolókat. A kurzus végén a diákok egy vállalat közönsége és szakmai zsűrije előtt mutatják be üzleti tervüket.

A tevékenység hatása

Ezek a kurzusok évente mintegy 400 diákhoz jutnak el, egy bővítési terv szerint pedig a diákok száma 2017-ig 800-ra emelkedne.

A minőségi szempontú kutatás számos sikeres esetet emel ki:

- ▶ az NFTE képzésein részt vevők 45%-a talál állást vagy indít saját vállalkozást;
- ▶ a résztvevők 21%-a újabb képzést kezd el;
- ▶ a diákok 77%-a érzi felkészültnek magát az álláskeresésre vagy saját vállalkozás indítására;
- ▶ az általános üzleti ismeretek aránya 20%-ról 80%-ra emelkedik;
- ▶ növekszik a diákok önbizalma, a csapatmunka, javul a szervezőkészségük, a tiszteletudatuk, a pontosságuk és a motivációjuk.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

KAPCSOLATFELVÉTELI STRATÉGIÁK

KÉPZÉSI CSOMAG

ÜZLETI TERVEZÉS

BELGIUM

A tanárok arra irányuló képzése, hogy „gyakorlócégeket” hozzanak létre az iskolájukban

Az Oktatási, Ifjúsági és Tudományügyi Minisztérium részét képező **Képzési Cégek Bolgár Központja** háromnapos képzést biztosít minden iskola 10–20 tanára számára. A képzés mintegy 30%-ban elméleti, 70%-ban gyakorlati, és többek között a következő tevékenységekkel foglalkozik: ötletbörze, gyakorlati csoport- és csapatmunka, vállalkozásszimulációk és eszmecserék. Célja, hogy minden iskolában létrejöjjön egy olyan „gyakorlócég”, amelyet ott irányítanak.

A gyakorlócégek valós vállalatokat szimulálnak, ahol megtalálható a valós vállalkozásoknál használt valamennyi dokumentáció, rendszer és eljárás. Ezek a cégek első kézből származó tapasztalatot biztosítanak a kisvállalkozás, valamint a kereskedelmi és üzleti tevékenység létrehozásához

olyan diákok számára, akik nem tudnak valós vállalkozásnál tapasztalatot szerezni. A diákok tapasztalatot szereznek a kereskedelem, az értékesítési részleg/hivatal működtetése, a személyzeti feladatok megszervezése, az elszámolások kezelése, valamint a készletek és az adminisztrációs rendszerek ellenőrzése terén. A „gyakorlócég” dinamikus, valósághű környezetének köszönhetően a diákok számos kedvező eredményt érnek el: ilyen az elmélet gyakorlati alkalmazása, a csapatmunka és a kommunikációs készségek, a tervezési készségek, valamint a vállalkozói szemléletmód.

A továbbképzés összességében olyan tanári munkaközösséget hoz létre egy iskolán belül, amely képes biztosítani és támogatni a vállalkozói szellemre nevelést. Minden tanárnak más a szakterülete, emellett tisztában lesz a vál-

Tevékenységtípus: szakmai továbbképzést nyújtó szervezetek

kapcsolatfelvételi stratégiái

Végrehajtás országa: Bulgária

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Képzési Cégek Bolgár Központja

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.buct.org/index.php?p=22>

Fő kapcsolattartó: Dariya Mavrudieva

Fő kapcsolattartó e-mail címe: info@buct.org

Telefon: +359 29632272

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok

Megcélzott oktatási szint: szakmai továbbképzésben, középfokú, felsőfokú és szakoktatásban részt vevő tanárok

lalkozások alapítására és működtetésére vonatkozó jogi eljárásokkal és gyakorlattal. Ezenkívül módszereket sajátítanak el az iskolás diákok „gyakorlócéges” kurzuson való részvételének motiválására, és „gyakorlócéges” oktatói bizonyítványt is kapnak. A tanárok az új ismereteket és készségeket alkalmazhatják az általuk tanított tantárgyaknál.

A siker előfeltételei

- ▶ Az alkalmazás ösztönzése. A kurzust széles körben népszerűsítik az iskolákon belül (a tudományos és a szakoktatási intézményekben egyaránt), valamint az interneten és a tanárok éves értekezletein. Az iskolák ezt követően pályázatot küldenek a Képzési Cégek Bolgár Központjának.
- ▶ A partnerség lehető legnagyobb mértékű kihasználása. A siker kulcsa az iskolák, a kormányzati intézmények és a vállalkozások közötti együttműködés. Ezt részben elősegíti a bolgár képzési cégek 2004-ben létrehozott hálózata. Tagjai között szerepelnek gyakorlócégek, a Képzési Cégek Bolgár Központja, üzleti szervezetek, vállalatok, nem kormányzati szervezetek és kormányzati intézmények.
- ▶ Üzleti partnerek bevonása. A vállalatok szakértelmet, tanácsadást, nyomon követést és értékelést biztosítanak a Képzési Cégek Bolgár Központjának, továbbá közvetlenül részt vesznek az iskolai tanárképzésben.

A tevékenység hatása

E programnak számos sikeres eleme van:

- ▶ Sokakhoz eljut; mindegyik érintett iskolában 10–20 tanár és 500–1500 diák működik közre benne.
- ▶ Fenntartható programról van szó: 1999 óta minden évben tartanak kurzusokat.
- ▶ A program segítségével számos iskolában „vállalkozói készségek oktatását” célzó szemléletmód alakult ki, olyan interdiszciplináris tanári munkacsoportok létrejöttével, amelyek garantálják a vállalkozói készségek oktatásának fenntartható tanítását, emellett tanulási környezetet is biztosítanak.

Továbbfejlesztésre vonatkozó tervek

- ▶ A program keretében képzésben részesült tanárok új területeken – például az idegen nyelvek, az informatikai készségek, a csoportalakítás és a menedzsment területén – biztosított képzése. Ezáltal tovább javulnak a kompetenciáik. A képzések megtervezése és lebonyolítása üzleti szervezetekkel létrejött partnerségek keretében történik.
- ▶ A tanárok és a valós vállalkozások közötti együttműködés fokozása, a tanárok tanácsadásra, problémamegoldásra, ellenőrzésekre és értékelésre való képzése.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

KAPCSOLATFELVÉTELI STRATÉGIÁK

KÉPESSÉGEK IGAZOLÁSA

EGYÜTTMŰKÖDÉS

BULGÁRIA

JA-YE iskolai tanárképzési tevékenységek

A **Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe)** 37 tagországgal rendelkező nem kormányzati szervezet, amely elhivatott aziránt, hogy az általános iskolától az egyetemig biztosítsa a diákok számára a vállalkozói készségek, valamint a foglalkoztathatósághoz szükséges készségek és a pénzügyi ismeretek oktatását. A 2011/2012-es tanévben a hálózat több mint 3 millió diákot szólított meg igen változatos programokkal. A hálózat európai székhelye Brüsszelben található. A JA-YE az említett tanévben 70 000 iskola megközelítőleg 135 000 tanárának nyújtott képzést. Az egyik legnépszerűbb program a „vállalati program”, amelynek keretében a diákok egy tanár és egy önkéntes üzleti tanácsadó irányítása mellett minivállalatot hoznak létre. Amellett, hogy formális és informális képzési lehetőségeket biztosít a diákoknak, számos továbbképzési lehetőséget is teremt a tanárok számára az alábbi négy fontos területen:

- ▶ önbizalom – például a következő személyes tulajdonságok és magatartásformák fejlesztése:
 - ▶ kezdeményezési képesség és hajlandóság;
 - ▶ innováció és kreativitás;
 - ▶ kockázatvállalási hajlandóság;
- ▶ kompetencia – vállalkozásfejlesztéssel és innovatív folyamatokkal kapcsolatos tanulás, tudás és készségek;
- ▶ cselekvés általi tanulás – a tantárgyak és az alapvető készségek vállalkozói munkamódszerek segítségével történő tanulása;
- ▶ „divattényező” és motiváció – a helyi közösség, szülők, barátok, média, kereskedelmi vásárok és versenyek, valamint nemzetközi tevékenységek bevonása.

Tevékenységtípus: szakmai továbbképzést nyújtó szervezetek

kapcsolatfelvételi stratégiái

Végrehajtás országa: nemzetközi

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.ja-ye.org>

Fő kapcsolattartó: Jarle Tømmerbakke

Fő kapcsolattartó e-mail címe: jarle@ja-ye.org

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: a JA-YE vállalati programban részt vevő tanárok és 16–19 éves diákok

Megcélzott oktatási szint: szakoktatási és -képzési intézményekben és középiskolák felső tagozatán tanító tanárok

A programciklus a tanév elején kezdődik. A JA-YE stratégiája az, hogy először az iskola tulajdonosát (pl. a helyi önkormányzatot) keresi meg, amelytől megkérdezi, hogy szeretné-e, ha az iskola részt venne a projektben; ezt követően az iskolaigazgatót keresi meg ugyanezzel a kérdéssel. A JA-YE ezután tanárképzést indít; megismerteti a tanárokat a program kulcsfontosságú fogalmaival, és hálózati csoportokat hoz létre, hogy a résztvevők ne maradjanak egyedül. Ez azért fontos, mert gyakran sok bizonytalanság, illetve komoly ellenállás fogadja az új módszereket; felvetődik például olyan kérdés, hogy: „A gyerekek az új módszerekkel is ugyanannyit tanulnak majd?” A diákok ezt követően egyéves „minivállalati” ciklust teljesítenek, és különböző helyi versenyeken való részvétel előtt üzleti koncepciót, marketingstratégiát és költségvetést dolgoznak ki.

A siker előfeltételei

- ▶ A JA-YE programjai sikerének kulcsa a formális és az informális tanulás ötvöztetésében rejlik.
- ▶ Ami a formális tanulást illeti, lehetőségeket biztosítanak a valós, nem szimulált tevékenységben való részvétellel: van 2–3 napos tanárképzés és szakmai továbbképzés, amelyhez online kiegészítő tartalom és oktatás kapcsolódik, továbbá létezik gyakorlati tapasztalaton alapuló kompetenciaértékelés és -validálás.
- ▶ Ami az informális tanulást illeti, a tanárok és a diákok rendelkezésére áll a részt vevő iskolák hálózata; minden osztály rendelkezésére áll az üzleti közösség egy tanácsadója; 1–3 nap tanterven kívüli tevékenységet folytathatnak (versenyeken vagy innovációs táborokban vehetnek részt); és öregdiákokhoz is fordulhatnak.
- ▶ A JA-YE számos tevékenységének jelentős nemzetközi dimenziója is van, ez Európán belüli együttműködést jelent – ilyen például „Az Év Európai Vállalata” elnevezésű verseny, a JA-YE határok nélküli vállalkozás, a JA-YE szociális vállalkozásokkal kapcsolatos programja, valamint az európai kreativitási és innovációs vetélkedők.
- ▶ A verseny bevonja a közösséget, és motiválja a tanárokat. A JA-YE a versenyt kulcsfontosságúnak tekinti a helyi közösség és a média

bevonása szempontjából. E versenyek zsűritagjai jellemzően az üzleti közösségből, politikusok közül és helyi, illetve nemzeti oktatási hatóságoktól kerülnek ki, aminek köszönhetően könnyebb elnyerni a támogatásukat a projekthez. A minivállalatokat számos díjjal jutalmazták; a tanárok és a diákok is kapnak jutalmat, és ez a fajta elismerés gyakran kedvező reklám nemcsak a tevékenységek, hanem az iskolák és a tanárok számára is.

A tevékenység hatása

A JA-YE a korábbi résztvevők körében felmérést végzett tevékenységei hatásáról; ez számos pozitív eredményt hozott. A tanárok 90%-a ajánlja ezt a tanítási módszert a kollégáinak. „Érdekesebbé és motiválóbbá teszi az iskolát” – ez a diákok általános véleménye. Ezenkívül láthatjuk, hogy ez a tanítási módszer vállalkozókat formál.

- ▶ Induló vállalkozások: a korábbi résztvevők körében végzett független felmérésből az derült ki, hogy a volt diákok körében 50%-kal több induló vállalkozás volt, mint a kontrollcsoportban. A JA-YE vállalati programját alkalmazó középiskola volt diákjainak 12%-a 25 éves korára saját vállalkozást alapított, míg a programban részt nem vevők körében ez az arány 8%.
- ▶ Vállalkozói önbizalmat alakít ki. A vállalati programban részt vevő egykori diákok 55%-a állítja azt, hogy – adódó lehetőség esetén – rendelkezik a saját vállalkozás létrehozásához szükséges készségekkel és ismeretekkel, míg a kontrollcsoportban ez az arány 41%.
- ▶ Jövőbeni vezetőket hoz létre. A JA-YE vállalati programban részt vevő egykori diákoknak ma 33%-a tölt be vezető pozíciót, míg a kontrollcsoportban ez az arány 25%.
- ▶ Számos egyéb független felmérés és kutatás támasztja alá ezeket a megállapításokat.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

KAPCSOLATFELVÉTELI STRATÉGIÁK

FIGYELEMFELHÍVÁSI STRATÉGIÁK

INNOVATÍV OKTATÁSI MÓDSZEREK

GYAKORLATI MÓDSZEREK

EURÓPA EGÉSZÉRE KITERJEDŐ

Hasznos linkek és források:

JA-YE Enterprise without Borders®

A JA-YE szociális vállalkozásokkal kapcsolatos programja

Európai kreativitási és innovációs vetélkedő

„A vállalkozói szellemre nevelő pedagógus” – Kétnapos szeminárium

„A vállalkozói szellemre nevelő pedagógus” cím egy kétnapos szemináriumot takar, amely a tanári szakértelemmel és a társadalmon belüli változásban betöltött aktív szerepükkel foglalkozik. A szeminárium interaktív, ahol innovatív gyakorlatra vonatkozó példákat mutatnak be, eszmecserét folytatnak, és kitérnek arra, hogy a résztvevők miként tudnák alkalmazni az elhangzottakat személyes munkakörnyezetükben. Maga a szeminárium azon a feltevésen alapul, hogy a pedagógus sokkal könnyebben tudja irányítani a tanulókat olyan területeken, amelyeken maga is megfelelő szakértelemmel rendelkezik, továbbá elismeri, hogy sok pedagógus kevés tapasztalattal rendelkezik, illetve úgy véli, hogy kevés tapasztalattal rendelkezik a vállalkozói készségek terén. A szeminárium ezért abban támogatja a tanárokat, hogy felismerjék és megértsék, hogy a való életben szerzett szakértelem és tapasztalat hogyan ültethető át a vállalkozás területére.

Fontos, hogy a szeminárium az azonos területen dolgozó pedagógusok között is kapcsolatot teremtsen, lehetőséget nyújtva az eredményes együttműködésre.

A szeminárium a vállalkozói szellemre nevelő pedagógus fogalmát vizsgálja, összehasonlítva a sikeres vállalkozókat az eredményes tanárokkal. A szeminárium párbeszéd és eszmecsere segítségével emeli ki és vizsgálja meg a tanárok szakmai hozzáértésének, szakmai identitásának és a tanulók bevonására alkalmazott módszereinek kulcsfontosságú szempontjait. E szempontok között szerepel a változáshoz, a bizonytalansághoz, a kockázatvállaláshoz és a kapcsolatokhoz való hozzáállás.

A kétnapos szeminárium öt témát vizsgál:

Tevékenységtípus: folyamatban lévő, a tanárok továbbképzésére irányuló kezdeményezések

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság – Skócia

A tevékenységet végrehajtó intézmény: University of Aberdeen

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: <http://www.abdn.ac.uk/spe/>

Fő kapcsolattartó: Dr. David McMurtry

Fő kapcsolattartó e-mail címe: d.c.mcmurtry@abdn.ac.uk

Telefon: +44 1224274623

További érintett szereplők vagy partnerek: a skót vállalkozási program; a tanárképzésért felelős horvát nemzeti ügynökség; Erciyes Egyetem – Kayseri, Törökország

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok, oktatási intézmények vezetői, tanár szakos hallgatók, oktatási hatóságok munkatársai, pszichológusok és pedagógusok

Megcélzott oktatási szint: valamennyi oktatási szinten (óvodában, általános iskolában, középiskolában, felsőfokú oktatásban és felsőoktatásban) oktató pedagógusok

- ▶ a vállalkozói szellemre nevelő pedagógus;
- ▶ a 21. század szolgálatába állított tanulás és tanítás;
- ▶ a hatékony tanulással kapcsolatos ismereteink;
- ▶ a tanulók bevonása a tanulási folyamatukba;
- ▶ a vállalkozói kompetenciát megeremtő stratégiák.

A résztvevők a vállalkozói ismeretek tanulását és tanítását modern környezetben kutatják fel, és a jó gyakorlatra vonatkozó példákat vizsgálják meg. Részt vesznek „intézkedések megtervezésében” is, amelyhez a fenti témákból tanult és fellelt ötleteket használják fel annak érdekében, hogy gyakorlati tevékenységük egyik vetületét előrevivő fejlődési menetrendet dolgozzanak ki.

Számos pedagógiai megközelítést alkalmaznak a vállalkozói magatartásformák és a kreativitás előmozdítása érdekében, többek között a következőket:

- ▶ oktatók által vezetett prezentációk kutatási és szakirodalmi adatok felhasználásával, valamint videó segítségével bemutatott jó gyakorlatra vonatkozó példák;
- ▶ számos tényező átgondolása, vita, párbeszéd és interakció;
- ▶ az intézkedések megtervezése, egyedül vagy csoportosan;
- ▶ csoportos előadások.

„A vállalkozói szellemre nevelő pedagógus” elnevezésű szemináriumot jelenleg a projekt megvalósításában érintett, fent felsorolt négy partner tartja rendelkezésre állása függvényében. Bárkinek (bármely európai nemzet tagjának), aki a szeminárium házigazdája kíván lenni, először az Aberdeeni Egyetem oktatójával, Dr. David McMurtryvel kell felvennie a kapcsolatot. A szemináriumot kérő intézménynek tudnia kell, hogy köteles megtéríteni az előadók utazási és szállásköltségeit. A kétnapos szemináriumon kívül létezik egy internetes tanulóközösség is, amely lehetővé teszi a résztvevők számára az anyagokhoz való hozzájutást és azok megosztását, valamint a szeminárium előtti és utáni kapcsolattartást.

A szeminárium – amellett, hogy fejlesztést szolgáló szakmai tanulási tapasztalatot jelent – kutatási tevékenység is. Az adatgyűjtés egy olyan kérdőív segítségével történik, amely azt méri fel, hogy a résztvevők hogyan vélekednek a vállalkozói szellemre nevelő pedagógus és a szakmai identitásuk fogalmáról, különösen azt, hogy mennyire tekintik magukat vállalkozói szemléletmóddal rendelkezőnek.

A tevékenység hatása

Ezt az új programot a horvátországi Zágrábban (2012 júniusában), a skóciai Aberdeenben (2012 szeptemberében) és a törökországi Kayseriben (2013 márciusában) már nagy sikerrel végrehajtották. A szemináriumok értékelése szerint a részvétel jelentős hatást gyakorolt a résztvevők önbizalmára, és emellett a gyakorlat és a szakpolitika számára is hasznos alapot szolgáltathat. A Kayseriben tartott rendezvényt követően a koncepcionális fejlesztéseket és az empirikus adatokat tárgyaló, a nemzetközi összehasonlításokat kiemelő dokumentumok és jelentések közzétételére került sor.

A vállalkozási és vállalkozói tevékenység bevonása a diákokra és a tanulásukra is pozitív hatást gyakorolt valamennyi tantárgyterületen. A pedagógusok a saját szerepük mérlegelése során jobban megértik a társadalomra gyakorolt hatásukat. Ez biztosítja a jelentős szakmai fejlődés alapját.

A munkacsoport örömmel vitatja meg azt a lehetőséget, hogy a szemináriumot más nemzetekből érkező és más háttérrel rendelkező pedagógusokkal partnerségben bonyolítsák le.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

FOLYAMATOS TÁMOGATÁS

FIGYELEMFELHÍVÁS

TAPASZTALATOKRA ÉPÜLŐ TANULÁS

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

A vállalkozói szellemre nevelés nemzeti szabványa

A **vállalkozói szellemre nevelés nemzeti szabványát** a Warwick Egyetem Oktatási és Ipari központja alakította ki. A szabvány minőség-felülvizsgálati folyamatot biztosít a vállalkozói készségek oktatásához kapcsolódó tanterv kialakítása és alkalmazása során létrejött jó gyakorlat elismeréséhez és ünnepléséhez. A szabvány határozottan a tanárképzésről, nem pedig diákközpontú tevékenységekről szól.

A nemzeti szabvány öt részből áll, amelyek mindegyike egy-egy minőségi folyamatot ír le és határoz meg, nevezetesen az alábbiakat:

- ▶ a vállalkozói szellemre nevelésről alkotott elképzelés meghatározása;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés ellenőrzésének módja;
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés megtervezése és igazgatása;

- ▶ vállalkozói szellemre nevelésre vonatkozó tanterv készítése; valamint
- ▶ a vállalkozói szellemre nevelés értékelése és minősítése.

Minden elem egy sor olyan követelményt tartalmaz, amelyeket az iskoláknak teljesíteniük kell, továbbá rövid leírást közöl a nemzeti szabvány kérelmezésekor értékelés céljából benyújtandó dokumentáció és igazoló iratok típusáról.

A vállalkozói szellemre nevelés nemzeti szabványának teljesítéséhez az iskoláknak igazolniuk kell, hogy:

- ▶ elköteleződtek valamennyi diák vállalkozói szellemre való nevelése mellett;
- ▶ van elképzelésük a jövőbeni szükségletekről és a vállalkozási tanterv fejlesztéséről a tevékenységen alapuló tanulás és diákközpontú módszerek beépítéséhez;

Tevékenységtípus: folyamatban lévő, a tanárok továbbképzésére irányuló kezdeményezések

Végrehajtás országa: Egyesült Királyság

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Centre for Education and Industry
(Oktatási és Ipari Központ)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei/enterpriseeducation/casestudy/>

Fő kapcsolattartó: Malcolm Hoare

Fő kapcsolattartó e-mail címe: m.g.hoare@warwick.ac.uk

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: tanárok

Megcélzott oktatási szint: általános iskolai, középiskolai és szakiskolai tanárok

- ▶ határozott álláspontjuk van arról, hogy a vállalkozói szellemre nevelés hogyan illeszkedik a szélesebb tananyagba és fejlesztési tervbe, továbbá elköteleződtek a vezetés és az általános tantestület által kidolgozott koncepció mellett és értik azt;
- ▶ rendszeresen értékelik és felméri a vállalkozói készségek oktatásának biztosítását, különösen annak az egyes diákok képességfejlesztésére gyakorolt hatását.
- ▶ bizonyítékkal rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy a vállalkozási koordinátorok és az iskola munkatársai speciális, házon belüli vagy külső szakmai továbbképzést végeznek.

A siker előfeltételei

- ▶ Ingyenesen hozzáférhető információk. A szabványok egyik kulcsfontosságú aspektusa, hogy azokat egy úgynevezett „Enterprise Village” felületen közzéteszik az interneten, ezáltal a tanárok és az intézmények könnyen és díjmentesen hozzáférhetnek az anyagokhoz.
- ▶ Az internetes anyag lehetővé teszi az önértékelést és az intézkedések megtervezését. A vállalkozói készségek oktatásának általános megvalósítása terén meghatározhatók és alakíthatók az iskolák egyértelmű erősségei és hiányosságai.
- ▶ Igénybe vehető külső akkreditáció.

A tevékenység hatása

- ▶ A speciális továbbképzés biztosítására vonatkozó követelmény mind a tanárok vállalkozási képzése iránti keresletet és kínálatot, mind pedig a hasznos iskolai vállalkozási hálózatok létrehozását ösztönözte.
- ▶ Az anyagokkal dolgozó munkatársak arról számolnak be, hogy kedvezőnek tartják a strukturált megközelítést és a feltárt bevált gyakorlatok elismerésének lehetőségeit.
- ▶ A munkatársak gyakran képesek felismerni a vállalkozói készségek iskolájukban folyó, de korábban el nem ismert „burkolt” oktatását.
- ▶ A tanárok és mentoraik értékelik a vállalkozói készségek színvonalas oktatásának biztosítását elősegítő, egyértelmű iránymutatást. Szintén elismerően nyilatkoznak a követelmények rugalmasságáról, amely az alapvető kritériumok teljesítésével egyidejűleg lehetővé teszi a helyi prioritások figyelembevételét is.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

FOLYAMATOS TÁMOGATÁS

INTEGRÁLT

SZABVÁNYOSÍTÁS

EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Hasznos linkek és források:

A CEI honlapja: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei/>

Az Enterprise Village honlapja: <http://www.enterprisevillage.org.uk/>

A vállalkozói koncepció értelmezése a tantervekben

Az **Oktatókutatási és -fejlesztési Központ** a libanoni kormány ügynöksége, amely kulcsszerepet tölt be a tantervek kidolgozásában. A központ megközelítéseket dolgoz ki arra, hogyan illeszthetők be a vállalkozói készségek az ország oktatási rendszerébe. Egy kísérleti projekt vállalkozói ismeretekkel kapcsolatos tartalmat vezet be az általános oktatás, valamint a szakoktatás és -képzés tantervébe is. Ennek megvalósítása több lépésben történt:

- ▶ A központ először is a miniszterek elé terjesztette a projekt tervét, hogy meggyőzze őket a beruházásról.

- ▶ Második lépésként sor került a kísérleti helyszínnek (összesen mintegy ötven helyszín) kiválasztására, és az érintett iskolák igazgatóit felkérték a projektről folytatott egyeztetésre.
- ▶ Végül a központ az iskolákban képzést tartott a tanároknak, hogy hozzáfoghassanak a kezdeményezés megvalósításához.

A megvalósítás érdekében számos erőforrást biztosítottak és fejlesztettek, többek között tantervi útmutatást, diákoknak szánt anyagokat és egy tanári kézikönyvet. Valamennyi tananyag aktív tanulási megközelítést alkalmazott, és a foglalkoztathatóságot javító alapvető készségek tanításával kezdődött.

Tevékenységtípus: folyamatban lévő, a tanárok továbbképzésére irányuló

kezdeményezések

Végrehajtás országa: Libanon

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Centre for Educational Research and Development (CERD; Oktatókutatási és -fejlesztési Központ)

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje:

<http://www.crdp.org/CRDP/>

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: általános oktatásban, valamint szakoktatásban és -képzésben dolgozó tanárok

Megcélzott oktatási szint: általános iskolák

A siker előfeltételei

- ▶ A szélesebb körben kifejtett hatás azt jelenti, hogy a tantervbe való beépítés alapvető fontosságú. Ez a projekt a libanoni „vállalkozási társadalom” kialakítása első lépésének minősült, mivel a libanoni társadalom szélesebb rétegeinek bevonására törekedett. Sikerének kulcsa az volt, hogy a vállalkozói készségeket beillesztették a fő tantervbe, és azok nem csupán tanterven kívüli tevékenységet jelentettek.
- ▶ Valamennyi kulcsfontosságú szereplő bevonása. Kísérleti projektek keretében meghatározták az erősséget és a hiányosságot képviselő területeket. A projektek eredményei arra utaltak, hogy a három szint (először a minisztérium, majd az iskolaigazgatók és végül a tantestület) szerepvállalása létfontosságú volt a kísérleti projektek sikere szempontjából.

- ▶ A párhuzamosság csökkentése a lehető legmagasabb ár-érték arány elérése érdekében. Végül a támogatók közötti átfedéseket úgy küszöbölték ki, hogy az egyes támogatók a program más-más vetületével foglalkoztak.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

TÁMOGATÁSI KEZDEMÉNYEZÉSEK

FIGYELEMFELHÍVÁS

TANANYAGOK

LIBANON

Projecte Emprenedors (vállalkozói projekt)

Minden félévben a **vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos programot** kínáló különböző iskolák mintegy 10 tanára találkozik Katalónia Oktatási Minisztériumában segédanyagok, tapasztalatok és ötletek megvitatása és megosztása céljával. Többek között olyan tanári segédanyagokról van szó, amelyek útmutatással szolgálnak a diákok számára a (képzetbeli) vállalkozások létrehozására összpontosító projektekben, például a „Vállalkozásindítás: üzleti terv írása” elnevezésű projektben. Biztosítanak óraterveket, tanítási jegyzeteket és diákoknak szóló munkalapokat, valamint a kormányzati jogszabályok főbb elemeire vonatkozó információkat, hasznos linkeket, tantárgyakat ismertető videókat és korábbi évek projektjeire vonatkozó példákat. Ezen túlmenően valamennyi

tanár megosztja a vállalkozói készségek iskoláján belüli népszerűsítése terén szerzett tapasztalatait és eredményeit; többségüknek beadandó értékelőlapot kell készítenie, míg néhányan kreatívabb módon mutatják be munkájukat, például olyan videót állítanak össze, amelyben bemutatják a diákok végleges projektje keretében tartott előadások eredményeit.

Az Oktatási Minisztérium helyi vállalkozások elérhetőségeit is megadta, és megbeszélte, hogyan lehet velük kapcsolatba lépni az egyes projektek határidőin belül. A minisztérium arra is rámutatott, hogy hasznos, ha vannak olyan sikeres vállalkozók, akik egy-egy projekt elindításakor ellátogatnak az iskolába, és motiváló beszédet tartanak.

Tevékenységtípus: folyamatban lévő, a tanárok továbbképzésére irányuló kezdeményezések

Végrehajtás országa: Spanyolország (Katalónia)

A tevékenységet végrehajtó intézmény: Katalónia Oktatási Minisztériuma

A projekt vagy az intézmény honlapja vagy linkje: Katalónia Oktatási Minisztériumának honlapja: <http://www20.gencat.cat/portal/site/ensenyament>

Fő kapcsolattartók: Xavier Yáñez, Maria Ojuel és Monica Artigas

Fő kapcsolattartók e-mail címe: xyanez@xtec.cat, mojuel@xtec.cat, monica.artigas@terra.es

Telefon: +34 935516900, 3835-ös mellék

A tevékenység alkalmazása/célközönsége: azok a tanárok, akik vállalkozói készségek oktatásával kapcsolatos programot alkalmaznak az iskolájukban

Megcélzott oktatási szint: szakmai továbbképzés, középfokú oktatásban tanító tanárok

A siker előfeltételei

- ▶ A vállalkozói szellemre nevelő iskolák elképzelése meglehetősen új Katalóniában, tehát az Oktatási Minisztérium támogatása döntő jelentőségű.
- ▶ A tevékenységet az Oktatási Minisztérium által biztosított tanári továbbképzéssel mozdítják elő, és kísérleti jelleggel ingyenesen biztosítják néhány katalóniai iskolában. Az Oktatási Minisztérium kulcsszerepet tölt be abban, hogy a tanárok tapasztalatokat és tananyagokat oszthassanak meg egymással; különösen azok számára, akik ezt első alkalommal teszik. Ezen túlmenően idén az „emprenedoria” (vállalkozói készségek) elnevezésű, új fakultatív tárgy bekerült a kötelező középfokú oktatás harmadik évfolyamának tananyagába. Ezért különösen fontos, hogy több tanár elvégezhesse ezt a képzést, különösen a közgazdaságtant oktató tanárok, akik általában felelnek ezért az új tárgyért. Ráadásul kevés a meglévő iskolai oktatóanyag, tehát az Oktatási Minisztérium segítsége és tájékoztatása döntő jelentőségű a magas színvonalú információszolgáltatáshoz.
- ▶ A „*Projecte Emprenedors*” mára egy 25 órás kurzust dolgozott ki, amely kifejezetten a vállalkozói készségekkel kapcsolatos új tantárggyal foglalkozik, és biztosítja a tanárok számára a végrehajtásához szükséges eszközöket és erőforrásokat.

FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS

TÁMOGATÁSI KEZDEMÉNYEZÉSEK

EGYÜTTMŰKÖDÉS

TANANYAGOK

SPANYOLORSZÁG

Hasznos linkek és források:

Néhány kiosztott anyaghoz kapcsolódó link: http://phobos.xtec.cat/cirel/cirel/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=74

Az Oktatási Minisztérium honlapja, a vállalkozói készségekkel kapcsolatos néhány forrással: <http://www.xtec.cat/web/recursos/emprenedoria>

Mutató

Szakasz	A tevékenységet végrehajtó intézmény	Esettanulmány címe	Oldal
TANÁRKÉPZÉS	Jyväskyläi Egyetem (Finnország)	Vállalkozói megközelítések a tanárképzésben	16
TANÁRKÉPZÉS	National College of Arts and Design, Dublin (Írország)	„Mozgó szobrok” – Művészet a tanárképzésben	18
TANÁRKÉPZÉS	Leuveni Neveléstudományi Főiskola T csoportja (Belgium)	Az adott hozzáállással való tanítás művészete	20
TANÁRKÉPZÉS	St Mary's University College, Belfast (Írország)	Egy minőségi tanulási eredmény értékelése	22
TANÁRKÉPZÉS	Neveléstudományi, Kommunikációs és Sportfőiskola, Politechnikai Intézet (GPI), Guarda (Portugália)	Tantervi tantárgy – „Személyes és társadalmi nevelés”	24
TANÁRKÉPZÉS	Xios Főiskola (Belgium)	Módszertani workshop a tantárgyközi tanulásról	26
TANÁRKÉPZÉS	Joanninai Egyetem, Koragyermekkori Neveléstudományi Tanszék (Görögország)	Egyetemen belüli mentorálási program	28
TANÁRKÉPZÉS	SEECEL (a vállalkozói készségek oktatásának délkelet-európai központja) (nemzetközi)	Vállalkozói készségek oktatására irányuló, a tanárképzést és a tanártovábbképzést külön hangsúlyozó regionális projekt	30
TANÁRKÉPZÉS	HAMK Professional Teacher Education Unit (Finnország)	Szaktanárképzési program	32
TANÁRKÉPZÉS	Swansea Metropolitan University (United Kingdom)	A tanárképzést segítő végzett hallgatók	34
TANÁRKÉPZÉS	Lappföldi Egyetem (Finnország)	Vállalkozási megközelítésen alapuló kötelező zenei kurzus (pedagógiai megközelítés)	36
TANÁRKÉPZÉS	Koppenhágai Főiskola, Tanárképzési Tanszék (Dánia)	Innovációs tanácsadó: Koppenhágai Főiskola	38
TANÁRKÉPZÉS	Sogn og Fjordane Főiskola (Norvégia)	Vidéki vállalkozások az aktív tanulásért mint szakmai és pedagógiai eszköz	40
TANÁRKÉPZÉS	Viana do Castelői Főiskola, Politechnikai Intézet (Portugália)	Vállalkozói szellemre nevelést célzó program 3–12 éves gyermekek részére	42
TANÁRKÉPZÉS	Artevelde Főiskola (Belgium)	Az Arteveldehogeschool kreativitásért, innovációért és vállalkozói készségeért felelős központja	44
TANÁRKÉPZÉS	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság Oktatás- és Tudományügyi Minisztériuma (Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság)	Innováció és vállalkozói készségek	46
TANÁRKÉPZÉS	WEEN – Welsh Enterprise Educators Network c/o Swansea Metropolitan, Trinity St David (Egyesült Királyság – Wales)	Vállalkozási ismereteket oktató wales-i pedagógusok hálózata	48
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Matija Antun Reljković Gimnázium, Slavonski Brod (Horvátország)	Matija Antun Reljković Gimnázium, Slavonski Brod	54
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Manchester Academy (Egyesült Királyság)	Manchester Academy	56
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Zespół szkół technicznych w mikołowie (Lengyelország)	„Igen a kompetenciákra, nem a sztereotípiákra”	58
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Turkui Egyetem/Lappeenranta Műszaki Egyetem (Finnország)	YVI: a vállalkozói készségek oktatásának virtuális tanulási környezete	60
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Induló vállalkozásokra és vállalkozások jogutódlására irányuló kezdeményezés (IFEX), Baden-Württemberg tartomány Pénzügy- és Gazdasági Minisztériumának egyik osztálya (Németország)	A tanárok és a diákok vállalkozói szellemének fejlesztése	62
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Valnalon (Spanyolország)	A vállalkozási gyakorlat elismerése és fejlesztése a tanárképzésbe	64
FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉS	Creativity, Culture and Education (CCE), egy egyesült királyságbeli nem kormányzati és jótékonyági szervezet (Egyesült Királyság)	Kreativitás, kultúra és oktatás – Kreatív partnerségek	66

Szakasz	A tevékenységet végrehajtó intézmény	Esettanulmány címe	Oldal
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	A Minisztertanács Elnökségének Minisztériuma (portugál kormány) (Portugália)	<i>Programa Escolhas</i> („Választások” program)	68
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	A Szlovén Köztársaság Kisipari és Kisvállalkozási Kamarája (Szlovénia)	Az UPI projekt	70
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Dánia – Niels Brock Business College; Spanyolország – CEBANC; Európai Szakoktatási és Szakképzési Fórum (European Forum of Technical and Vocational Education and Training; EfVET); Portugália – ANESPO; Románia – Oktatásfejlesztési és -innovációs Központ (The Centre for Development and Innovation in Education; TEHNE); Egyesült Királyság – Norton Radstock College és Bath Spa University (Dánia, Spanyolország, Portugália, Románia, Egyesült Királyság)	Life 2 projekt – „Oktatók képzése”	72
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Rouen Business School (Roueni Üzleti Főiskola) (Franciaország)	Újítás a vállalkozói szellemre nevelő pedagógiában	74
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural (Franciaország)	<i>Méthode d'Initiation au Métier d'Entrepreneur</i>	76
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Zöld Kakas Líceum (Magyarország)	Hálózatépítés az üzleti közösséggel	78
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Tknika, a baszk kormány oktatásért, nyelvpolitikáért és kultúráért felelős minisztériumának a szakoktatásért és -képzésért és az egész életen át tartó tanulásért felelős főosztályához tartozó központ (Spanyolország – Baszkföld)	Tknika – Szakoktatásért és -képzésért és az egész életen át tartó tanulásért felelős innovációs központ	80
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Network for Training Entrepreneurship (NFTE) Belgium (Belgium)	Gyakorlati jártasságot biztosító vállalkozási és vállalkozói készségek	82
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Képzési Cégek Bolgár Központja (Bulgária)	A tanárok arra irányuló képzése, hogy „gyakorlócégeket” hozzanak létre az iskolájukban	84
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe) (nemzetközi)	JA-YE iskolai tanárképzési tevékenységek	86
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	University of Aberdeen (Egyesült Királyság – Skócia)	„A vállalkozói szellemre nevelő pedagógus” – Kétnapos szeminárium	88
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Centre for Education and Industry (Egyesült Királyság)	A vállalkozói szellemre nevelés nemzeti szabványa	90
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Centre for Educational Research and Development (CERD; Oktatókutatási és -fejlesztési Központ) (Libanon)	A vállalkozói koncepció értelmezése a tantervekben	92
FOLYAMATOS SZAK- MAI FEJLŐDÉS	Katalónia Oktatási Minisztériuma (Spanyolország, Katalónia)	<i>Projecte Emprenedors</i> (vállalkozói projekt)	94

ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE

Az online ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE (<http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/index.en.htm>) a következő területek kérdéseivel foglalkozik: kkv-k, innováció, vállalkozás, áruk egységes piaca, versenyképesség és környezetvédelem, iparpolitika a különféle szektorokban stb.

A magazin nyomtatott változata évente háromszor jelenik meg. Az angol, francia, német, spanyol vagy olasz nyelvű, ingyenes változat postai úton való megküldéséhez a következő címen iratkozhat fel: http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/print-edition/subscription/index_en.htm

A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseire segít Önnek választ találni.

Ingyenesen hívható telefonszám (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, telefonfülkékből és hotelekből a számot csak díjfizetés ellenében lehet hívni).

